

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 99. ÉVFOLYAMA

XIII. ÉVFOLYAM 9. SZÁM 385—432. OLD. 1964. SZEPTEMBER

TARTALOM

Vándorgyűlés — Eger, július 17—18	385
Az 1964. évi „Bedő Albert-díjasok”	388
Fekete Gyula: Főtitkári beszámoló	390
Adamkó József: A Nyugatbükki Áll. Erdőgazdaság ismertetése	396
Kovács Jenő: Erdészek szakosítása a műszaki fejlesztés szolgálatában	402
Zilahy Aladár: Fenyvesítés a Nyugatbükki Áll. Erdőgazdaságban	407
A vándorgyűlés résztvevői	409
Benedek Attila: A fagyártmányfa termelés hatása a rönk termelésére	411
Dr. Solymos Rezső: A lucfenyőtermesztés szerepe papírfaellátásunk megjavításában	418
Dr. Papp László: 1964. tavaszának időjárása	423

Irodalmi szemle:

Hrazdira, A.: Fák, erdők, emberek (dr. Keresztesi B.)	425
Utastítás a Román Népköztársaság magtermelő állományainak törzskönyvezésére. (Mátyás V.)	425
A gyomirtó vegyszerek új utat mutatnak az erdőgazdaságban (dr. Vlaszuty O.)	427
Duchaufour, Ph.: Talajtani kézikönyv (dr. Szőnyi L.)	429
A Forstliche Rundschau referátumai (Kolossváryné)	432
Címkép: A vándorgyűlés alkalmi bélyege és bélyegzője	
Hátlapon: Eger jelképe — a minaret	

(Körmendy Tibor felvételei)

СОДЕРЖАНИЕ

Странствующее совещание 17-18 июля: Егер.	385
Лауреаты премии им. „Альберт Бедő” за 1964 год.	388
Фкете Дьюла: Отчёт Главного секретаря.	390
Адамко Йозеф: Ознакомление Ньюгатбюкским Гослесхозом,	396
Ковач Йенё: Специализация лесников на службу технического развития.	402
Знахи Аладар: Посадка хвойных пород в Ньюгатбюкском Гослесхозе.	407
Участники странствующего совещания.	409
Бенедек Аттіла: Влияние выращивания древесины для различных изделий на выращивание кругляка.	411
Д-р Шоймон режé: Роль выращивания ели обыкновенной для улучшения снабжения древесиной промышленности.	418
Обзор литературы:	425
На первой странице обложки:	
Почтовая марка и печать по случаю странствующего совещания.	
На последней странице обложки: Символ города Егера — Минарет.	

(Фото: Көрменди Тибор)

SOMMAIRE

Congrès ambulant — Eger, le 17—18 juillet, 1964.. .. .	385
Les lauréats du prix „Albert Bedő” 1964... .. .	388
Fekete, Gy.: Compte-rendu du secrétaire général.. .. .	390
Adamkó, J.: Un aperçu sur l'Economie Forestière Nyugatbükki	396
Kovács, J.: La spécialisation des forestiers au service du développement technique.. .. .	402
Zilahy, A.: Enrénement dans l'Economie Forestière Nyugatbükki.. .. .	407
Les participants du congrès ambulant.. .. .	409
Benedek, A.: L'influence de la production du bois pour fabriquer sur la production des grumes.. .. .	411
Dr. Solymos, R.: Le rôle de la culture de l'épicéa dans l'amélioration de l'approvisionnement en bois de riperie de la Hongrie	418
Revue littéraire	
En couverture: Timbre et estampille pour l'occasion du congrès ambulant	
En reverse: Le symbole de la ville Eger — le minaret	

(Photos: Körmendy, T.)

A lapban megjelent tanulmányok szerzői

Adamkó József a Nyugatbükki Áll. Erdőgazdaság igazgatója, Eger — Benedek Attila egyetemi tanár, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron — Fekete Gyula az OEF Erdészeti Igazgatási Osztályának vezetője, Budapest — Jérôme René erdőmérnök OEF, Budapest — Kovács Jenő a Nyugatbükki Áll. Erdőgazdaság főmérnöke, Eger — dr. Papp László tud. munkatárs, ERTI, Budapest — dr. Solymos Rezső tud. osztályvezető ERTI, Budapest — Zilahy Aladár erdőművelési előadó, Nyugatbükki Áll. Erdőgazdaság, Eger.

Vándorgyűlés

Eger, július 17—18.

Kevesen lehetnek, akiknek Egert említve ne villannának fel pillanatokra az „Egri csillagok”, a nemzeti múlt egy fényes lapjára és ifjúkorunknak talán első igaz irodalmi élményére emlékeztetve. A dicső várvédők adják a város hírét és milyen furcsa anakronizmus, emlékeztető jelvényévé mégis a későbbi bukás, a másfélszázados hódoltság szimbóluma lett — a minarét. Egernek azonban nem ez az egyetlen nevezetessége és nehéz volna megmondani, a sok közül melyik vonzott jobban, annyira, hogy a résztvevők száma minden eddigi vándorgyűlést meghaladta.

Dr. Madas András, az Egyesület elnöke az első napon ünnepélyes szavakkal nyitotta meg az ülést, üdvözölve a helyi párt, tanács, hivatali és társadalmi szervezetek küldötteinek népes seregét, a vándorgyűlés valamennyi résztvevőjét és röviden emlékeztetve a vándorgyűlések jelentőségére, céljára. A mostani ülés anyagával kapcsolatban rámutatott arra, hogy az 1954. évi minisztertanácsi határozat óta eltelt 10 év alatt merőben új helyzet alakult ki, alapjaiban változott meg a munkaerőhelyzet a népgazdaság egész területén, ez a helyzet újabb felmérésére, a fejlesztés új irányainak kiértékelésére, rögzítésére kötelezi az erdőgazdaságot is. Ehhez nyújt értékes segítséget az erdészkerületvezetők szakosítására vonatkozóan a vándorgyűlés elé terjesztendő javaslat alapos megvitatása.

A megnyitást követően *Fekete Gyula* főtitkár tartotta meg a szokásos egyesületi beszámolót, majd *Adamkó József*, a Nyugatbükki Állami Erdőgazdaság igazgatója ismertette a vendéglátó Erdőgazdaság általános viszonyait. Az erdészek szakosítására vonatkozó vitaindító előadást *Kovács Jenő*, az Erdőgazdaság főmérnöke tartotta. Az előadást követő szünet után került sor az idei „Bedő Albert díj” kiosztására. Általános tetszésnyilvánítás közben vette át *Magyar Pál*, *Dérföldi Antal* és *Farkas József* az elnök kezéből a legmagasabb szakmai kitüntetésünket.

Az ülés folytatása során az előadói anyag feletti vitát *Hangyál Tibor*, a Mátrai Áll. Erdőgazdaság új igazgatója nyitotta meg. Beszámolt arról, hogy erdőgazdaságában a szakosítás már befejezett tény. A korábbi 140 kerület összevonásával 62 állami, 19 szakirányító és 6 fásító kerületet alakítottak ki és a felszabaduló kerületvezetőket szakosított feladatokra állították. A következő gazdasági év feladatait 30 vágásvezető erdész, 18 erdőművelő és öt szállításvezető már teljesen szakosítva fogja ellátni. Személyes tapasztalata alapján figyelmeztetett arra, hogy ez a szakosítás csak akkor hozza meg a várt eredményt, ha az emberek kiválasztása kellő körültekintéssel történik. Figyelembe kell venni ennek során mind az anyagi, mind az érzelmi szempontokat, s ha ez sikerül, az eddigi tapasztalatok alapján pozitív eredmények várhatók.

Farkas Pál, az Észak-somogyi Áll. Erdőgazdaság főmérnöke örömmel üdvözölte a témának a vándorgyűlés napirendjére való tűzését annál is inkább,

mert a náluk két éve folyó hasonló kísérletek nem csak a pozitív oldalait vetették fel a kérdésnek, de világosan rámutattak a nehézségekre is. A legnagyobb nehézséget okozza az erdőterület szétszórtsága. Szétszórt, kisebb erdőterületekből álló területben a szakosítás egyenesen lehetetlen, a nagy távolságok következtében hatástalanná válik az irányítás és lehetetlen kapcsolatot tartani a helyhez kötött munkaerővel. Körülmenyessé válik az anyagkezelés főleg a kiseladásban értékesített faanyag tekintetében. Az erdőművelés szakosításának az idényjelleg erősen ellentmond. Őva intett e téren az általánosítástól, mégis szükségesnek tartotta, hogy a főhatóság foglalja össze az e téren kialakult nézeteket és adjon konkrét irányelveket a szakosítás eredményes végrehajtásához.

Az ülés hallgatósága

Sitkey János, az erdőgazdasági főosztály vezetője tolmácsolta *dr. Balassa Gyula* miniszterhelyettesnek, az OEF vezetőjének a vándorgyűléshez intézett üdvözlését, majd rámutatott arra, hogy a különböző irányú technológiák gyors fejlődése az egyre bővülő ismereteknek teljes birtokában levő, speciálisan képzett közvetlen munkairányítók közreműködését követeli. Erdőgazdálkodásunkban már sok helyütt szükségszerűvé vált, hogy az erdészkerületvezetők munkaköréből egyes elemeket kiemeljünk és azok ellátását szakosított erdészekre bízuk. Az erdőgazdaságok adottságainak különbözősége miatt azonban ezt a munkaszervezést nem lehet mindenütt azonos módon végrehajtani, de bizonyos alapelvek betartása mégis elengedhetetlen. A szakosított erdészek a kerületvezetőkkel azonos hatósági személyek kell, hogy maradjanak, ugyanazokkal a jogokkal és kötelezettségekkel. A szakosítást csak ott és akkor szabad végrehajtani, hol a feltétlenül szükséges személyi és műszaki feltételek biztosítottak. A szakosítás ott szükségszerű, ahol a gépesítés foka magas, ahol az ágazat munkáját legalább 50%-ban állandó munkások végzik, ahol a feladatok olyan mennyiségben jelentkeznek, hogy a munkairányítást egész éven át lefoglalja és ahol a szakosítástól a munka termelékenységének emelkedése várható. Az erdészkerületet mint területi egységet továbbra is fenn kell tartani, vezetője továbbra is teljes mértékben felel a rábízott állami vagyon megőrzéséért, a munkakörébe tartozó tervfeladatok teljesítéséért. Ugyanilyen felelősség terheli ugyanakkor a szakosított erdészt is. Végül még egyszer hangsúlyozta, hogy a szakosítást csak akkor sza-

bad végrehajtani, ha a szükséges feltételek maradéktalanul rendelkezésre állanak.

A következő hozzászólásban *Darabos Sándor* az Egyesület keszthelyi csoportja nevében szót emelt az elnökségi határozat ellen, amely szerint a vándorgyűlés az 1965. évben — a rákövetkező évben esedékes jubileumi ünnepségre való tekintettel — nem kerülne megrendezésre. Kifejezésre juttatta, hogy a tagság nagyobb része ragaszkodik a vándorgyűlésnek minden évben való megrendezéséhez és az 1965. évi lebonyolítását a helyi csoport nevében vállalta.

A nagy tetszéssel fogadott felszólalás után *Stróbl Kálmán*, az OEF faipari főosztályának vezetője üdvözölte a vándorgyűlés résztvevőit a Faipari Tudományos Egyesület nevében és szorosabb együttműködést sürgetve közös munkabizottságok alakítására tett javaslatot a népgazdaságnak több és jobb alapanyag-ellátása érdekében.

Szeremlei Zoltán, a Keletbükki Áll. Erdőgazdaság tervcsoportvezetője hozzászólásában figyelmeztetett arra, hogy a mezőgazdasággal azonos szintről indult valamikor az erdőgazdaság, de az előbbi ma már elhagyott bennünket a munkaszervezés terén. A közvetlen munkairányításban ma már elengedhetetlen a szakosítás, bátran kell ezért a kérdéshez nyúlni, előre lendíteni a haladás szekerét.

Dr. Káldy József egyetemi tanár a soproni egyetem üdvözlését tolmácsolta és mint a gondolat egyik úttörője szintén a szakosítás mellé állt. Figyelmeztetett azonban arra, hogy a szakosítás elsősorban emberkérdés. Ha nincs megfelelő ember hozzá, nem szabad vele kísérletezni! Rámutatott a továbbiakban arra, hogy a munkakonzentráció nem kíván semmiféle átszervezést, egyedül a helyes vágástervezés is megoldja, s nemcsak a fakitermelés koncentrálását, hanem ezen keresztül egyben az erdőművelési munkáét is. Hangsúlyozta a technológia elhatározó elsőbbségét és a gépek megválasztásának ehhez kell igazodnia. A szakosításhoz az Egyetem teljes támogatását ajánlotta fel.

A hozzászólások végén *Fekete Gyula* mint az OEF erdőészeti igazgatási osztályának vezetője, az ülés nyilvánosságát használta fel ahhoz, hogy társadalmi segítséget kérjen a szakirányítási feladatok ellátásának minél eredményesebb megszervezéséhez annak érdekében, hogy a gazdálkodás színvonala az irányítás alatt álló erdőkben is mielőbb elérje az állami erdőkét.

A hozzászólásokat összefoglalva *dr. Madas András* elnök megállapította, hogy az erdőgazdaságok az elmúlt 10—15 évben jó munkát végeztek. A továbbhaladáshoz elsőnek megint a feladatokat kell tisztázni, amelyek előtt állunk. Az erdőgazdálkodás fejlesztése terén a következő időszakban főleg szervezési vonalon kell előbbre lépni. A termelékenység emelése érdekében legfontosabb feladatunk a gépesítés szervezése. Ehhez kívánt az Egyesület a téma napirendre-tűzésével segítséget adni, és ha a vándorgyűlésen elhangzottak csak arra ösztönzik is az erdőgazdaságok vezetőit, dolgozóit, hogy valamennyien elgondolkozzanak azon, mit is kell tenniük saját viszonyaik között: az ülés már elérte célját.

A vándorgyűlés második részében, a második napon, a résztvevők tanulmányi kirándulást tettek a Nyugatbükki Állami Erdőgazdaság kezelése alatt álló erdőkbe. A megtett út a rendkívül megkapó hegyvidéki táj és a helyenként feltáruló remek bükkösök képén túl két fontos helyi problémába engedett betekintést: a feltáráséba és a fenyvesítésébe.

Az erdőfeltárás az Erdőgazdaságnak égető feladata. A 300 méteres szintkülönbség és rendkívül szaggatott terep mellett a faanyag szállítása — különösen a Bükkfennsíkről — rendkívül körülményes és költséges. A Bükkfennsík szállítási kérdését az 50-es évek elején épült, egyébként igen mutatós Szilvásvárad—Jávorkút útpálya nem oldotta meg. A faanyagot az Erdőgazdaság továbbra is több

**Magyar Pál kerületvezető erdész,
Bélapátfalva**

Harmincegy éve dolgozik folyamatosan a Nyugatbükki Állami Erdőgazdaság balatoni, illetve bükkszentmártoni kerületében. Itt mintegy 300 hektár fenyvest telepített jó eredménnyel. Lépésről lépésre követhetők szakszerű munkájának mintaszerű eredményei. Nagy erkölcsi elismerést szerzett magának az említett két községben azzal, hogy a korábban csak gyenge legelőként hasznosított kopár területeken ma szépen fejlődő és szakszerűen kezelt erdei- és feketefenyő-állományok vannak. Munkájának értékét emeli, hogy egy hektár eredményesen befejezett erdősítésre 1,14 hektár telepítési munka jut.

Védelmi szolgálatát eredményesen látja el, kerületében az erdei lopások és egyéb szabálysértések úgyszólván teljesen megszűntek.

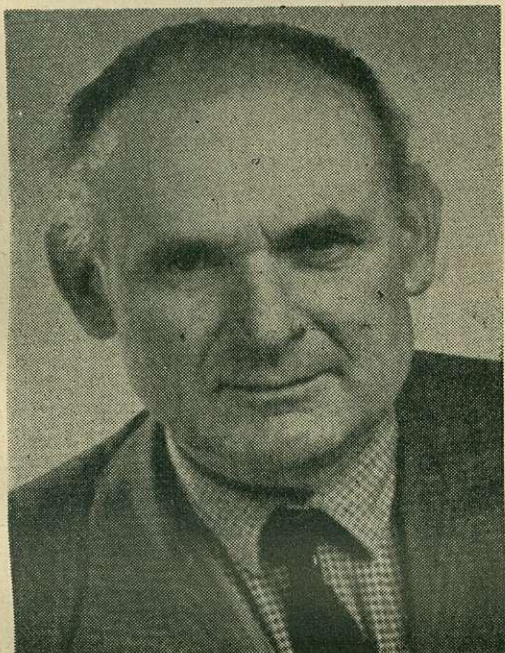
**Farkas József erdész,
a kálldi erdészet erdőművelési műszaki
vezetője**

Negyven éve dolgozik erdészeti szolgálatban. Scherg Lőrincnek, az erdőnevelés hazai úttörőjének keze alatt az elegyes lombfialosok és rudaskorú állományok 100 hektárjait tisztította, gyérítette. Kerülete a Farkaserdő legápoltabb, leggondozottabb kerületévé fejlődött példás munkája nyomán.

Az erdőgazdaság megalakulásakor 1950-ben a Farkaserdő egy részét magábanfoglaló ordafai üzemegység vezetőjévé nevezték ki. Az üzemegység később beolvadt a kálldi erdészetbe, amelynek erdőművelési, műszaki vezetői teendőit azóta is ellátja. Olyan erdész, aki nemcsak hatalmas gyakorlati tudásából él, hanem gyorsan, könnyen sajátítja el az újat és alkalmazza is a gyakorlatban. Tervei, nyilvántartásai mintául szolgálnak.

„Bedő Albert – díjasok”

**Dérföldi Antal tud. osztályvezető
az Erdészeti Tudományos Intézetben**

Az 1955. év óta vezeti az ERTI erdőhasználati és gépesítési osztályát. Mint kutató számos fontos erdőgazdasági, elsősorban erdőhasználati probléma megoldásában nyújtott segítséget. Ezek sorában különösen kiemelkedő jelentőségűek a „Méretcsoportos szerfabcslés”, a „Vágás térbeli rendje és a közelítővonalak kialakítása”, a „Kitermelési és számbavételi apadékok mérőszámainak megállapítása”, a „Munkatanulmány egy síkvidéki tölgy szál-erdőben végzett tarvágásos fakitermelési módszerről” című tanulmányai.

Tizennyolc tanulmánya jelent meg az erdészeti szaklapokban, ezenkívül számos előadást tartott az Egyesület helyi csoportjaiban.

Mint osztályvezető eredményesen vezeti az Intézet erdőhasználati és gépesítési kutatását, irányítása alatt ké-

szült el az Intézet gépkísérleti üzemében a rönkközelítő kerékpár, amely rövid idő alatt népszerű lett az erdőgazdaságokban és jelentős megtakarítást eredményezett. A vezetése alatt álló osztály számos más erdőhasználati és gépesítési probléma megoldásához is közvetlen segítséget nyújtott a gyakorlatnak.

átrakás és kombinált vasúti-közúti szállítás árán tudta lehozni. Végleges megoldást csak a most megépült Bányahegy—Nagymező útpálya biztosít. Ezen az útvonalon a Bükkfennsík faanyaga már átrakás nélkül közvetlen gépkocsiszállítással kerülhet a felhasználó telepre, illetve MÁV-állomásra. Az új út forgalma a fakitermelés költségében évente kereken félmillió forintos megtakarítást jelent és építési költsége ilyen alapon kilenc év alatt megtérül. Az új út koronaszélessége 6 m, a bitumenes réteggel lezárt burkolat szélessége 3 m, legnagyobb emelkedője 6‰, a műszakilag kifogástalan, esztétikailag megkapó vonalvezetés az ERDŐTERV — Bodó György tervezőmérnök — munkáját dicséri. Az út teljes hossza 4700 m, csupán kis része az Erdőgazdaság feltárási alaptervében 1975-ig javasolt 216 km úthossznak, de a kivitelezésében elért rendkívül figyelemreméltó eredmények teljes biztosítékot látszanak nyújtani ahhoz, hogy az Erdőgazdaság a maga elé tűzött rendkívül nagy utépítési feladattal megbirkózzék. A bányahegyi út rendkívül nehéz terepén, rossz talajviszonyok között is sikerült az építést csaknem teljes egészében gépesíteni. Az alépítményi munkák elvégzéséhez a gépkezelőkkel, robbantómesterekkel és lyukfurókkal együtt mindössze 16—18 fő munkást vettek igénybe. A feltárási program lehetővé teszi ezeknek állandó foglalkoztatását és később ezekből kerül ki nagyrészt a fenntartási személyzet. A felépítmény bitumenes munkáinak elvégzéséhez az Erdőgazdaság a felnémeti MÁV állomási saját rakterületén berendezkedett a bitumen tárolására és me-

gítésére. Egy 50 m³-es betontartály szolgál a tárolásra és egy 3 m³-es a melegítésre. Ez ellátja az Erdőgazdaság teljes útépitési és fenntartási bitumenszükségletét.

A fenyvesítés kérdését újabban a népgazdaság faanyagszükségletében mutatkozó tendenciák vetik fel a Nyugatbükki Erdőgazdaságban. Ezeket a gazdaságvezetés láthatóan figyelemmel kíséri és igyekszik ezeknek a maga területén eleget is tenni. A tömegtermelés előtérbehelyeződése, a nagyarányú papírfaszükséglet kielégítése ebben a nyárfatermesztésre természeti adottságainál fogva kevésbé alkalmas Erdőgazdaságban valóban célszerűen veti fel a lucftermesztés nagyobb mértékű felkarolásának kérdését. A Feketesáron bemutatott kísérleti parcelláknak *Zilahi Aladár* erdőgazdasági erdőművelési előadó és *dr. Solymos Rezső* ERTI tudományos osztályvezető által ismertetett adatai rendkívül meggyőzőek az eddig gyakran fenntartással fogadott lucosítás eredményességét illetően, ugyanakkor igen megnyugtató az, hogy az Erdőgazdaság ilyen irányú problémáinak megoldásához segítségül hívja a hivatásos kutatást.

Az Egyesület egri csoportja valóban mindent elkövetett, hogy a vándorgyűlés maradandó élményt jelentsen a résztvevőknek. A főbb programpontokat számos kisebb hasznos látnivaló kötötte össze, egészítette ki. Ezek között első helyen kell megemlíteni a gyöngyösi tájmúzeum vadászati kiállítását. A Pedagógiai Főiskola egyébként is megtekintésre méltó dísztermében a Mátra és Bükk vadvilága a vadgazda szemével került bemutatásra. A trófeák csoportosítása a tájjelleg ismertetésén túl hasznos útmutatást adott a selejtezésre is. A város számos nevezetességének szervezett megtekintése kellemes szórakozást nyújtott a tagság hozzátartozóinak, akikhez később, az ülés berekesztése után maguk is számosan csatlakoztak főleg az állami pincészet és a kies fekvésű Szépasszonyvölgy termelőszövetkezeti bormérésének meglátogatása során. A csipkés-kúti ménésnél tett látogatás újra emlékeztetünkbe idézte, hogy lovasnemzet voltunk. Még szeretjük a lovat, de sajnos már kevésbé értünk hozzá. Éppen ezért fogadták örömmel a résztvevők az Állami Gazdaságnak Szilvásváradon rendezett remek lovasbemutatóját, még annak az árán is, hogy utána a szalajkai pisztrángtenyésztés és költelpálya, majd az egész szalajkai természeti komplexum tanulmányozására, élvezetére kevesebb idő maradt. A rendkívül sok látnivaló utolsó és egyik legszebb képe, a szalajkai vízesés is teljes üzemben várta a látogatóit. Hosszú víztelenség után pompás zuhataggal vésődött az emlékezetbe. Úgy, ahogyan azt az első magyar erdészeti témájú bélyeg, az egri vándorgyűlés tiszteletére kiadott egyforintos postabélyeg őrzi.

A bélyeg és alkalmi bélyegző új színfoltot hozott a vándorgyűléseknek már megszokott tarka köntösébe. Általános sikere a legszebb jutalma a vándorgyűlést rendező helyi csoportnak. Elismerés illeti a rendezést ezekben a sorokban is. Valóban mintaszerű volt a résztvevők hatalmas tömegének tapintatos és készséges elhelyezése, gyors és külsejében is méltó közlekedtetése, valamint a kisebb időzavartól sajnos nem mentes étkeztetés minősége. Sokáig emlékezetes marad a hangulatos pisztrángos tizórai. Elismerés és köszönet kell, hogy illesse a rendezők áldozatos munkáját, azokat, akik ezt önzetlenül vállalták és azokat, akik ezt a jövőre is vállalják. Az önkéntes felajánlás remélhetőleg az elnökséget is a korábbi állásfoglalásának megváltozására indítja a jövő évi vándorgyűlés megrendezését illetően.

Jérôme René

Fekete Gyula:

Főtitkári beszámoló az OEE július 17-i egri vándorgyűlésén

Mai vándorgyűlésünk egyik szakmai előadása nyomán azt vitatjuk meg, hogy az erdészek szakosításával miként segíthetjük, vihetjük előre a műszaki fejlesztést az erdőgazdálkodás területén. Engedjék meg ezért, hogy beszámolómat a műszaki fejlesztés egyes elvi kérdéseinek ismertetésével kezdjem, majd néhány szót szóljak arról, hogy e feladat érdekében *miként érvényesíthető a műszaki tudományos tájékoztatás és propaganda*. Egyesületünk társadalmi munkájában.

A műszaki fejlesztés céltudatos és többnyire igen sokoldalú, összetett műszaki-gazdasági tevékenység. Körébe tartozik a tudományos eredményeknek, a termelési tapasztalatoknak, valamint az ezeken alapuló találmányoknak, újításoknak a termelésbe történő bevezetése is. Szűkebb értelemben a műszaki fejlesztési tevékenység hozza létre közvetlenül a munkaeszközökben, a munkatárgyakban, a technológiákban és a termékekben megnyilvánuló műszaki haladást.

A műszaki fejlesztés a tudományos kutatás és az üzemszerű termelési tevékenység közé iktatódik, ezek között alkot összekötő kapcsolatot, határozottan el kell azonban választani a folyó üzemszerű termelési munkáktól.

A műszaki haladás természetesen nem korlátozódik és leszűkítve sem korlátozható csak az ipari termelésre, vagy csak a műszaki tudományok fejlődésére, eredményeinek felhasználására. Ez a leszűkítés és korlátozás súlyos tévedés lenne, amely előrejutásunkat fékezne. Lényegében és tartalmában is az erdőgazdálkodás fejlesztése is a műszaki fejlesztés részeként tekintendő. De az erdőgazdálkodás körében is helytelen volna csupán a gépesítéssel, erdőfeltárással, vagy az erdőrendezéssel összefüggő tevékenységet érteni a műszaki fejlesztésen. Gondolok itt például a biológiai elvekre alapozott erdőtelepítési és erdőnevelési módszerek bevezetésére, amelyek az új technológiák révén a műszaki fejlesztés erdészeti tényezői.

A műszaki fejlesztés a dolgozók műszaki műveltségének növelése, szakismeretük és tapasztalataik tervszerű gyarapítása nélkül nem valósítható meg. Mindez rendszeres képzés, továbbképzés, műszaki tájékoztatás és propaganda, valamint tudományos ismeretterjesztés formájában történik.

A mérnökök, kutatók, technikusok, erdészek, szakmunkások kiképzésük során bizonyos alapismereteket sajátítanak el, majd munkájuk közben gyakorlati tapasztalatokat szereznek. A tudomány és a technika, a termelés technológiája azonban rohamosan fejlődik. Napról napra új, tudományos és technikai eredmények, újabb termelési eljárások születnek.

A tudomány és a technika mai rohamos fejlődésének szakaszában általánosan felismert tény, hogy a fejlett műszaki és gazdasági színvonaltól elmaradnak és hátrányos helyzetbe kerülnek azok a vállalatok, intézmények, amelyeknek vezetői, dolgozói nem ismerik meg és nem alkalmazzák rendszeresen a szakmájuk területén felhasználható új, hazai és külföldi tudományos és műszaki eredményeket, termelési tapasztalatokat. Az ilyen vállalatok, intézmények elveszítik a kapcsolatot a korszerű technikával, s dolgozóik meglevő tudása egyre avultabbá válik, értéke csökken.

Eppen az előbb említett összefüggéseknek a felismerése készítette az erdőgazdaságok, vállalatok, intézmények vezetőit és nem utolsósorban a társadalmi szerveket, hogy létrehozzák és fejlesszék a tudományos és műszaki eredmények, a termelési tapasztalatok oktatáson kívüli formákban történő terjesztésének különféle szerveit, eszközeit és formáit.

Különösen nagy jelentőségűvé vált ez a kérdés most, a szocialista gazdasági rendszer rohamos fejlődése és a kapitalista rendszer feletti műszaki-gazdasági fölényének kialakítása időszakában.

Hazánkban az MSZMP Politikai Bizottsága 1960. évi júniusi határozata után komoly figyelmet fordítottak a műszaki tudományos tájékoztatás és propaganda kérdéseire. Igen fontos a politikai bizottságnak az a megállapítása, hogy a műszaki propagandát a műszaki fejlesztés szerves részének kell tekinteni, s érte nemcsak az országos hatáskörű szervek, vállalatok, intézmények vezetői, hanem a társadalmi szervek is felelősek. Ezek sorában tehát Egyesületünkre is komoly feladat hárul.

Eppen ezért szükséges, hogy az alapképzésen túl folyamatosan eljussanak a dolgozókhoz a legújabb tudományos és műszaki eredmények, termelési tapasztalatok, azok, amelyeket munkájukban, feladataik megoldásában hasznosítani tudnak, és amelyek a gyors fejlődés következtében még nem avultak el.

A műszaki tudományos tájékoztatás és propaganda úgy tekinthető, mint a műszaki szakismeretek oktatáson kívüli rendszeres ismertetésének formája: a tudomá-

nyos és műszaki eredmények, valamint a termelési tapasztalatok rendszeres tanulmányozása és tervszerű terjesztése.

Ezek után nézzük meg, hogy Egyesületünk mit tett a műszaki fejlesztés, valamint a műszaki tudományos tájékoztatás és propaganda érdekében.

Ez évi munkatervünkben a Szövetségünkől kapott irányelveket alkalmazva Egyesületünk sajátos munkaterületére, egyesületi munkánkat az erdőgazdálkodás fejlesztése érdekében mielőbb megvalósítandó feladatokra összpontosítottuk.

A műszaki fejlesztés érdekében Egyesületünk elnöksége *műszaki fejlesztési bizottságot* hívott életre. A bizottság alakuló gyűlésén az a nézet alakult ki, hogy ez a bizottság ne részletkérdésekkel foglalkozzék, hanem *tegyen javaslatot a távlati fejlesztés irányára és az annak érdekében megoldandó feladatokra*. A bizottság a műszaki fejlesztés szempontjából koordinálja az egyes szakosztályok munkáját és adjon részükre irányelveket a fejlesztés érdekében.

Munkatervünkben fontos feladatként irányoztuk elő az erdészeti műszaki fejlesztés egyes kérdéseinek a társegyesületekkel együtt végzendő komplex kidolgozását. Ilyen feladatok adódnak a Faipari Tudományos Egyesülettel, a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesülettel, a Magyar Hidrológiai Társasággal közös munkaterületeken. A kapcsolatokat felvettük, a bizottsági munkák folyamatban vannak.

Egyesületünk központjának és helyi csoportjainak a munkatervet eljuttattuk valamennyi szervünk részére, ezért ezek részletes ismertetésére most nem térek ki, a rendelkezésre álló időben inkább az elmúlt évi munkákról számolok be.

Az **ERDŐ szerkesztő bizottságának** jól szervezett munkája nyomán a szaklapunk betölti azt a rendeltetését, hogy a tudományos és technikai eredmények, termelési tapasztalatok szakszerű ismertetése révén az erdészeti szakemberek körében közkincsé váljanak.

Egyesületünk ez évben adja ki a Magyar Erdészettudományi Szemle második számát, a szerkesztő bizottság szerkesztésében. Ebben a kiadványunkban a legértékesebb erdészeti tanulmányokat jelentetjük meg, érdeklődési kör szerint orosz, angol és német nyelven. Kiadványunkat nemcsak az európai országok, hanem a távoli földrészek egyes intézményeihez, szakembereihez is eljuttatjuk. A világ minden tájáról elismerő leveleket kaptunk, kezdeményezésünk tehát sikerrel járt. A magyar erdőgazdálkodás fejlődéséről, a szakmai tudományos munka eredményeiről így külföldön is széles körben tudomást szereznek. Ezen kiadványunk további számait is igénylik és érdeklődéssel várják.

Szervezési bizottságunk rendszeresen vizsgálja az egyesületi munka hatókörét, valamint az egyesületi munka társadalmi hatása fokozásának lehetőségeit, egyben kidolgozta az aktív tagság bővítésre irányuló szervezési intézkedéseket. Szervezési bizottságunk tagjai rendszeresen felkeresik csoportjainkat és az említett szempontok szerint nyújtanak segítséget a munkatervben vállalt feladataik megvalósításához.

Oktatási bizottságunk társadalmi javaslatokkal segítette az erdészeti oktatás egyes kérdéseinek megoldását. Megvitatta és összeállította az Erdészeti és Faipari Egyetem erdőmérnöki kara oktatási tervére vonatkozó javaslatát. Rendszeresen foglalkozott az oktatási reform végrehajtása során felmerülő problémákkal, ezek körében az erdészeti szakközépiskolák kérdéseivel is. További folyamatos feladata az erdőmérnök- és erdésztechnikusnők helyzetének a vizsgálata, továbbá az erdészet területén kívül dolgozó erdőmérnökök kataszterének a felfektetése.

Külgügyi bizottságunk munkájával kapcsolatban számolok be Egyesületünk külföldi kapcsolatairól. A baráti országok közül a lengyel társegyesülettel legszorosabb a kapcsolatunk. Ez év nyarára három-három erdészeti szakember cserelátogatását tervezzük az erdészeti munka és az erdőgazdálkodás kölcsönös tanulmányozására. Egy kiküldöttel képviseltetjük magunkat a lengyel társegyesület által ez év őszén rendezésre kerülő erdészeti gépesítési konferencián. Egyesületünk kiküldötte részt vett az NDK-ban rendezett erdészeti szabványosítási konferencián.

Hasonlóan jó a kapcsolatunk a jugoszláv társegyesülettel is. Májusban hazánkban járt a szlovéniai erdészeti egyesület 30 tagú küldöttsége önköltségi alapon. Ennek viszonzásaként augusztus második felében rendeznek számunkra egy szlovéniai erdészeti tanulmányutat, amelyen ugyancsak önköltséges alapon 30 tagtársunk vesz részt. Az osztrák erdészeti egyesülettel is felvettük a kapcsolatot. Ennek eredményeként a hónap elején hazánkban járt *Philip Thurn* erdőmester, az osztrák erdészeti egyesület elnöke, akivel megbeszéltük további kapcsolataink kiépítésének lehetőségeit.

Központi szakosztályaink munkájáról a következőkben számolok be.

Az erdőgazdálkodáshoz és ezzel együtt az erdészeti műszaki fejlesztéshez nélkülözhetetlenül szükséges az erdészeti gazdaságtani kérdések kidolgozása. Ezzel a feladattal az *erdészeti gazdaságtani szakosztályunk* rendszeresen foglalkozik. A munka

során azonban tisztázódott az is, hogy a feladat összességét tekintve ez túlnő a társadalmi munka keretein, ezért a szakosztály javaslatot tett arra, hogy az Erdészeti Tudományos Intézet foglalkozzék erdészeti gazdaságtani kutatásokkal. Az Országos Erdészeti Főigazgatóságon kívül a javaslatot megtárgyalta a Tudományos és Felsőoktatási Tanács, a Pénzügyminisztérium, Országos Tervhivatal és elfogadták a munka fontosságára vonatkozó előterjesztést, egyben biztosították a pénzügyi feltételeket ahhoz, hogy az *Erdészeti Tudományos Intézetben külön osztály foglalkozzék erdészeti gazdaságtani kutatásokkal*. Erdészeti gazdaságtani szakosztályunk kérését támogatásom itt az erdőgazdaságok vezetőinek, hogy a személyi feltételek biztosításában támogassák az Intézetet.

A szakosztály foglalkozott továbbá az erdőgazdaságok új terv-felülvizsgálati és nyereségrészesedési rendszerének kidolgozásával. Ezzel az erdőgazdaságok tervezésének tárgyilagosabb alapokra történő helyezését kívánják elősegíteni. Ezt a munkát folyamatosan követik majd azok az összehasonlító vizsgálatok, amelyek eredményeként az erdőgazdaságok között fennálló nagyarányú szóródások kiküszöbölésére lehet majd a szükséges gazdasági és műszaki intézkedéseket megtenni.

Az *erdőfeltárási szakosztály* ülésein az Ausztriában, Svájcban, Franciaországban és a Német Szövetségi Köztársaságban erdőfeltárási tanulmányúton járt tagtársak számoltak be szakmai tapasztalataikról, és összefoglalták mindazt, amit a hazai gyakorlatban célszerű és gazdaságos lenne megvalósítani.

Az *erdőművelési szakosztály* megvitatta dr. Babos Imre által a bugaci erdészetben végzett termőhelyterképezés különböző módszereit, továbbá a Felső-Duna árterén a papírfá-szükséglet növelése érdekében sűrű hálózathoz telepített, különböző korú nyárállományok további nevelésének módját és állást foglalt az egyes állományok vágásra történő besorolásának kérdésében.

A szakosztály megvitatta továbbá a dr. Majer Antal és dr. Gál János által összeállított erdőművelési, valamint erdőtelepítési és fásítási szakkifejezéseket és javaslatot tett ezek kiegészítésére, módosítására. A szakosztály tapasztalatcserét rendezett a Tanulmányi Erdőgazdaság rotontj érdeinek átalakítása kérdésében, továbbá Visegrádon és környékén az erdő esztétikája és annak erdőművelési vonatkozásai tárgykörben.

Szakembereink körében számosan foglalkoznak erdészettörténeti kutatásokkal. Ezek a kutatások eddig főként egyéni ötletből adódtak, s bár az eddigi munkából is több értékes tanulmány született, a koordinálás hiánya miatt az erdészettörténeti kutatás nem volt szervezett. Az elnökségünk határozatának megfelelően életrehívott *erdészettörténeti szakosztály* ezt a hiányt pótolja. Egyrészt irányt mutat a kutatóknak, másrészt a kutatási módszerek széles körű ismertetésével segíti ezzel foglalkozó tagtársaink munkáját. A szakosztály tagjai vállalták, hogy összegyűjtik az Egyesületünk 100 éves története megírásához szükséges anyagot.

Eddigi *fásítási szakosztályunk* társadalmi munkáját kiterjesztette az erdészeti szakmai irányítás területére is. Szükség volt erre azért, mert az erdőgazdaságok üzemi kezelésén kívüli erdőkben folyó gazdálkodás számos olyan kérdést vet fel, amelynek eredményes megoldásához a társadalmi erők összefogása is szükséges. A szakosztály hathatós segítséget nyújtott a termelőszövetkezeti erdőfelelősök részére összeállított erdőgazdálkodási alapismerteti kézikönyv tématervének megállapításához. Több ízben foglalkozott a szakosztály az erdészeti szakmai irányítás megvalósításának kérdéseivel.

A közérdekű erdőtelepítési és fásítási technológiai utasítás tématervére a szakosztály tett javaslatot, egyben rendszeresen foglalkozott a fásítási tömegmozgalom kiterjesztésére irányuló társadalmi munkával. Ezzel a témával kapcsolatban közönetet kell mondanom Egyesületünk nevében dr. Gál János elvtársnak, Egyetemünk rektorának. A közérdekű erdőtelepítés és fásítás feladatainak megvalósításában számottevő segítséget jelent az, hogy az Egyetem tanárai és oktatói vezetésével az Egyetem KISZ fiataljai Győr-Sopron megye több járására és egyéb területekre is elkészítették a községhatáros fásítási terveket. Ezek a tervek nagyban hozzájárulnak az erdőtörvény és a földvédelmi törvény sokat vitatott együttes eredményes végrehajtásához is.

Az *erdőrendezési szakosztály* az erdőterület-rendezés kérdéseivel és az erdőrendezés fejlesztésére vonatkozó javaslatok kidolgozásával foglalkozott. Az erdőterület rendezésével kapcsolatban főként a gyakorlatban felvetődött problémákat vitatták meg. Elsősorban a mérési, terület-meghatározási problémák kerültek előtérbe. Az erdőrendezés-fejlesztés terén időszerűségénél fogva az erdészeti fotogrammetria fejlesztését vitatták meg. Ezenkívül megtárgyalták a gépi adatfeldolgozás és az erdészeti termőhely-feltárás bevezetésének lehetőségeit, valamint a kézi lyukkártyás irodalomrendezést és a legújabb rendszerű grafikus fatermelési táblák használatának módját.

A gépesítési szakosztály a kötélpályás anyagmozgatás, a Stihl-Contra motorfűrész alkalmazása, a sodronykötélfonás, az egytonnás vagonrakó transzportőr munkatechnológiája és a traktoros közelítés tárgykörben eredményes tanfolyamokat szervezett. Továbbképző tanfolyam anyagot állított össze a szakosztály a szállítható hosszban történő anyagmozgatás és az ERTI 1962-típusú fogatos közelítő kerékpár alkalmazása címmel. A szakosztály tagjai segítséget nyújtottak egyes erdőgazdaságoknál felmerülő gépesítési problémák megoldásához. A szakosztály foglalkozott a gépi kergezés kérdéseivel és javaslatot tett az OEF-nak az Adamkó—Kovács—Pálista-féle kergező géptípus általános bevezetésére.

Az erdei vasutak szakosztálya kezdeményezte az erdei vasutaknál a betonraljak használatát, a vegyszeres gyomirtás bevezetését és a hosszúsínesítést. Mindhárom javaslat számottevő megtakarítással jár. Összeállította továbbá a szakosztály a pályafenntartási tanfolyam anyagát.

A mikológiai szakosztály gondos, körültekintő munkával hetenként rendezett előadásokat, vitadélutánokat, amelyeken a mikológia széles területét felölelő témákat tárgyalnak, vitáltak meg. Az elmúlt évben ez a szakosztályunk tartotta legtöbb ülését. Munkájából ki kell emelni a gombamérgezések megelőzése érdekében szervezett ankétot, a gombaszakértői tanfolyamot, a gombászati vándorgyűlést és a tanulmányutakat.

Helyi csoportjaink munkáját a számszerű adatok tükrében ismertetem, hangsúlyozva, hogy ezek az adatok természetesen nem jelenthetik egyben a társadalmi munka tartalmát és minőségét, de bizonyos mértékben mégis fokmérői csoportjaink aktivitásának. Az elmúlt év alatt csoportjaink 220 különböző összejevetelt — tanfolyamot, ankétot, tapasztalatcserét, szakmai továbbképző előadást, klubdélutánt — rendeztek. Legtöbb — 26 — rendezvénye volt szegedi csoportunknak, ezt követi a szombathelyi csoport 20, a pécsi 15, a soproni 14, a győri és tatabányai 13, a bajai 12, és az esztergomi 11 és a nagykanizsai és a keszthelyi 10—10 rendezvénnyel. Többi csoportunk 10-nél kevesebb összejevetelt rendezett. Gyulai csoportunktól egyetlen megmozdulásról sem kaptunk tájékoztatást.

Egyesületünk tagsága 4400 főnyi taglétszámmal hatalmas szellemi kapacitást képvisel. A társadalmi munka ebben rejlő hatalmas lehetősége azonban nem jut eléggé kifejezésre. Engedjék meg, hogy rámutassak azokra a formákra, amelyek keretében tagságunk hasznosabban kifejezhetné társadalmi tevékenységét.

Az ankétok kiesszámú meghívottból álló, időszakonként megismétlődő összejevetel, amely az erdőgazdálkodás fejlesztésére vonatkozó egy-egy téma néhány kérdését dolgozhatná fel. Az ankétok inkább vita jellegű tanácskozás. Ankétokat általában nem tisztázott kérdésekről tartanak, úgy hogy a vitaindító előadás jól megfogalmazott és vitaalapul szolgáló témákat tartalmaz, amelyhez szervezett és spontán hozzászólások kapcsolódhatnak. Lényeges az, hogy az ankétokon elhangzottakat, a vita eredményét egy kijelölt bizottság összefoglalja.

A klubdélutánok, esték szűkebb kört érintő, közvetlen formájú összejevetelek. Jellegzetességük a szabad előadási forma, továbbá az, hogy a vitát előre nem szervezik meg.

A szakmai továbbképzést szolgálják az előre összeállított előadássorozatokból álló tanfolyamok, az egyes szakmai előadások, tapasztalatcserék, bemutatók.

A gyakorlati munka szempontjából igen hasznos az egyes témák részletesebb kidolgozására szervezett munkabizottságok tevékenysége. Ennek a formának kiterjedtebb szervezésére szeretném felhívni csoportjaink vezetőségének figyelmét. Kevés számú aktív szakember bevonásával a munkabizottságok már több igen értékes javaslatot készítettek.

Beszámolóm elején említettem, hogy különösen az erdőtörvény végrehajtása során számos olyan kérdés adódik, amelyeknek megoldásába célszerű bevonni mezőgazdasági, gépesítési és vízügyi szakembereket is. Ennek a komplex munkának a ki-fejlesztésére a MTESZ intéző bizottságok számottevő segítséget nyújthatnak helyi csoportjaink részére azzal, hogy a társegyesületek bevonásával az egyesületi csoportok javaslata alapján megszervezik az ankétokat, vitadélutánokat. Arra kérem a csoportjainkat, hogy ahol intéző bizottság működik, ezt a lehetőséget használják ki. Már eddig is igen szoros kapcsolat alakult ki a szegedi, szombathelyi, soproni, győri, székesfehérvári, pécsi és a miskolci intéző bizottsággal. Kíváncsok, hogy csoportjaink ezt a kapcsolatot még jobban mélyítsék ki, ahol pedig az együttműködés még nem kielégítő, ott legyenek kezdeményezők az eredményesebb munka érdekében.

Egyesületünk életében ismételtelen felvetődik az erdészek problémáival való foglalkozás kérdése. Mint ismeretes, Egyesületünk tagságának többsége erdésztechnikus és erdész képesítésű. A lakóhelyi és munkaköri adottságok folytán az erdészek szakmai továbbképzésének biztosítása, valamint az egyesületi munkába való bevonása

veti fel e téren a legtöbb megoldatlan kérdést. Ezért határozta el elnökségünk, hogy ezekkel a problémákkal külön munkabizottság foglalkozzék, amelynek munkájától segítséget várunk ahhoz, hogy az erdészeinkben rejlő társadalmi munkaerő-tartalékot feltárhassuk.

Egyesületünk 1966-ban ünnepi alapításának 100 éves évfordulóját. Elnökségünk úgy határozott, hogy a jubileumi ünnepséget Sopronban rendezzük meg. Erre a jubileumra méltóképpen kívánunk felkészülni, ezért első lépésként a rendezésre külön *jubileumi főbizottságot* hívtunk életre, amelyben helyet foglalnak mindazon szervek, intézmények képviselői, amelyeknek a segítségét kérjük a jubileum rendezésével kapcsolatban. Elnökségünk és a főbizottság részére *Sallai Ferenc* elvtárs, soproni csoportunk elnöke részletes javaslatot állított össze. Ezt elnökségünk legutóbbi ülésén megvitatta, egyben állást foglalt abban is, hogy az ünnepséget követő napon tudományos ülésszakot rendezzünk, amelyen az erdőművelés, erdőtelepítés, fásítás, felhasználás, erdőfeltárás, gépesítés, műszaki fejlesztés, és az erdészeti gazdaságtan köréből hangzanak el majd előadások. A jubileumi ünnepségen külföldi meghívott vendégek részvételére is számítunk. A belső ünnepséget követően a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság területén helyszíni bemutatót rendezünk. Az előkészületek előrehaladásáról, majd a részletes programról Az *Erdő* hasábjain tájékoztatjuk folyamatosan Egyesületünk tagjait.

Egyesületünk könyvtára az elnökségi határozat célkitűzéseinek megfelelően végzi munkáját. A beszámolási idő alatt 347 kötettel, csaknem 10 ezer Ft értékben gyarapodott, s ezzel ma könyvtárunk 9388 kötettel, kereken 150 ezer Ft értéket képvisel. Az 1963. évi gyarapodási jegyzék katalógusa szerkesztés alatt áll, és előreláthatóan a harmadik negyedévben kiadásra kerül.

Öröndetes jelenség — és ez megítélésünk szerint a katalógusnak, valamint az évenként megjelenő gyarapodási jegyzéknek tulajdonítható — hogy helyi csoportjaink tagjai mind gyakrabban és egyre fokozottabban veszik igénybe könyvtárunkat. Az erdőgazdálkodás egyes témaköreit magában foglaló, vagy ismertető korszerű és a legújabb kiadású műveket egyidőben több tagtársunk is igényli. Ezeket az igényeket a kérdés időpontjában nem tudjuk mindig kielégíteni a kért művek példányszáma miatt. Az igénylés sorrendiségének betartása mellett azonban a kölcsönzési idő korlátozásával igyekszünk a kéréseknek eleget tenni.

Előfordult esetekből kifolyóan ez úton is tájékoztatom csoportjaink küldötteit, hogy Egyesületünknek központi könyvtára van, amely beszerzéseit az évenként előirányzott költségvetésből fedezi. Nincs módunk arra, hogy helyi csoportjainknál fiókkönyvtárakat létesítsünk. Annak azonban nincsen akadálya, hogy a központi könyvtár állományában még nem szereplő hazai és külföldi szükséges szakkönyveket csoportjaink kérésének figyelembevételével javaslataik alapján központilag beszerezzük és azokat áttanulmányozásra az igénylő csoportok részére fél-, vagy esetleg egyéves időtartamra is kikölcsönözzük. Csoportjaink ez irányú javaslatait szívesen vesszük, de kérjük, hogy igényléseiket évenként augusztus hó végéig terjesszék elő, hogy az anyagi kereteket is időben meg tudjuk tervezni.

Könyvtárunkkal kapcsolatban még egy számot szeretnék közölni arról, hogy három világrász 56 államával állunk cserekiadvány-kapcsolatban, tehát érdeklődő tagtársaink részére a külföldi szakirodalom sok műve is rendelkezésre áll.

Nem volna teljes e beszámoló, ha nem emlékeznénk meg arról a támogatásról, amit az Országos Erdészeti Főigazgatóságtól, személy szerint *dr. Balassa Gyula* miniszterhelyettes elvtárstól mind anyagi, mind erkölcsi vonatkozásban kapunk. Kérjük, hogy támogassa továbbra is Egyesületünket.

A MTESZ-szel való kapcsolatunk is a legjobbnak mondható. Számos esetben kapunk hasznos iránymutatást, javaslatot társadalmi munkánkhoz. Kérésünk erről a helyről is csupán az lenne, hogy az egyre növekvő adminisztrációs munkánk hiánytalan elvégzése érdekében segítséget kaphassunk függetlenített apparátusunk meg erősítéséhez.

A szakszervezettel való kapcsolatunk kimélyítésére mindkét részről történt kezdeményezés. Legutóbbi sikeres együttműködésünk Nyíregyházán az erdőtörvény és a földvédelmi törvény végrehajtása során mutatkozó problémák megvitatása volt. Ez az ankét egyrészt a gyakorlati munka végrehajtásához adott hasznos iránymutatást, másrészt felszínre hozta azokat a problémákat, amelyeket a törvény végrehajtása érdekében a hivatali szervezetnek meg kell oldaniuk.

Megvan tehát a készség és lehetőség arra, hogy az ilyen alkalmi együttműködésen túl szervezettebben munkálkodjunk azon, hogy az erdészeti szakemberekben rejlő, az általam már említett szellemi kapacitást minél nagyobb mértékben tudjuk a társadalmi munka keretében a műszaki fejlesztés és ezzel az erdőgazdálkodás fejlesztésének szolgálatába állítani.

Adamkó József:

A Nyugatbükki Áll. Erdőgazdaság ismertetése

Úgy gondoljuk, hogy az Országos Erdészeti Egyesület Egerben tartott vándorgyűlésén szükséges néhány gondolatban tájékoztatni a vándorgyűlés kedves résztvevőit gazdaságunk munkájáról, eddigi tevékenységünkről és további terveinkről.

A Nyugatbükki Állami Erdőgazdaság területe a *bükki, hevesi, borsodi, mátra-bükkaljai* tájakon terül el és így érinti Heves- és Borsod megyék területét. A magassági szintkülönbségek a tenger színe felett 88 métertől 959 méterig jelentkeznek. Az évi csapadék átlagosan 550 mm. A kevés csapadék a mesterséges erdősitések, valamint a csemetenevelés eredményeit igen károsan befolyásolja, különösen június és augusztusban, amikor tartós hőség és aszály jelentkezik.

Gazdaságunkhoz *nyolc erdészet, gépállomás és az erdei vasútüzem* tartozik 51 km pályahosszal. Összes területünk közel 46 000 ha, ebből állami 38 000, közbirtokossági 8000 ha.

Erdőállományunkat 37% tölgy, 17% bükk, 23% cser, 11% gyertyán, 12%-ban pedig fenyő, a nyár és egyéb lombos fafaj alkotja. Átlag növedék 2,25 m³, folyó növedék pedig 2,54 m³ ha-onként. Gazdaságunk területéből 42,5% érvényes üzemtervvel rendelkezik, 50,5%-án az üzemterv lejárt, a terület 6%-án pedig üzemtervvel nem rendelkezik. Erdőállományunk korosztály szerinti megoszlása jó.

Termelőtevékenységünket 180 fő műszaki, 65 fő adminisztratív, 65 fő kisegítő és 844 állandó fizikai munkásgárdával oldjuk meg. Ezenfelül a sürgős erdőművelési és csemetekerti munkák idején mintegy 5—600 időszakos munkást — főleg asszonyokat és lányokat — foglalkoztatunk. Az állományi létszámon belül 24 fő az erdőmérnök, 8 fő egyéb főiskolai, egyetemi végzettségű, 31 erdésztechnikus, 103 az erdész képzésű személy. Gazdaságunknál minden műszaki és adminisztratív beosztásban dolgozó személy rendelkezik az előírt szakmai képzéssel. 29-en a magasabb szakmai képzés megszerzése érdekében levelező úton tanulnak tovább az erdészeti technikum, 5 fő pedig az erdőmérnöki egyetemre jelentkezett.

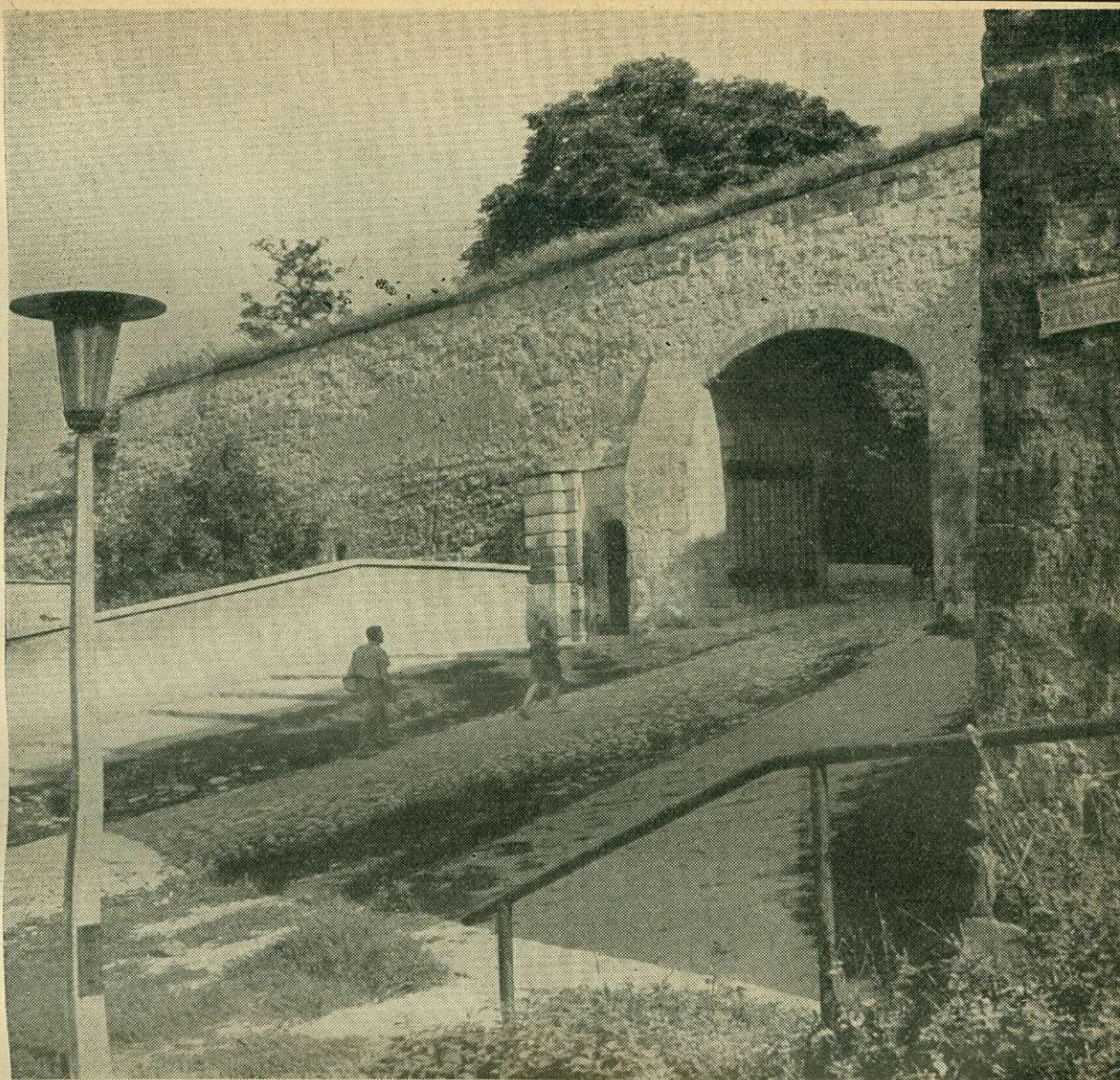
Munkásaink közül a műhelyekben dolgozók rendelkeznek megfelelő szakvizsgával. Az erdőgazdasági szakmunkások száma 37 fő, jelenleg tanfolyamot végez 28 fő. Itt meg kell említeni, hogy lényegesen több szakmunkásunk volt, akik tanfolyamot végeztek, azonban a jobb anyagi lehetőségek és kedvezőbb munkakörülmények miatt más népgazdasági ágazatokhoz távoztak el. Ezen erdőgazdasági szakmunkások száma elérte az 50—60 főt.

A Nyugatbükki Állami Erdőgazdaság sem mentes a szakszerűtlen és ésszerűtlen kapitalista rablógazdálkodás maradványaitól. A jó minőségű, mageredetű állomány területünk 40%-át képezi csupán, további 40% — mintegy 20 100 hektár — a *szakszerűtlen gazdálkodás miatt keletkezett nem kívánatos sarj erdő*. A kimondottan rongtott erdők közel 6000 ha-t tesznek ki. Az erdőállományon belül nagy területet foglal el a káros elgyertyánosodás és cseresedés, amely értékesebb, a tájnak kívánatos fajokat szorít ki a területéről. Ennek súlya még inkább ránk nehezedik, ha figyelembe vesszük azt, hogy nagyon sok az alacsony termőrétegű, sziklás és kopár terület és alacsony az évi csapadékmennyiség is.

Az erdőgazdálkodást illetően a döntő változást hazánk szocialista fejlődése hozta meg. Az erdőbirtokok államosításával kezdődött a népgazdaság érdekét szolgáló szakszerű erdőgazdálkodás. Erdőgazdaságunk dolgozói az erdőbirtok államosítása óta nagyon sokat fáradoztak azért, hogy mielőbb eltüntessék a régi, helytelen erdőgazdálkodás károsan ható nyomait. Szorgos munkájuk eredménye, hogy 1949—1964-ig terméshesztés felújítás útján 1616 ha-t, mesterséges úton 13 880 ha erdőt és 2023 ha-on pedig új erdőtelepítést végeztek, 14 év alatt összesen 17 519 ha területen történt erdőfelújítás és telepítés. Ez évente 1168 ha-t tesz ki.

Különösen nagy jelentősége van erdőt nevelő munkáknak az ellenforradalom utáni időszakban nemcsak azért, mert az évi átlag az erdőfelújításban és telepítésben területileg megnövekedett, hanem elsősorban azért, mert ebben az időben már érvényesültek és hatni kezdtek a korszerű erdőművelési eljárások és a táji erdőművelési előírások.

Erdőn kívüli fásításunk tevékenysége is az erdőnevelési munkánk eredményéhez tartozik. A felszabadulás óta mintegy 1600 ha területen végeztünk erdőn kívüli fásításokat. Jelentőségét ennek az mutatja, hogy a fásítások zömmel a fátlan, erdőtlen, rossz, szikes talajú alföldi területeken történtek. Ezenfelül nagy kiterjedésű vízmosásos és kopár területen végeztünk eróziógátló vízmosás- és kopárkötési munkálatokat. Nem elhanyagolandó jelentőségű az sem, hogy nemcsak az erdőállomány nö-

Az egri várkapu

velését, hanem a mezőgazdasági termelést is segítik befejezett fásításaink és kopárkötési munkálataink.

A fásítás adta lehetőségeket a jövőben is a VI. és VII. sz. törvények előírásainak egybehangolásával ki fogjuk használni éppúgy, mint eddig, s a mezőgazdasági termelést is fogjuk segíteni eredményes fásításainkkal.

A hegyvidéki körülményeket figyelembe véve nagy kiterjedésű erdőtelepítési, erdőfelújítási és fásítási tevékenységünkhöz a szükséges anyagot 40 ha-os csemetékerti területünkön termeljük meg. Évente mintegy 10,4 millió csemetét és 75 000 suhángot termelünk, valamint a lehetőségeknek megfelelően mintegy félmillió állomány alóli csemete-begyűjtéssel is foglalkozunk. Ezen számadatok mutatják, hogy gazdaságunk a csemete- és suhángkészletét meg tudja termelni. Bár a magterméstől függetlenül az előfordul, hogy egy-egy fafajtából csemetehiány van, de ugyanakkor más fafajtából többlet keletkezik. Ilyen esetekben a szükségletnek megfelelően értékesítünk, illetve vásárolunk csemetét. Szakszerűen végzett munka eredménye, hogy a régi hibák nagy részét kijavítottuk, az elmaradt régi vágásterületek nagy részét felújítottuk, illetve újra telepítettük. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy utódainknak a táj jellegének, adottságainak megfelelő fatömeget adó, értékes erdőt hagyunk örökül.

Ma már *erdőhasználatunk* is a kormányzatunk és főhatóságunk rendelkezéseinek

megfelelően a jó minőségű erdő kialakításának érdekét szolgálja. Gazdaságunk minden dolgozója arra törekszik, hogy a népgazdaságnak több, jobb és olcsóbb fát adjon. Ezen elv megvalósítását szolgálja az a tény is, hogy az iparifa-kihozatalt 37%-ról 45–50%-ra növeltük. Fatermelést csak a növedék adta lehetőségek határain belül végzünk. Az évi 100 000 m³ fatömeget 400 ha véghasználati, 1800 ha gyéritési és 1160 ha tisztítási területről termeljük ki. El kell mondani azt is, hogy iparifa-kihozatalunkkal nem vagyunk megelégedve, de erdőállományunk még jelenleg több iparifa termelését nem teszi lehetővé.

Fahasználati tervünket kis munkás-létszámmal, jól gépesítve hajtjuk végre. A fatermelést 23 db Contra-Stihl motorfűrészszel gyakorlatilag teljesen gépesítettük. Kézi termelés csak a nagyon meredek, sziklás területeken történik, ahol a géppel bal- és esetmentesen nem lehet dolgozni. A közelítés többségében fogatokkal történik a terepviszonyoktól függően, részben ERTI közelítő kerékpárokkal, Unimoggal és kötélpályával.

A folyó gazdasági évben *fakitermelésünk 30–40%-át a korszerű, gazdaságosabb komplex termelési módszerekkel végezzük.* A gépi technikához igazodó vágástéri feltárások bátor alkalmazásával elértük, hogy a fogatos kiszállítások mennyisége állandóan csökkent, a szállítások teljesen gépesítettek.

A tanulmányi kirándulás résztvevőinek egy csoportja

A legtöbb vágástérületünkre gépjárművel be tudunk menni és így fatömegünk jelentős része tő mellől, gépkocsival közvetlen a vevő telepére, illetve MÁV-ra kerül. Feltáróút-hálózatunk jelenleg 118 km-t tesz ki, amelyből 52 km I. osztályú, 2 km II. o. és 64 km III. osztályú feltáróút (földút), a vágástéri feltáróút pedig a folyó gazdasági év végére eléri a 28 km-t. Ez lehetővé teszi, hogy bizonyos fokig függetlenné tegyük magunkat az időjárás szeszélyeitől és így a saját, valamint idegen gépi eszközöket maximálisan ki tudjuk használni. Már az elmúlt és folyó gazdasági évben a foglalkoztatott tehergépkocsipark kihasználási foka meghaladta az 53%-ot.

A fahasználat fejlesztését szolgálja az is, hogy megoldottuk az *apró iparifa-választékok* (papírfa, bányadorong) *favesztesség nélküli gépi kérésését.* A fahasználatnál alkalmazott műszaki fejlesztés eredménye a fatermelésnél, hogy 1958/1959-től az energiaköltség m³-enként 93,20 Ft-ról 90,— Ft-ra csökkent.

Jelentős gazdasági tényező a *fagyártmánytermelés.* Az utóbbi négy év alatt 66%-os kihozatal mellett évi 14 000 m³ fát dolgozunk fel kész fagyártmánnyá. Jelentősebb fagyártmány-féleségeink a parkettléc, bányabéléspalló, bányadeszka, szőlőkaró, bordafa. Ezenfelül számottevő mennyiséggel szerepel több apróbb választék, mint pl. a hűsklopfoló és lemezspannoló fakalapács, továbbá textilgyárak részére készített bükkléc.

A fagyártmánytermelés fejlesztését szolgálta dolgozóink újítása. Az újítás bevezetése lehetővé tette mintegy évi 1000–1500 m³ értéktelen tűzifa minőségű ágtuskó fagyártmány-termékké való feldolgozását. Ezzel pedig 1–1,5%-kal nő iparifa-kihozatalunk.

Az *erdei melléktermék*-termelési ágazatunknál az elmúlt években jelentős eredményeket értünk el. A hagyományos erdei melléktermék gyűjtése mellett olyan ter-

mékek előállításával foglalkoztunk, amelyekkel a mezőgazdaság szocialista szektorának megszilárdítását szolgáltuk. A múlt évig bezárólag évente 3000 t égetett mésszel, 3000 t építőkővel és mintegy 1500—2000 q lombfölddel támogatják a termelészövetkezetek építkezéseit és kertészeteit.

Segédüzemágaink — mint a gépállomás, vasútüzem és műhelyek — azzal segítik a termelőtevékenységünket, hogy állandóan üzembiztos gépeket és felszereléseket biztosítanak a munkahelyek rendelkezésére. Elsősorban a munkahelyen gondoskodnak a szükséges gépek és szerszámok karbantartásáról úgy, hogy azok a termelésből ne essenek ki. Ezen feladat elvégzéséhez a gépállomásnak rendelkezésre áll egy műhelykocsi is. Gépállomásunknál ma már nagy szükség van a jól szervezett műszaki gárdára, mert gépparkunk elég nagy. Van 10 db tehergépkocsi, 4 db személygépkocsi, 3 nagy láncfalpas, 5 db Zetor Super, 23 db Contra-Stihl motorfűrész, 2 Unimog és egész sor más gépi felszerelés.

Bár vasútüzemünk saját gazdálkodásunk szempontjából csupán Felsőtárkányban és Szilvásváradon egy-egy vonalon bír jelentőséggel, de mégis komoly tényező, mert évi 1 000 000 Ft-tal járul hozzá gazdasági eredményeinkhez.

Fogatgazdaságunk fejlődése is elismerésre méltó. Míg 5—6 évvel ezelőtt fogatmunkáinkat 50—70 saját- és 200—250 idegen fogattal tudtuk csak elvégezni, lényegében a maival azonos termelési feladatok mellett, addig ma már idegen fogatot nem foglalkoztatunk, termelési tevékenységünket 90 saját fogattal oldjuk meg.

Korábban 70 fogat esetében egy fogat évi hasznos teljesítménye 2660 fogatóra volt. Faanyagmozgatásban évi 1400 m³ és 1900 m³/km teljesítményt ért el. Az elmúlt évben már 90 fogat esetében egy fogat hasznos teljesítménye elérte a 2632 fogatórát és faanyagmozgatásban a 1607 m³-t, 1933 m³/km-rel. A fejlődést mutatja az is, hogy 5—6 évvel ezelőtt az átlagos mozdatási távolság 2,37 km volt, a múlt évben pedig már csak 1,2 km volt.

Komoly termelési tényezővé vált a *pisztrángivadék-tenyésztés* és kezd jelentőssé válni az étkezési pisztrángnevelés is. 5—6 évvel ezelőtt ezen ágazat csupán reprezentálta a pisztrángtenyésztést. Az évi hozamunk 100—200 000 ivadék és 2—3 q étkezési pisztráng volt. Jelenleg a korábbiakhoz hasonlítva töféléletünk többszörösére növekedett. Fejlesztettük keltető kapacitásunkat és tenyészállományunkat.

Az 1963. év őszén és 1964 tavaszán 1 200 000 ivadékot keltettünk. Ebből 600 000-et más erdőgazdaságok pisztrángos vizeihez értékesítettünk, 600 000-et pedig saját vízeinkben használtunk fel. Az év végére pedig mintegy 30 q étkezési pisztrángot értékesítettünk. Ez és a következő évek folyamán töféléleteinket tovább fejlesztjük. Az a célunk, hogy egy ha töféléleten 50—60 q étkezési pisztrángot neveljünk. Tenyésztési tapasztalataink és módszereink lehetővé teszik, hogy már a közeljövőben évi 1—2 vagon étkezési pisztrángot tudjunk értékesíteni. A pisztrángtenyésztés gazdaságunknál már jövedelmező és a következő években gazdaságossága fokozódni fog.

Vadgazdálkodásunk és vadászatunk az utóbbi három évben komoly fejlődést mutat. Korábban nagyon sok és gyenge minőségű volt a vadállományunk, különösen a szarvas. Alig fordult elő, hogy igéretes bikát, vagy őzbakot láttunk volna, de még kevésbé fordult elő, hogy vendégvadászaink komolyabb trófeás vadat ejtettek volna el. Ilyen helyzet azért fordult elő, mert felszabadulásunk előtt a jelenlegi üzemi vadászterületünk a Pallavicini-birtokhoz tartozott, zárt vadászterületet képezett és emiatt a vadgazdálkodásra káros beltenyészet alakult ki. Ezen állapot megszüntetése érdekében a vadászattal foglalkozó személyzetet kicseréltük és helyükbe hozzáértő, ügyes vadászokat állítottunk be. Intézkedésünk eredménye, hogy gazdaságunk területén a túlzott vadlétszám megszűnt, a szakszerű selejtezések és rendszeres téli takarmányozás következtében jó minőségű vadállomány van kialakulóban.

Komoly helyet foglal el gazdaságunknál az *építési beruházások és felújítások ágazata*, amely évi 4—5 millió Ft termelési értéket képvisel. Magas- és mélyépítési beruházásaink kivitelezését saját brigádokkal oldjuk meg, idegen kivitelezőkre nem szorulunk. Csak így tudjuk ezt határidőre, jó minőségben, gazdaságosan megoldani.

Ezek után még néhány gondolatot szeretnék kifejezésre juttatni termelőmunkánk gazdálkodási eredményeiről. Gazdaságunk is a felszabadulás után hosszú ideig állami támogatásra szorult, veszteségesen gazdálkodott. Míg 1958/1959-ben 1,9 millió Ft volt még a vállalati veszteség, 1959/1960 gazdasági évtől kezdve a helyzet megváltozott, a veszteséget sikerült felszámolni és a továbbiakban nyereségesen gazdálkodtunk.

Különösen jelentős az *önköltség csökkentése* a fahasználati ágazatnál: 1958/1959-ben 1 m³ fa teljes önköltsége feladó állomáson 440,— Ft volt, 1962/63. gazdasági évben ez az összeg 412,— Ft-ra csökkent. Így a fahasználati ágazat összes termelési költsége 2,8 millió Ft-tal volt kevesebb, mint 5—6 évvel ezelőtt.

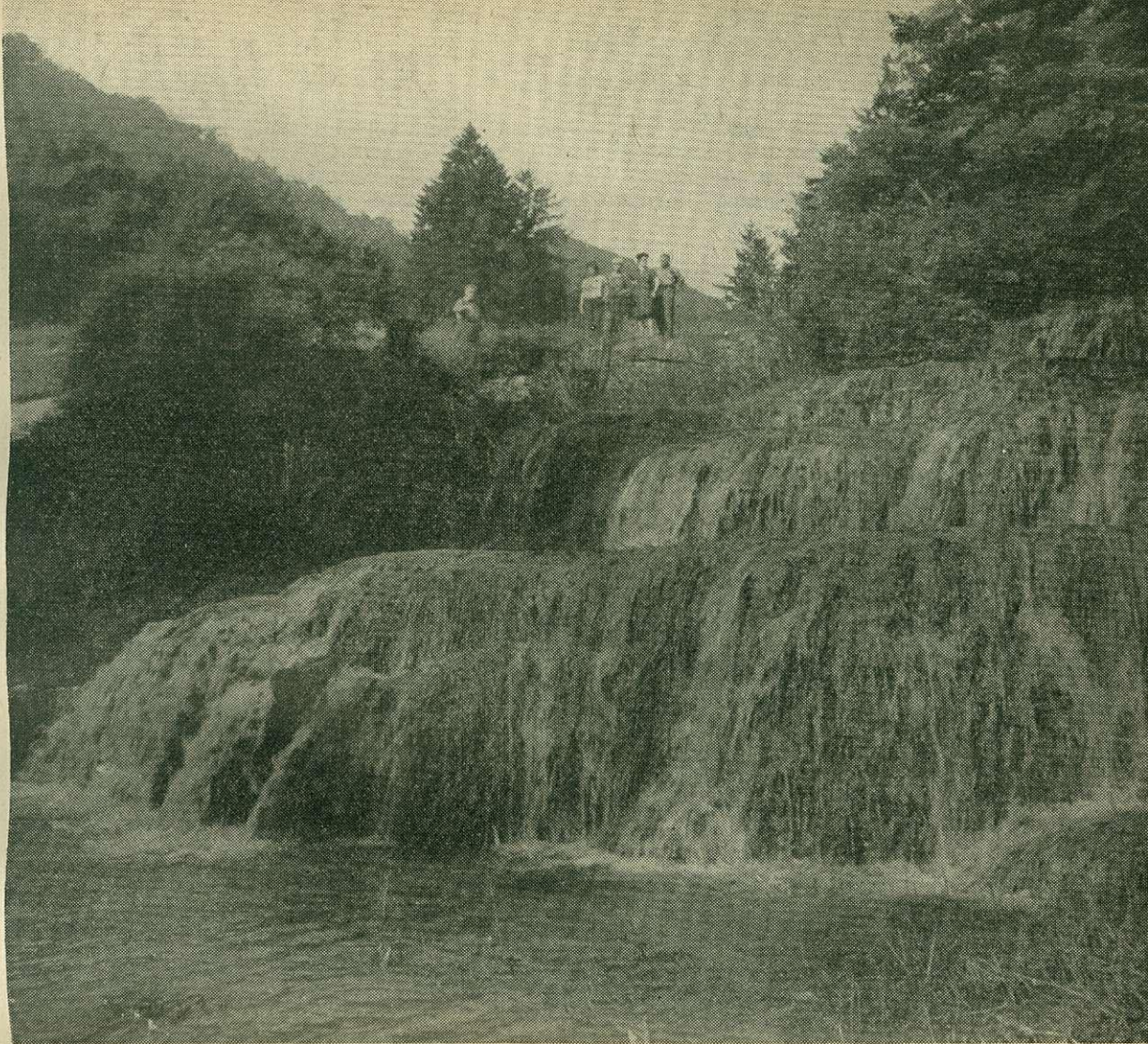

A bányahegyi feltáróút

De nemcsak a fahasználati ágazat termelési költségei, hanem más termelő ágazatok költségei is csökkentek. Az önköltség csökkentéséhez, a megtakarításhoz hozzájárul többek között elsősorban az, hogy az utóbbi években egyre kiterjedtebben alkalmazzuk az új, korszerű technológiát, illetve termelési eljárásokat. Ilyenek közé tartozik a fakitermelés komplex módszere, az ékásós ültetés, a nagyobb mérvű gépésítés, a vágástéri feltárások stb. Ezenfelül gazdálkodásunk termelőtevékenységét segíti elő az új szervezési eljárások alkalmazása, amelyek közé tartozik az erdészek szakosítása.

Ezek után néhány gondolatot szeretnék elmondani a jövőbeni feladatainkat illetően:

1. Az erdőtelepítések és az erdőfelújítások esetében arra kell törekednünk, hogy a jelenlegi 59—60%-os megmaradást a közeljövőben 65—70%-ra emeljük. Ennek érdekében gondoskodnunk kell arról, hogy a táji erdőművelési előírásokat maradéktalanul végrehajtsuk, azok széles körűen alkalmazást nyerjenek. Ezzel azt a célt kívánjuk elérni, hogy gazdaságunkhoz tartozó erdőterületek jó minőségű és nagy fatömeget adó erdőkké váljanak. A jövőben sokkal nagyobb gonddal kell kezelni a természetes felújításokat és még nagyobb területen alkalmazni.

Vízesés a Szalajka völgyben

2. Fahasználati tevékenységünkben arra kell törekedni, hogy az iparifa-kihozatalunkat új termelési és technológiai eljárásokkal tovább növeljük, gazdaságosság szempontjából tegyük még olcsóbbá. Ennek érdekében a gépesítés fokát tovább kell emelni, elsősorban a közelítés gépesítését, továbbá a komplex fakitermelési eljárásokat az összes vágásterületekre a lehetőségek határain belül ki kell terjeszteni, továbbá a gépállományt a jövőben olyan mértékben kell növelni — különösen a közeli- és szállítógépeket — hogy azokkal saját szükségletünket fedezni tudjuk.

3. További lehetőségeink vannak az erdei melléktermék begyűjtésének fokozását illetően. Az eddigieknél jobban ki kell használnunk azon lehetőségeket, amelyekkel a mezőgazdasági szocialista nagyüzemeket tudjuk segíteni. Ilyenek az építkezésekre alkalmas kő termelése és szállítása. A vadrózsató begyűjtése és értékesítése a kertészettel foglalkozó termelőszövetkezetek részére, fagyal és vörösgyűrű seprővessző gyűjtése stb.

Ez a tevékenységünk lehetőséget nyújt több százezer forint nyereség produkálásához. Az egyéb mellék- és kiegészítő üzemek közül különösen nagy súlyt kell helyezni a pisztrángtenyésztésre. E téren nagyon fontos feladatunk az ivadékkeltetés oly mértékben, hogy gazdaságunk az ország pisztrángtenyésztésre alkalmas patakjait és ta-

vait egészséges ivadékkal el tudja látni. Ezenfelül el kell érni, hogy gazdaságunk évente 1—2 vagon étkezési pisztrángot tudjon előállítani.

4. Tovább kell haladnunk a vadgazdálkodás és vadászati ágazatunknál néhány évvel ezelőtt megkezdett helyes úton. Kötelességünk, hogy a nagy nehezen kialakított helyes ivararányt megtartsuk, a szakszerű vadtenyésztés módszereivel, különösen a szarvasállománynál nagyobb vérfelfrissítéssel elérjük, hogy az agancssúly 5—6 kg-ról 6,7—7,5 kg-ra növekedjék. Célunk, hogy néhány éven belül a vadgazdálkodási ágazatunk veszteségét megszüntessük, hogy az is a többi jövedelmező termelési ágazatokkal együtt nyereségessé váljon.

5. Gazdaságunk eredményeit mindenkor gazdaságunk kádereinek, összes dolgozóinak aktív közreműködésével tudtuk csak elérni. Minden gazdálkodási eredmény attól függ, hogy gazdaságunk dolgozói milyen mértékben vannak a szakmai és politikai műveltség birtokában.

Eredményesen a jövőben is csak akkor tudunk dolgozni, ha szakmailag és politikailag is művelt, fegyelmezett dolgozókkal fogunk gazdálkodni. Ezért az elkövetkezendő időben nagy gondot kell fordítani arra, hogy állandóan magas műveltségű kádertartalék álljon rendelkezésünkre.

Ennek érdekében továbbra is élni kell a társadalmi ösztöndíj adta lehetőségekkel. El kell érni, hogy a jelenlegi 24 fős erdőmérnöki kollektívánk 30 főre emelkedjék. Továbbá segítséget kell nyújtanunk ahhoz, hogy a fiatalabb korosztályhoz tartozó erdészképesítésű kerületvezetők elvégezzék levelező úton az erdészeti technikumot.

Az új beállításoknál pedig arra kell törekedni, hogy a munkába állítandó személy rendelkezzen a beosztásához előírt szakmai műveltséggel.

Ha a jövőben is gazdasági tevékenységünkben támaszkodunk gazdaságunk dolgozó kollektívájára, és törekszünk az új technika és technológia egyre szélesebb körű alkalmazására, eredményeink még inkább növekedni fognak, gazdálkodási tevékenységünk jobb lesz.

Kovács Jenő:

Erdészek szakosítása a műszaki fejlesztés szolgálatában

A műszaki fejlesztés lényegében a termelési eszközök és módszerek tudatos tökéletesítése a tudomány eredményeinek a felhasználásával. A vállalati műszaki fejlesztési terv feladata tehát meghatározni a megvalósítandó műszaki fejlődést, az elérendő műszaki színvonalat és azokat az intézkedéseket, amelyekkel a kitűzött feladatok teljesíthetők. Így erdőgazdasági szinten a műszaki fejlesztési terv tartalma két fő probléma köré csoportosítható:

1. fagyártmányok — termékek korszerűsítése, illetve újak létrehozása,
2. a termelési folyamat műszaki színvonalának és szervezettségének fokozása.

Lényegében tehát ebbe a második csoportba sorolható be mai témánk, az erdészek szakosítása.

A szakosítás alatt mi azt értjük, hogy a kerületvezető erdész az eddigi sokirányú munkája helyett a tevékenységét egy munkaterületen fejtsse ki úgy, hogy azon a helyen, a rendelkezésére bocsátott, korszerű termelési eszközökkel, a legkisebb ráfordítás mellett a legnagyobb termelékenységet biztosítsa. Így lényegében azt a művezetői irányítást értenék el, amit ma az ipar is produkál. A szakosítás tehát nem véletlen, hanem törvényszerűen jelentkezik, mert ezt maga az élet — a műszaki fejlesztési irányelvekből már realizálódott műszaki haladás hozta magával. De bizonyítja ezt a törvényszerűség magának a műszaki haladásnak a fogalma is; — a műszaki haladás lényegében olyan hasznos változás, mely csökkenti a termékek előállításához szükséges társadalmi munka mennyiségét, vagy javítja a munka technikai feltételeit.

A műszaki haladás legszembetűnőbb példáját az erdőgazdasági munkákban a *fakitermelés gépesítése* adja. Öt év távlatában ez a következőképpen alakult erdőgazdaságunkban:

1. táblázat

Gazdasági év	Összes fakitermelés m ³	Ebből gépi termelés m ³	Gépi term. %	Egy gépre eső telj. m ³
1958/1959	94 992	28 129	30	970
1959/1960	101 685	34 879	34	969
1960/1961	97 783	47 677	49	1135
1961/1962	112 523	68 991	61	1533
1962/1963	99 196	71 286	72	2160

Ebben az évben már 3000 m³ lesz az egy gépre eső teljesítmény, a Contra Stihlek számának növekedése miatt. A gépesítettségi fok a fakitermelésünkben azért nem magasabb, mert a gyérítésünk 50%-ban törzskiválasztó gyérítés (20 m³/ha) s itt csak majd az egyszemélyes, könnyebb kivitelű motorfűrészek alkalmazásával tudunk jobb eredményt elérni. Ezenkívül hátráltatják az előrehaladást a kedvezőtlen terepviszonyok.

A közölt adatokból világosan kitűnik, hogy amilyen mértékben növekedett a gépek teljesítménye (s ez már műszaki haladás), olyan mértékben csökkent a hagyományos kézi fakitermelés. Munkaerőben ez azt jelenti, hogy amíg 1958-ban 1200 idénymunkással oldottuk meg a hasonló fakitermelési feladatunkat, addig ma 200 állandó fatermelővel dolgozunk, s ebből már 70 fő szakmunkás. Hasonló fejlődést mutat a faanyagmozgatás is. Az erdőgazdaság műszaki fejlesztési tervének célkitűzése az, hogy a legdrágább szállítóeszközzel történő anyagmozgatás minél nagyobb mértékben terelődjön át az olcsóbb gépi szállítóeszközökre. Ennek elengedhetetlen feltétele a gépjárművekkel járható utak minél nagyobb mértékű fejlesztése. E törekvésünk eredményes megvalósítását az alábbi szám adatok bizonyítják:

Útépítés:	I—III. oszt. út	Ebből vágástéri feltárási út
1959-ben	10,3 km	—
1960-ban	8,8 km	—
1961-ben	11,5 km	4,0 km
1962-ben	19,8 km	8,3 km
1963-ban	20,4 km	5,7 km
1964-ben	27,8 km	10,0 km

Ezzel lehetőség nyílt arra, hogy az 5 évvel ezelőtti, 2,4 km fogatos szállítási távolság napjainkban 1 km-re rövidült.

Fogattal történő faanyagszállítás:

Gazdasági év:	Átlagos szállítási távolság	1 m ³ faanyag mozgatásához szükséges fogatóra
1958/1959	2,4 km	2,6 fogatóra
1959/1960	2,1 km	2,2 fogatóra
1960/1961	1,5 km	1,8 fogatóra
1961/1962	1,2 km	1,7 fogatóra
1962/1963	1,0 km	1,6 fogatóra

Tehergépkocsival történő faanyagszállítás:

Gazdasági év:		
1958/1959	40,270 m ³	17,7 km
1959/1960	56,397 m ³	18,5 km
1960/1961	57,780 m ³	20,5 km
1961/1962	69,200 m ³	21,2 km
1962/1963	70,800 m ³	21,5 km

Vagyis a fogatos faanyagszállítási távolság csökkenése következtében az olcsóbb gépi szállítás lépett be. Ennek a pénzügyi kihatását a fogatoknál jelentkező 40,— Ft/m³ km, valamint a gépkocsiknál fennálló 2,80 Ft/m³ km összehasonlítása mutatja.

Természetesen a gépkocsi szállítási költségnél számolnunk kell az állandóan növekvő szállítási távolsággal.

Kedvező változást mutat az egy főre eső termelési érték alakulása is. 1958/1959-ben 57 000,— Ft volt az egy főre eső termelési érték; 1963/1964-ben 72 000,— Ft lett a tervezett egy főre eső termelési érték.

Mindezeket az tette lehetővé, hogy a korábbi — minden különösebb szervezést nélkülöző — kézi fakitermelés helyett megjelent a *gépi fakitermelés brigádszervezete*. S ami talán még ennél is több — a hagyományos, két egymástól függetlenül végzett munka, a fakitermelés és faanyagmozgatás helyett, megvalósult ugyanennek a két munkaműveletnek az egyidőben történő, ún. komplex végrehajtása.

A szakosított fakitermelés lényegesen magasabb színvonalú irányítást és munkaszervezést követel, mint a hagyományos termelés.

A kedvező költségalakulás érdekében a termelésben részt vevő gépek folyamatos üzemeltetését és leterheltségét teljes egészében biztosítani kell. Ennek előfeltételei többek között az erdészetekben működő kisműhelyek, tökéletes TMK-rendszere és lehetőleg a feladatok ellátására állandóan kihelyezett géppark.

Lehet-e tehát reálisan azt mondani, hogy a hagyományos és az új munkaszervezet ugyanolyan szintű irányítást igényel? Vagy hogyan lehet azt állítani, hogy az erdősítésnél a kézi munkával történő, ún. tányéros ültetés irányítása, egyenértékű annak a gépesített erdősítésnek az irányításával, amit a Veszprémi Erdőgazdaság áprilisban rendezett tapasztalatcseréjén láttunk? Ilyen esetekben már a kerületvezető erdész *művezető*, az erdészvezető pedig *üzemvezető* szinten felügyelője a gépi munkának. Ezeknek a dolgozóknak, ilyen körülmények között csak a technika teljes ismeretében, közgazdasági megfontolások alapján lehet a termelést jól szervezni és irányítani. Ebből következik, hogy a kerületvezetői szervezeti forma ma már sok esetben korszerűtlen és akadályozza az új termelési eljárások elterjedését. A 12/1958. sz. OEF utasítás még a területi elosztás elve alapján törvényesíti a kerületvezetői rendszert. Pedig ma már a gépi brigádok kapacitása túlnő a kerület határán. S nyugodtan mondhatjuk, hogy egy korszerűen szervezett, 4—5 tagú gépi fakitermelő brigád 2—3 kerület fakitermelését képes évenként elvégezni. Gondoljunk csak a gépesített fakitermelés egy főre eső ezer m³-es teljesítményére éves szinten.

Ez egyúttal azt is jelenti, hogy megszűnnek az eddigi erdész-kerületenkénti elaprózott munkahelyek. A jövőben tehát a *termelési feladatokat gravitációs körzetekben kell tömöríteni*, amelyeket úgy kell kialakítani, hogy egy állandó szakosított művezető erdész irányítása alatt a brigád egész évben egyenletes munkaelosztásban tudjon dolgozni. A gravitációs körzetek kialakításának alapja kell legyen az Erdőterv által készített feltérképezési alapterv.

Erdőgazdaságunkban a vágásterületek elaprózásának megszüntetésére eddig is volt törekvés, mert hasonló tervfeladat mellett 1958/1959-es gazdasági évben 386 erdőrészben folyt a gyérítés és véghasználat. 1963/1964-ben pedig már csak 266 erdőrészben. Az üzemterveink azonban a vágásterületek koncentrállására ennél sokkal nagyobb lehetőséget adnak, s ha ezzel élünk, az előzetes becslések alapján az erdőrészletek száma 60—70%-kal csökkenthető. A tízéves üzemtervi időszakra előírt véghasználatokat ugyanis az erdőgazdaság — egyéb tiltó rendelkezések híján — egy-egy üzemtervnél akár egy évben is kitermelheti. Természetesen az erdőgazdaság éves mennyiségi tervének betartása mellett.

A koncentrálltság nagy előnyt jelent a termelékenység, az ellenőrzés, a munkaszállítási szempontjából. A fakitermelési munkák koncentrálltsága természetesen szoros összefüggésben van az erdőművelési munkák koncentrálltságával is. S ha már itt tartunk — legyen szabad megemlíteni, hogy ez az erdőrendezés jövőbeni munkájában is jelentkezik, amikor is a jelenlegi elaprózott erdőrészletek helyett a nagyüzemi jellegűvé váló erdőgazdálkodás a nagyobb erdőrészletek kialakítását követeli. A tízéves üzemtervi időszakra előírt használatok végrehajtásában (de elsősorban a véghasználatoknál) az erdőgazdaságoknak sokkal nagyobb önállósággal kell rendelkezniük. Ez egyrészt elősegítené a természetes felújítás helyzetét, valamint megfelelő tartalékképzéssel még inkább függetleníteni lehetne az erdőgazdasági munkát az időjárástól. Ezért célszerűnek tartanánk, a véghasználati terveknél a 20 évre szóló előírást. Így volt ez a régi üzemtervek esetében is, ahol a 10 éves időszakra 20 évi terület és fatömeg volt előírva, tíz évre szóló fatömeg-megkötöttséggel. Ez ugyanis lehetőséget adott a természetes felújítások maximális kihasználására, mert 20 évi területen gazdálkodhatott a kezelő.

A kerületvezetők szakosítását aláhúzza az a tény is, hogy megindult az erdőgazdasági szakmunkásképzés, amely egyúttal azt is jelenti, hogy a gépi ismeretekből

ez alaposabb képzést biztosít, mint az erdészeti technikum kivételével, bármely képesítést adó iskola, vagy tanfolyam. A szakmunkásokat az erdészeknek kell irányítani, s így feltétlen szükséges, hogy az irányító szakmailag fölötte álljon az irányítottaknak. Ez pedig elképzelhetetlen a szakosítás nélkül. Márpedig a megnövekedett követelményeknek (mely lényegében nem más, mint a műszaki fejlesztési terv megvalósításaként jelentkező műszaki haladás) csak úgy lehet eleget tenni, ha a főbb termelési ágazatonként szakosítjuk az erdészeket.

Nem hat-e ellentmondásként, hogy a kerületvezető erdész felett levő — lényegében magasabb képesítéssel rendelkező szakemberek — mind szakosítottak, s ugyanakkor pedig, a termelést közvetlenül irányító, legalacsonyabb képzettséggel rendelkező erdésztől megköveteljük, hogy egyaránt ismerje az erdőművelés biológiaiailag megalapozott eljárásait, vagy a rendkívül sok fáválasztékot tartalmazó erdőhasználat szabványait és ezenkívül a termelésben részt vevő gépeknek is specialistája legyen? Vagy a belterjes erdőgazdálkodással hogyan egyeztethető össze, hogy a munkát közvetlenül irányító erdész nem tud a termelés helyén tartózkodni, hanem idejének nagy részét járkálással kénytelen eltölteni, mivel a hagyományos kerületvezető szervezeti formában, egyszerre több helyen is folyik a munka? Ezt csak tetézni lehet azzal, hogy a más munkahelyek meglátogatására távozó erdészt ilyenkor kisegítője helyettesíti. Ebben az esetben tehát nem beszélhetünk a munkák irányításáról, hanem legjobban esetben is csak annak ellenőrzéséről.

Nem vált be a kisparcella a mezőgazdaságban sem, s így az erdőgazdasági termelőerők fejlődésével, a hagyományos erdészkerületek szűk határai sem biztosítják a mindinkább nagyüzemi jellegűvé váló erdőgazdálkodást. A szakosítással mód nyílik arra, hogy mindenkik a képességeinek legmegfelelőbb területen foglalkoztassunk. A kerületvezető erdésznek, az eddigi eredményes munkája alapján, már úgyszólván megmutatkozott valamely termelési ágazat iránti hivatásérzete — szeretete. A szakosítással megszüntethető az erdész munkájában az évenként változó szélsőséges leterheltség. Ezenkívül a továbbképzés sokkal egyszerűbb, mert ez a jövőben mindenkinek csak a tényleges munkaterületére korlátozódik. A szakosítással elért fakitermelési és erdőművelési feladatok koncentrációja nagyobb nyugalmat nyújt a nagyvadász számára. A szakosítás kedvező hatása meg fog mutatkozni a termelékenység emelkedésében is, ez az előzetes tapasztalatok és becslések alapján 20—30%-os kedvező változást hozhat. Természetesen nem véletlen az, hogy a kedvező változás elsősorban a fakitermelés vonalán jelentkezik, de úgy gondolom, hogy helytálló ez a megállapítás akkor is, ha a már korábban említett Veszprémi Erdőgazdaság gépesített erdőművelési munkáira gondolunk.

Az erdészek szakosítására már egy-két erdőgazdaságnál — s így nálunk is — alakultak ki tapasztalatok. Ezek ismeretében a következő megoldás javasolható:

I. A kerület a gravitációs körzetek figyelembevételével alakítandó ki úgy, hogy a jelenleginek 2—3-szorosa legyen. Vezetője elsősorban a szállításra specializálja magát (*szállítási művezető*) és mentesül a fakitermelés és erdőművelés feladatainak elvégzésétől. Feladata tehát a szállításra alkalmas helyen átvett faanyag megőrzése, illetve elszállítása. Azonkívül a becslés, valamint az erdővédelmi feladatok ellátása. Természetesen a fentiekén kívül, a kerületben adódó kisebb jelentőségű munkákat is elvégzi.

II. A *fakitermelési művezető* a feladat elvégzéséhez szükséges létszámú, gépesített komplex brigádot irányítja. Felelős a munkájával kapcsolatos szakmai feladatok maradéktalan végrehajtásáért. A kitermelt faanyagot szállításra alkalmas készletelési helyen köteles átadni. A fakitermelési művezető munkáját, vágásterületenként közvetlen felettesei — az erdésztervezető, illetve a fahasználati műszaki vezető — vizsgálják felül.

III. Az *erdőművelési művezető* feladata az élő fa megtermelésével kapcsolatos erdőművelési munka, ezenkívül a gyérítések és felújító vágások jelölése. Az erdőművelési munkák színvonalának emelése érdekében szükséges, hogy ezen a területen is állandó szakmunkások álljanak rendelkezésre. Itt is szeretném hangsúlyozni, hogy a szakosított erdészek közvetlen felettesei a jövőben is az erdésztervezető és az erdőművelési, illetve fahasználati műszaki vezető, akik a jövőben szakmailag sokkal jelentősebb szerepet fognak betölteni, s reméljük, hogy lényegesen csökkenni fog adminisztrációs munkájuk.

A gyakorlatban már eddig is szakosított beosztás volt pl. a *fagyártmány-üzemvezető*, *rakodókezelő*, nagyüzemi *csmetekert-kezelő*, *kerületvezető vadász*. Ugyancsak ezt a célt fogja szolgálni a legújabbban kialakult szakirányítási feladatokkal megbízott erdész. Elvi kérdésként kell leszögezni, hogy a különböző irányban szakosított

erdészek között kategorizálás nem lehetséges, mert a továbbképzésen keresztül mindenki képességeinek megfelelő irányban egyenrangú művezetője lesz saját munkaterületének. Ebből következik az is, hogy az eddigi jogok és juttatások sem változnak meg.

A szakosítás tehát a műszaki színvonal emelését szolgálja, vagyis *a munkát irányító és szervező erdészeink az iparhoz hasonló művezetői szinten tevékenykednek.* A szakosítás létszám-emelkedést nem jelent, sőt a kerületvezetői szervezeti forma továbbfejlesztésének biztosítani kell még olyan létszám-megtakarítást, melyet a jövőben a műszaki fejlesztés érdekében tudunk felhasználni.

A szakosításban sablon nem alkalmazható. Már csak azért sem, mert amelyik kerületben valamilyen oknál fogva a fentiekben vázolt műszaki haladás nem jelentkezik, ott egyelőre nem aktuális a szakosítás sem. Ezenkívül személyi okok, lakás, szállítási problémák stb. szintén késleltethetik a szakosítás problémájának a megoldását.

A szakosítás során messzemenően figyelembe kell venni az emberek problémáit. Ezt talán két példával lehetne legjobban érzékeltetni; évtizedeken keresztül a kerületben dolgozó erdész feltehetően továbbra is a megnagyobbodott kerületben kíván maradni. Az erdőben levő esetleges lakás nem teszi ugyanis szükségessé a sok gyaloglást, s ugyanakkor az ottlakó erdész részére biztosítja az eddigi gazdálkodási lehetőségeket is. A másik esetben a fahasználati művezetői munkakör betöltéséhez elsősorban a műszakilag jól képzett erdésztechnikus jöhet számításba, aki reggel valamilyen szállítóeszközzel együtt menne ki az erdőbe a munkásokkal, s együtt is térne velük vissza. A szakosítás tehát meg kell, hogy oldja a mindenki által jól ismert és elodázhatatlan munkásszállítási problémát is. A két példa lehet jó megoldás bizonyos esetekben és egyaránt szolgálja a dolgozó ember érdekeit, valamint a műszaki fejlesztés ügyét.

A szakosítást tehát egyelőre nem kívánatos általánosan elrendelni, de ugyanakkor nem lehet figyelmen kívül hagyni sem. *Javasoljuk tehát a 12/1958. sz. OEF-rendelet olyan értelmű megváltoztatását, hogy az egyelőre egyformán lehetővé tegye mind a hagyományos kerületvezetői beosztást, mind a szakosított „művezetői” beosztást.* Világosan látnunk kell, hogy itt nem átszervezésről van szó, hanem bizonyos esetekben, a megváltozott körülményeknek megfelelően, a kerületvezetői szervezeti forma továbbfejlesztéséről.

A műszaki fejlesztési tevékenységünkkel oda kell hatni, hogy a megváltozott körülmények között a szakosított erdész éppen olyan biztos alappillére legyen a nagyüzemivé váló mai erdőgazdálkodásnak, mint amilyen volt a kisüzemi jellegű erdőgazdálkodás kerületvezetői rendszere.

Készül a pisztráng villásreggeli

Zilahi Aladár:

Fenyvesítés a Nyugatbükki Áll. Erdőgazdaságban

A feketesári luckísérletek bemutatása

Az erdőgazdálkodás legfőbb feladata, hogy a rendelkezésre álló területen, a potenciális termőképesség kihasználásával a lehető legrövidebb időn belül a lehető legolcsóbban, a szükségletnek megfelelő maximális fatömeget produkálja. Az utóbbi időben a cellulózanyag megtermelése nagy fontosságot kapott. A jövőt illetően — amint azt *Az Erdő* hasábjain megjelent *Halász—Véssey-féle* értekezésből is láthatuk — a növekvő iparifaanyag-szükségleten belül az elkövetkezendő 10 évben fűrészipari termékekben aránylag kisebb mértékű növekedés várható. Ezzel szemben a cellulózipari termékek keresettsége 1975-ig a jelenleginek durván mintegy két és félszeresére fog nőni. Eppen ezért világszerte felkarolják a gyorsan növő nyárféléket és mindazon egyéb fafajt, amelyek a cellulózzgyártás alapanyagául szolgálhatnak.

A bemutató közönsége

Erdőgazdaságunk termőhelyi viszonyait figyelembe véve számottevő mértékben nem tud bekapcsolódni a nyártermesztésbe. Ehelyett a lucfenyő termesztésére alkalmas termőhelyeket igyekszünk felkutatni, hogy ezáltal is elősegítsük papír-, illetve cellulózzgyártásunk értékes alapanyagának előállítását. Éghajlati adottságait figyelembe véve e célra legjobban megfelelő területünk a Bükkfennsík.

A Bükkfennsíkon a termesztésre kerülő fafajok 68,5%-át a bükk s megközelítően 10%-át a lucfenyő adja. A zömmel előforduló bükk mint főfafaj mellett a lucfenyőnek kettős szerep jut. Egyrészt előhasználati, illetve véghasználati fatömegnyerés céljára telepítjük, másrészt átmeneti fafajként talajjavítónak szánjuk.

Köztudott dolog, hogy a nevelővágásokkal a faállományok minősége igen nagy mértékben növelhető, ugyanakkor a fatermés mennyisége az 5—10%-os többletet nem igen haladja meg. A fatermés növelését azonban minden bizonnyal elősegítik a helyesen kialakított elegyes állományok. Ilyen szempontból tehát e területen igen célszerűnek látszik a lucfenyővel elegyes bükkösök és a bükkal elegyes lucfenyvesek kialakítása. A Bükkfennsík fenyvesítésében irányelveként azt tartjuk szem előtt, hogy a lucos bükkösökben a lucfenyő elegyaránya 10—30%, míg a bükkös lucosokban 30—60% legyen, minden esetben a bükk felújításától és a termőhelyi viszonyoktól függően.

A bükk és lucfenyő növekedésmenete az ERTI vizsgálatai szerint is igen jól kiegészíti egymást. Ennek ismeretében a lucos bükkösök helyes nevelésével egyrészt az állomány fatermésének jelentős növelése, másrészt a népgazdaság számára oly fontos cellulóz alapanyag megtermelése elérhetőnek látszik. A lucfenyő fatömegtermelésének kulminációja általában 20—30 évvel előbb következik be mint a bükké, lucfenyőnél 30—40 éves korban, bükknél 60—80 éves korban. Ebből következően, ha

a lucfenyőt állományunkból mint előhasználati fatömeget 40 éves kora körül kitermeljük, a bükk számára megadjuk a lehetőséget, hogy fatermésének ezt követő kulinációs időszakában zavartalanul fejlődhessék. Ily módon egy vágásfordulón belül mindkét fa termőképességének maximumát adhatja.

A Bükkfennsík erdőtalajai általában rendzinák. E sekély termőrétegű talajon álló felújulatlan állományok erdősítésekor a bükknek, mint fő fafajnak, első lépcsőben való visszahozatala sok esetben nehezen oldható meg. Ebből következően e területeken az első vágásfordulóban átmenetileg a lucfenyőt telepítjük fő fafajként. Az egyidejűleg betelepített bükk ebben az időszakban mintegy második szintet fog képezni, s mint ilyen, elsősorban törzs- és talajárnyaló, illetve talajjavító szerepet tölt majd be. Ez esetben fatermést elsősorban a lucfenyőtől várunk. Ugyanakkor azonban a véghasználat idejére, 60–80 éves korra a bükkből is igyekszünk egy néhányat a felső koronaszintbe felhozni makktermés-nyerés céljából. Ilyen állományt látunk a bemutatón is, melynek nevelését és fatermésének vizsgálatát hosszúlejáratú, több parcellás kísérletsoron végezzük: az ERTI-vel karöltve dr. Solymos Rezső tudományos osztályvezető irányításával és hatékony közreműködésével. A bemutatásra kerülő erdőrészlet a Szilvássvár 59/a erdőrészlet területe 4,29 ha, talaja mészkő alapkőzetten kialakult barna rendzina. Az erdőrészlet kitettsége északkelet, észak, északnyugat, lejtőszöge. 5–15°. Évi átlagos csapadékmennyisége 40 évi átlagban számítva 896 mm, amelyből a vegetációs időre 543 mm esik. Évi középhőmérséklete +6,5 °C, illetve a vegetációs időre számítva 12,3 °C. A júliusi középhőmérséklet is a lucfenyő által megkívánt felső határ értéke 18,7 °C alatt van, átlag 15,8 °C.

Az állomány jelenlegi fafajösszetétele: 74% lucfenyő, 26% bükk, mely elegyarányt egészen a véghasználati korig fent kívánjuk tartani olyan formán, hogy a ha-ként kijelölt 310–320 db V fa között is hasonló legyen a lucfenyő és bükkgyedek megoszlása. Itt meg kell említeni azt, hogy az állományban eredetileg a bükk elegyaránya magasabb volt a jelenleginél, de a megelőző időkben a bükk egy része bizonyos okok folytán kikerült az állományból. A tisztítások során pedig a volt kerületvezetők talán jobban kímélték az ültetett lucfenyőt a kelleténél. Az állomány kora 30 év, átlagmagassága 11 m. Foltként előforduló, lágyzárú növényei közül meg kell említeni az *Asperula*, *odoratát*, *Oxalis acetosellát*, *Aegopodium podagrariát*, *Brachipodium silvaticumot*, *Glechoma hederacét* és a *Dryopteris filix-mast*, erdőtípusa: üde, szagosmüges lucos, — mind kultúrtípus.

Az erdőrészlet faállományának legjellemzőbb részein 4 gyérítési kísérleti parcellát létesítettünk 0,25 0,20 0,25 és 0,12 ha területtel. Ezek a különböző erélyű gyérítéseknek a fatermésre gyakorolt hatását kívánjuk vizsgálni és figyelemmel kísérni egészen a vágásérettségi korig azzal a céllal, hogy az itt kapott eredmények támpontul szolgáljanak majd a Bükkfennsík bükkös-lucosaira vonatkozó helyes erdőnevelési irányelvek kialakításához, illetve azok igazolásához. A kijelölt parcellák közül az első háromban folynak a kísérlet szerint előírt különböző erélyű belenyúlások, míg a negyedik parcellán a gyérítéseket az erdőrészlet többi területével azonosan a jelenlegi üzemi gyakorlatnak megfelelően hajtjuk végre.

Ha az eddig nyert felvételi adatokat összehasonlítjuk a fatermési táblák adataival, érdekes megállapításra juthatunk. Azt találjuk ugyanis, hogy annak ellenére, hogy a lucfenyő az erdőrészlet faállományában csak 74% elegyaránnyal szerepel, fatömege az egyes kísérleti parcellákon eléri, sőt meghaladja a Greiner-féle fatermési tábla lucfenyőre vonatkozó első termőhelyi osztályában szereplő fatömeget. Ennek magyarázatát elsősorban a törzsszám magas volta adja. Ugyanis a jelenlegi törzsszám átlagosan mintegy 1000 db-bal meghaladja ha-ként a Greiner-táblában szereplő törzsszám adatokat. Viszont ha ugyanakkor a famagasságot nézzük, azt tapasztaljuk, hogy az állomány biológiai felső magassága éri csak el a Greiner-táblában kimutatott átlag magasságértéket. Az átlagos mellmagassági átmérő 5 cm-rel alatta marad a fatermési táblákban megadott értéknek. A kimagasló fatömegnek mindenképpen a törzsszám az oka. A jelenlevő magas törzsszámnak viszont felnyurgult állományt kellene eredményeznie. Állományunk magasságában mutatózó feltűnő eltérést, úgy véljük, részben indokolja az a körülmény, hogy az üzemtervi időszakot megelőző időkben az erdőrészlet faállománya sokat szenvedett a nagy tömegben jelen volt kecskefűzek elnyomásától. Ugyanakkor az elnyomástól mentesen fejlődő bükkgyedek pedig — mint korábban — talán éppen az előzőekben említett egyéb körülmények folytán tűnhettek el az erdőrészletből.

Ha az állomány iparifa felhasználhatóságát vizsgáljuk, meg kell állapítanunk, hogy amennyiben ebben az állományban a nevelővágásokat kellő időben végrehajtották volna, a jelenlegi fatömegnek — melynek most mintegy 60%-a alkalmas papír-

fának, 30%-a pedig farostfának használható fel — becslésünk szerint mintegy 80—85%-a volna a szabvány-előírásoknak megfelelően is papírfának alkalmas.

Arra nézve, hogy ezen termőhelyen és hasonló állományszerkezeti viszonyok között melyik gyéritési mód a legcélravezetőbb, vagy a legeredményesebb, azt a bemutatásra kerülő és különböző belenyúlási erővel kezelt parcellák hivatottak szemléltetni. Az előzetes számítások alapján úgy véljük, hogy ennek az állománynak a vég-használat idejére mintegy 400—420 m³ lesz az élőfakészlete. Ha a hátralevő időben hét nevelővágással számolunk, akkor előhasználatokból eredően 250 m³, véghasználatból eredően 400 m³, összesen 650 m³ lenne az összes fatermés. Ha a vágásérettségi kort 80 évben szabjuk meg, akkor ez esetben itt 8 m³-es átlagnövedékkel számolhatunk, ami tőárral számítva ha-ként mintegy 2000—2200 Ft nyers produktumot jelent. Az elmúlt időszakban lezárult első ERTI-felvételek eredményei azt bizonyítják, hogy a különböző állományszerkezeti tényezők, nevezetesen 1. az elegyítés mértéke, 2. a ha-kénti db-szám és 3. az elegyfajának a különböző szintekben való elhelyezkedése, a termőhelyi tényezők hatásán felül milyen mértékben befolyásolja a fatermés mennyiségét. A nyert adatok alapján arra lehet következtetni, hogy a lucfenyő lényegesen kevesebb darabszám fenntartása mellett kell nevelni. Ugyanakkor az elegyfaként jelenlevő bükköt pedig a második (uralkodó), de főleg a harmadik (közbeszorult) magassági osztályban kell tartani a jelenlegihez hasonló elegyes állományok esetén.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1964 évi, Egerben tartott vandorgyülésének résztvevői

Adamkó József és felesége Eger, Alt József Szeged, Andó Imre Kaposvár, Antal Ferenc Szentes, Antal Pál Eger, Apáczky Béla Sátoraljaújhely, Asztalos Gábor Miskolc, Ábrahám János Szolnok, Ádám Ferenc és felesége Gödöllő, Ákos László Budapest, Babiczky Imre Parád-fürdő, Bakró Gyula Budapest, Balázs Miklós Gödöllő, Balogh István Kaposvár, Balogh Lajos Szombathely, Balogh Miklós Mezőkövesd, Balogh Pál Esztergom, Banadics István és felesége Gyula, Baracska József Győr, Barkóczy István Tamási, Barthos Gyula Nagykanizsa, Barticz József Eger, Bauer János Szombathely, Bánky Gyula Eger, Bánky József Eger, Bánvölgyi Miklós Miskolc, Bárdossy László Budapest, Bedő István Nagykanizsa, Bedő Tibor Miskolc, Belk Gyula Kaposvár, Bene József és felesége Nagykanizsa, Berkenyei András Vác, Berki László Tamási, Bernáth Kálmán Parád-fürdő, Beiwinkel Győző Baja, Bihari Rezső Esztergom, Bíró József Eger, Bíró László és felesége Esztergom, Bisztray Kálmán Budapest, Biézer János Eger, Boér Ferenc Keszthely, Bogár Mihály Gödöllő, Borbándi József Szombathely, Boronkay József és felesége Tatabánya, Bortnyák István Miskolc, Borsay Ferenc Budapest, Borsos Zoltán Szombathely, Bozza Jenő Vác, Bölcsey József Parád-fürdő, Brandis Márton Sopron, Buljovszky Miklós Miskolc, Buzér Antal Gödöllő, Buzás Endre Pécs, Czákó Pál Eger, Czédly Béla Budapest, Czirják Imre Eger, Csajkovics Károly Szolnok, Cseresnyés Géza és felesége Középrigóc, Csermely László Miskolc, Csillag László Eger, Csillag Vince Keszthely, Csóri János és felesége Veszprém, dr. Csőre Pál Budapest, Csutkai Jenő és felesége Budapest, Dankó Lajos Balassagyarmat, Darabos Sándor és felesége Keszthely, Deák István Tamási, Debreczeni Imre Nyíregyháza, Dely György Eger, Dely István Eger, Demeter Sándor és felesége Nagykanizsa, Dersényi Ede Debrecen, Desits Bálint Eger, Dérföldy Antal Budapest, Dienes István Miskolc, dr. Dinka József és felesége Szilvásvárad, Diósi Gyula és felesége Pápa, Dobi Ferenc Budapest, Doktor Antal Győr, Dombrády Lajos Nyíregyháza, Dupal Ludvig és felesége Selmecbánya, Ercsényi Pál Eger, Erdélyi János és felesége Baja, Erdélyi László és felesége Debrecen, Erdős László és felesége Budapest, Eberhart Ferenc Zamárdi, Eliás Gábor Miskolc, Farkas József Kecskemét, Farkas József Szombathely, Farkas Pál Zamárdi, dr. Fazekas Mihály Zamárdi, Fábian István Eger, Fejér Kálmán Eger, Feher József Kaposvár, Fekete Gyula és felesége Budapest, Fekete Sándor Pécs, Ferenczy Béla Zalaegerszeg, Fodor Gyula Miskolc, For János Pécs, Forgó László Miskolc, Fónagy Miklós Eger, Frank László Eger, Frei József Székesfehérvár, Furucz János Eger, Galgóczi Ernő Sopron, Gázi József Székesfehérvár, dr. Gábor Aron Budapest, dr. Gál János és felesége Sopron, Gál Sándor Zalalövő, Gárdos Mátyas Balassagyarmat, Gáspár H. Géza és felesége Keszthely, Gellér János Budapest, Genersich László Budapest, Gerencsér Gyula Hódmezővásárhely, Gerendás Lajos és felesége Középrigóc, Gergács Mihály Sopron, Gerstmajer Lajos és felesége Debrecen, Géczi Dezső Székesfehérvár, Goldbach Károly Eger, Göld György és felesége Kecskemét, Göndöcs Imre Veszprém, Gubán Dezső Mezőkövesd, Hajtó Imre és felesége Debrecen, Halász László Budapest, Halász Mihály Pápa, Hangyál Tibor Parád-fürdő, Hegyi András Pápa, Heltai János Miskolc, Hermig Endre Budapest, Hibbey Albert és felesége Budapest, Holló Endre Eger, Horn István Budapest, Horváth Gyula Veszprém, Horváth László Nagykanizsa, Hunyadi János és felesége Gödöllő, Imrik Gusztáv Eger, Iván József Sopron, Iványi György Gödöllő, Izsó Sándor és felesége Gyula, Jakabffy Antal Sopron, Janler János Székesfehérvár, Jarkovszler Alajos Nyíregyháza, Jáhn Ferenc és felesége Eger, Jákóy Sándor Eger, Juhász Antal Eger, Juhász Jenő és felesége Eger, Jérôme Ágota Budapest, Jérôme René Budapest, Kabai István Békés, Kalász József Balassagyarmat, Kaltenbach Ferenc Székesfehérvár, Kapuvári Dezső Eger, Kautzky Emil Eger, Kácsor Jánosné Eger, Kassai Imre Pécs, Kárall János Győr, dr. Káldy József Sopron, Kálmán Dezső Budapest, Kántor János Budapest, Kerekes Géza Balassagyarmat, dr. Keresztesi Béla és felesége Budapest, Kertész Károly Vác, Keskeny Ilona Eger, Keszthelyi Gyula Kaposvár, Keszthelyi István Budapest, Kékesi István Eger, Király Tibor Tatabánya, Kiss Ferenc Szombathely, Kiss Lajos és felesége Kaposvár, Kiss László és felesége Debrecen, Kiss László Nagykanizsa, Kocsárdi Károly Gödöllő, Kocsis Sándor Nagykanizsa, Koller Erzsébet Szombathely, dr. Kolos Oszkár Miskolc, Komáromi Dezső Szombathely,

hely, Kondor János Keszthely, dr. Kiss Miklós és felesége Tatabánya, Kovács Ferenc Sopron, Kovács Gábor Békés, Kovács Gyula Keszthely, dr. Kovács Illés Sopron, Kovács Imre Debrecen, Kovács Jenő és felesége Eger, Kovács Jenő Zalaegerszeg, Kovács Mihály és felesége Szilvásvárad, Kovács Pál Eger, Köröndi Mátyás Zamárdi, Köröndi Tibor Budapest, Környei Jenő Győr, Környei László Eger, Köröskényi Béla Eger, Kövi Árpád Balassagyarmat, Kőrös Gyula Budapest, Kral Mihály és felesége Selmechánya, Krisztián Gyula és felesége Budapest, Krunicker István Keszthely, Krunicker Mária Keszthely, dr. Kulcsár Viktor Budapest, Kuruncki István Heves, Kuti Márton Tatabánya, Kühne Gáborné Miskolc, Labancz József Tatabánya, Laczi Lajos Budapest, Lakatos Zoltán Kaposvár, László Attila Zalaegerszeg, László Endréné Szeged, Lengyel Endre Budapest, Lengyel Imre és felesége Zamárdi, Lenkei László Budapest, Libertényi Sándor Eger, Lotterhof Ottó Kaposvár, Lovászi Gyula Balassagyarmat, Leic József Eger, Lukács Béláné Budapest, Lukács István Keszthely, dr. Lukács István és felesége Budapest, Lukács Károly Eger, Macz István Eger, dr. Madas András és felesége Budapest, Madas László és felesége Esztergom, Magasi László Tatabánya, Magvasi Flórián Eger, Magyar Pál Eger, Makó Gyula Eger, Marton Tibor és felesége Szolnok, Marányi Károly és felesége Kecskemét, Mayer György Szeged, Márkus János Keszthely, Meész János Zalaegerszeg, Meisinger Frigyes Tatabánya, Mészáros István Debrecen, Mészáros Tibor Tatabánya, Mihalik Pál Gyula, Mikevári Tivadar Miskolc, Mislai Gyula Budapest, Molek Jenő Eger, Molnár Ferenc és felesége Pécs, Molnár István Pécs, Molnár István Szombathely, Moskovszky Vince Eger, Murányi János és felesége Gödöllő, Nagy József és felesége Szolnok, Nagy Imre Gödöllő, Nagy István Eger, Nagy István Kecskemét, Nagy László és felesége Nagykanizsa, Nagy Mihály Budapest, Naszvadi Dénes Vác, Náudvari Jenő Eger, Németh János és felesége Pécs, Németh Imre és felesége Kecskemét, Németh Lajos Keszthely, Németh Vilmos és felesége Kaposvár, Nyerges Ferenc Hódmezővásárhely, Nyírádi Lajos Budapest, Nyúl Tóth Benedek és felesége Kecskemét, Oberkamp Gyula Budapest, Obermayer György Szeged, Oláh Tibor Nyíregyháza, Orosz István Eger, Oroszlányi Endre Győr, Ott György és felesége Szőcsénypuszta, Pakai Sándor és felesége Baja, Palatinus József Szeged, Palásthy István Sárospatak, Pallagi Béla Eger, Pandula Zoltán Budapest, Papp Gyula Pécs, Papp László és felesége Baja, Papp Mihály Debrecen, Parádi Ferenc Budapest, Partos Gyula Pécs, Partos Péter Pécs, Pataki János Budapest, Pataki Pál Nyíregyháza, Patkós Antal Nyíregyháza, Pauli Márton Miskolc, Paulik Géza Eger, Pecz Lajos és felesége Zamárdi, Petkovics Henrik és felesége Baja, Petrő János és felesége Miskolc, Péter János Zalaegerszeg, Pirtty Árpád Sárospatak, Pintér József Eger, Pluzsik Andor és felesége Budapest, Pokomándy Imre és felesége Szilvásvárad, Polónyi György Eger, Porst József Pécs, Pötör László Székesfehérvár, Pravec Antal Tatabánya, Prukker Ferenc és felesége Kecskemét, Pugner Sándor Szolnok, Püski Árpád Pécs, Radnóti Alfréd Sopron, Rajsky Ottó és felesége Budapest, Rakoncay Zoltán Parád, Rác József Sopron, Rác István és felesége Baja, Recht János Pécs, Reitinger István Vác, Rencz János és felesége Esztergom, Répássy László Pécs, Riedl László Budapest, Rimóczi András Kecskemét, Róth Gyula Bábolna, Rutai Béla Balassagyarmat, Saághy István Budapest, Sailer György Gödöllő, Sailer Otília Eger, Sallai Ferenc és felesége Sopron, Sáfár József Sárospatak, Sági Ferenc Vác, Sámson Gyula Andrásida, Schalkház Lipót Miskolc, Schmidt Ilona Budapest, Sebestyén Zoltán Pécs, Simon Lajos és felesége Győr, Simon Miklós és felesége Baja, Sipos Árpád Mosonmagyaróvár, Sipos Sándor és felesége Kecskemét, Sitkey János Budapest, Somlai Géza Budapest, Stefán Gyula Miskolc, Stróbl Kálmán Budapest, Sümegh Nándor Kaposvár, Szabó Elek Eger, Szabó Ferenc és felesége Budapest, Szabó Ferenc Nagykanizsa, V. Szabó Ferenc Eger, Szabó Gyula és felesége Szolnok, Szabó Imre Békés, Szabó Jenő Pécs, Szabó Kálmán Székesfehérvár, Szabó Károly és felesége Budapest, Szabó László Nagykanizsa, Szabó Mátyás Eger, Szabó Pál Debrecen, dr. Szabó Vilmos Kecskemét, Szalay István Eger, Szappanos András Sopron, dr. Szász Tibor Budapest, Seberényi Dávid és felesége Zamárdi, Szegedi Pál Eger, Szegő Lajos Miskolc, Szeifert Imre Hortobágy, Szemes Ferenc és felesége Esztergom, Szendrei András Sárospatak, Szendrei Ernő Székesfehérvár, Szeremlei Zoltán Miskolc, Szerényi György Pécs, Szél Ede Tatabánya, Szép Sándor Eger, Szilárd József és felesége Gödöllő, Szili György Tamási, Szolnoki Lajos és felesége Gyula, Szovják Jenő Szombathely, Szőgecki László Miskolc, Szöllösi Tibor Gödöllő, Szucsák Ferenc Nyíregyháza, Szűcs Ferenc Budapest, Takács Imre Pécs, Tamás László Eger, dr. Tarján László és felesége Kaposvár, Tavas Gyula és felesége Esztergom, Tóth Mihály Balassagyarmat, Temesvári László Tamási, Temesvári Antal Tatabánya, Ternyik László Győr, Thummerer Vilmos Eger, Tibád Nándor Tiszalú, Tomatás László Szeged, Tölgyesi Albert Szeged, Tókécs Ferenc és felesége Debrecen, Török Ferenc Zamárdi, Tóth Gyula Eger, Tóth Imre és felesége Baja, Tóth Imre Eger, Tóth István Eger, Tóth Péter Szeged, Tuza Gyula Balassagyarmat, Újházy Béla Győr, Újsághy György és felesége Esztergom, Újvári János Budapest, Urbánffy Ignác Eger, Vajda László Eger, Varga Alfréd Szombathely, Varga Ferenc Eger, Varga Gyula Győr, Varga László és felesége Keszthely, Varga Miklós Tatabánya, Varró László Miskolc, Vaskó Mihály Miskolc, Vass Sándor Debrecen, dr. Vágó Ödön Budapest, Várhelyi István Szombathely, Várdai Géza Budapest, Várdai László Miskolc, Várkonyi László Kecskemét, Vértess András Budapest, Vida László Szeged, Vincze Béla Budapest, Vízvári Ferenc és felesége Zamárdi, Volentár Imre Baja, Vörös István és felesége Nagykanizsa, Vörös Ottó és felesége Kaposvár, Waller István Veszprém, Wágner Lajos Eger, Willin Lajos és felesége Gödöllő, Wolf Miklós Eger, Zakár György Parád, Zágonyi István Budapest, Zelnik István és felesége Zamárdi, Zilahy Aladár Eger, Zsaludek István és felesége Zamárdi.

A fagyártmányfa termelés hatása a rönk termelésére

BENEDEK ATTILA

A fakitermelés során mindig felmerülő kérdés a választék összetételén belül az egyes választékok aránya. Ezt az arányt általában az állomány méret- és minőségadatainak, valamint az egyes választékok szabványméreteinek ismeretében megközelítő pontossággal meg lehet határozni, illetve átfedő méretek esetén (pl fűrészrönk 18 cm átmérőtől felfelé, ill. bányafa 22 cm átmérőig) a szükségletek ismeretében el lehet dönteni, hogy ebből a fatömegből mennyi kerüljön az egyik vagy a másik választék kontingensébe. Ha azonban valamely termelhető faválasztéknak nincs szabványa, vagy a szabványt pótló előírások tág határok között ingadoznak és több faválasztékkal is átfedésben vannak, a faállomány méret-, minőség-adataiból és a szabvány-pótló előírásokból ilyen fatermékek választékarányát közvetlenül meghatározni még hozzávetőlegesen is nagyon bizonytalan. Erre az esetre legkirívóbb példa az erdőgazdaságok fagyártmányfa termelése. A fagyártmányfa, mint erdei faválaszték, általában a bányafa választék vastagsági méreteitől kezdve, mondhatni minden ilyen és ennél vastagabb választék vastagsági, sőt hosszúsági méreteivel is egyezik. Így a kitermelhető fatömegből tervezhető és előállítható fagyártmányfa pontos választék-arányát meghatározni szinte lehetetlen. Útbaigazítást nagy terjedelmű kísérletek útján nyerhetnénk, ezek lebonyolítása azonban rendkívül költséges, értékelése hosszadalmas és meg lehetőségen szubjektív, ezért nem is indokolt. Ilyen esetekben segít a matematikai statisztika annak eldöntésében, hogy az egyes kitermelt faválasztékok mennyisége között van-e valamilyen összefüggés (korreláció), ha igen, milyen ennek mértéke és a tendenciája.

A fagyártmányfa termelésekor sokszor felmerül az a gyanú, hogy a fagyártmányfa termelése az erdőgazdaságok részéről átesúszik a fűrészrönk termelés területére és erdőgazdasági továbbfeldolgozásba vonnak olyan erdei fatermékeket, melyeknek népgazdaságilag legindokoltabb gazdaságos feldolgozási területe a fűrészipar volna. Mivel a fagyártmányfa méreteit tekintve csak mennyiségének egy részében azonos a fűrészrönkével, és egész sor olyan fagyártmányfa feldolgozási lehetőség van, mely nem igényel fűrészrönk méretű faanyagot, a kérdés tapasztalati eldöntése nehéz, s legtöbbször csak eldöntetlen vitákra vezetett.

Mindezek előrebocsátásával kívánom bemutatni, hogyan lehet két faválaszték között az összefüggések mértékét és tendenciáját kimutatni. Ahhoz, hogy általános érvényű és így a megállapításokból levonható következtetések tekintetében megbízható megállapításokhoz juthassunk, a fűrészrönk és a fagyártmányfa termelés évi országos tény, illetve tervszám adat mennyiségét vettem alapul több év viszonylatában. Ahhoz, hogy a tendenciákat is meghatározhassam nem abszolút, hanem százalékszámokkal vizsgáltam az összefüggéseket. Ezzel a számítás módszere is — viszonylag kisebb számérték eltérések miatt — egyszerűbbé vált. Hogy a tendencia világosan kitűnjék az egymástól független, sajátos irányítás alatt termelő erdőgazdaságok adatait a korreláció mutatóinak megállapítása érdekében külön-külön használtam fel és állítottam sorba. Az egyes erdőgazdaságok éves iparifa termelését 100-nak véve, meghatároztam a fűrészrönk és a fagyártmányfa %-os arányát. Tölgyre az 1962/63 évi termelési tervszámokat az 1. táblázat tartalmazza. Mivel a fagyártmányfa és fűrészrönk közötti kölcsönhatást kívántam vizsgálni, az így kapott értékekből kivettem a rönk és a fagyártmányfa adatokat,

Az áll. erdőgazdaságok tölgy rönk és tölgy fagyártmányfa termelése az 1962/63. évi tölgy iparifa termelési terve szerint

Sor- szám	Erdőgazdaság	Rönk		Fagy. fa		Ip. fa össz.
		m ³	%	m ³	%	
1.	Dunaártéri	4 291	67,9	1 196	18,9	6 323
2.	Tolnamegyei	630	25,6	1 210	49,2	2 460
3.	Mecseki	14 240	61,0	6 330	27,1	23 330
4.	Észak-somogyi	2 020	48,8	1 200	29,0	4 140
5.	Délsomogyi	3 760	53,7	2 000	28,6	7 000
6.	Észak-zalai	2 080	62,3	860	25,7	3 340
7.	Dél-zalai	2 250	69,4	743	22,9	3 243
8.	Szombathelyi	4 440	56,3	2 710	34,3	7 890
9.	Tanulmányi	680	36,4	700	37,4	1 870
10.	Kisalföldi	1 065	47,2	910	40,4	2 255
11.	Magasbakonyi	1 620	61,8	730	27,9	2 620
12.	Keszthelyi	1 180	53,6	730	33,2	2 200
13.	Balatonfelvidéki	1 000	54,9	600	33,0	1 820
14.	Vértesi	3 740	58,7	2 060	32,3	6 375
15.	Pilisi	1 440	33,4	1 560	36,3	4 300
16.	Mezőföldi	1 000	34,5	1 170	40,3	2 900
17.	Budapesti	730	44,8	720	44,2	1 630
18.	Gödöllői	1 700	29,5	3 180	54,5	5 830
19.	Börzsönyi	3 550	29,2	5 530	45,4	12 170
20.	Cserháti	921	34,6	770	28,9	2 662
21.	Mátrai	2 500	29,9	3 860	46,1	8 370
22.	Nyugatbükki	5 040	41,3	2 850	23,3	12 218
23.	Keletbükki	6 620	50,9	4 080	31,4	13 000
24.	Zemplénhegységi	6 849	50,6	3 530	26,1	13 542
25.	Nyírségi	2 450	44,6	2 065	37,6	5 495
26.	Hajdúsági	4 922	37,9	5 614	43,2	12 996
27.	Békésmegyei	160	14,2	518	45,9	1 128
28.	Csongrádmegyei	210	32,8	330	51,6	640
29.	Kiskunsági	330	25,6	480	37,2	1 290
Eg. összesen		81 419	47,1	58 236	33,7	173 037
						100%

és ezeket pontdiagram készítése érdekében koordináta rendszerbe hordtam fel. Az „y” tengelyre a fagyártmányfa százalékos adatok, az „x” tengelyre a fűrészrönk százalékos adatok kerültek úgy, hogy az így rögzített koordináta-rendszerben egy-egy erdőgazdasághoz tartozó fagyártmányfa és fűrészrönk termelési százalékszámok együttesen egy-egy pontot határoztak meg. Az így kapott pontthalmaz a hagyományos grafikus módszerekkel is kiegyenlíthető. Azonban a grafikus kiegyenlítés szubjektív módszere miatt önkényes és pontatlan, eltérő értékeket adhat, főleg ha nagy eltérést mutató adatokat a kiegyenlítésből — mint kiugró értékeket — elhanyagolom. A grafikus módszert már csak azért sem választhatom, mert abból az összefüggést csak szemléltetni tudom, tendenciáját matematikai formába hozni és abból a részletes elemzést elvégezni csak újabb pontatlanságok árán lehetne. De felesleges is, mert ez matematikai statisztikai módszerekkel pontosabban oldható meg.

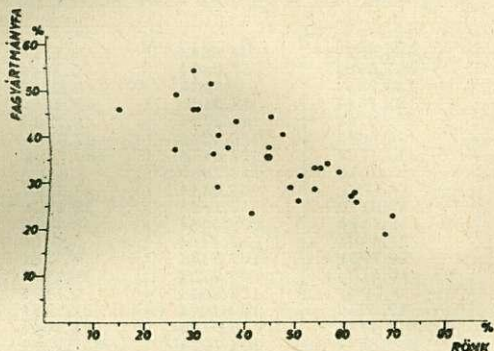
A pontthalmaz alakját, szóródását vizsgálva, arra a megállapításra jutottam, hogy a kiegyenlítő vonal vagy egyenes, vagy valamilyen enyhébben íves másod- vagy harmadfokú parabola vonal lehet.

A rendelkezésre álló $n = 29$ erdőgazdasági adatot mind a rönk%-ra (x), mind a fagyártmányfa%-ra (y) nézve összesítettem, és az összegeknek az adatok számával való osztásával kiszámítottam a megfelelő átlagokat $\bar{x} = 44,52$, $\bar{y} = 35,58$.

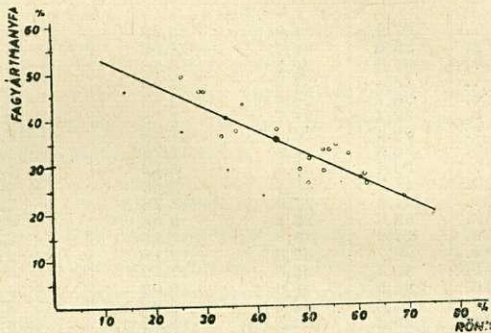
Ezeknek az értékeknek a segítségével kiszámítottam a megfelelő átlagértékektől való eltéréseket ($d_x = x - \bar{x}$ és $d_y = y - \bar{y}$). A számításkor ügyelni kell az előjelekre. Az erdőgazdaságra vonatkozó d_x és d_y értékek előjelei az adatok jelentékeny részében nem egyeznek egymással, ami negatív korrelációra utal. Mielőtt tovább mennénk a számítással, az előjelek egyezése, ill. eltérése arányából már bizonyos mértékben következtethetünk a korreláció fokára. — Ennek mutatószáma az előjelkorreláció együtthatója: c .

$$c = \frac{u - v}{u + v} = \frac{u - v}{n}$$

ahol az u az előjelegyezesek, v pedig az előjel eltérések száma. Az $u + v$ értéke szükségszerűen egyezik az adatokat nyújtó erdőgazdaságok számával, vagyis $u + v = n$. — Ismeretes, hogy két szám különbségének és összegének hányadosa $(+1) - 0 - (-1)$ értékek között mozoghat, az „ u ”, ill. a „ v ” értékek

1. ábra

2. ábra

eltérésétől függően. A $+$ előjelű együttható pozitív, a $-$ előjelű együttható negatív korrelációs kapcsolatra utal. Elvégezve a számításokat esetünkben $C = -0,655$ vagyis a közepesnél erősebb negatív korrelációval állunk szemben. Ennél pontosabb mutatószámot kapunk, ha az előjelegyezés vagy eltérésen túl azt is figyelembe vesszük, hogy az eltérés kis vagy nagy mértékű, egyáltalán, hogy milyen mértékben tér el az átlagtól. Ehhez a d_x és d_y eltérések szorzatát ($d_x \cdot d_y$) vesszük alapul és a szorzatokat az előjelekre tekintettel összegezzük ($\Sigma d_x d_y$), így megkapjuk az átlagoktól ($\bar{x}$, $\bar{y}$) való eltérés számszerű nagyságát.

Az így nyert értékeket el kell osztanunk a d_x és d_y adatok négyzetes átlagával, vagyis az eredeti x és y értékek szórásának értékével. Így a kapcsolat szorosságának fontos mutatójához, a lineáris korrelációs együtthatóhoz (r) juthatunk el.

$$r = \frac{\Sigma d_x d_y}{n \sigma_x \sigma_y}, \text{ ahol } \sigma_x = \sqrt{\frac{\Sigma d_x^2}{n}} \quad \sigma_y = \sqrt{\frac{\Sigma d_y^2}{n}}$$

Ez a mutató már pontosan mutatja a kapcsolat irányát. Ha a táblázatban kiszámítjuk a megfelelő négyzetes értéket és ezek összegeit (Σd_x^2 és Σd_y^2), akkor a következő eredményt kapjuk: $\sigma_x = 13,98$; $\sigma_y = 9,08$; $r = 0,707$.

Az így kapott lineáris korrelációs együttható már meglehetősen erős negatív kapcsolatra utal.

A sztochasztikus kapcsolat szorosságán túl kifejezhetjük matematikailag a kapcsolatban foglalt törvényszerűséget a lineáris regressziós függvény segítségével is. E függvény általános alakja: $Y = a + bx$. A pontthalmazhoz illeszkedő egyenes illesztése a legkisebb négyzetek módszerével és a koordináta-rendszernek az $\bar{x}$, $\bar{y}$ átlagponton történt áthelyezése segítségével röviden koordináta-rendszer-transzformációval történik. Az átlagos egyenletben a „b” érték mutatja az egyenes meredekségét. A 2. táblázatból vett adatokból

$$b = \frac{\sum d_x d_y}{\sum d_x^2} = -0,5 ;$$

ezt az értéket a koordináta rendszer kezdőpontjának az eltolása nem érinti.

2. táblázat

Adatok az egyenes segítségével történő korrekciós és kiegyenlítő számításhoz.

	R %	Ffa %	d_x	d_y	$d_x d_y$	d^2_x	d^2_y
1.	67,9	18,9	+23,38	-16,68	-389,984	546,6244	8,2224
2.	25,6	49,2	-18,92	+13,62	-257,6904	57,9664	5,5044
3.	61,0	27,1	+16,48	-8,48	-139,7504	1,5904	1,9104
4.	48,8	29,0	+4,28	-6,58	-28,1624	18,3184	43,2964
5.	53,7	28,6	+9,18	-6,98	-64,0764	84,2724	48,7204
6.	62,3	25,7	+17,78	-9,88	-175,6664	316,1284	97,6144
7.	69,4	22,9	+24,88	-12,68	-315,4784	619,0144	160,7824
8.	56,3	34,3	+11,78	-1,28	-15,0784	138,7684	1,384
9.	36,4	37,4	-8,12	+1,82	-14,7784	65,9344	3,3124
10.	47,2	40,4	+2,68 u	+4,82	+12,9176	7,1824	23,2324
11.	61,8	27,9	+17,28	-7,68	-132,7104	298,5984	58,9824
12.	53,6	33,2	+9,08	-2,38	-21,6104	82,4464	5,6644
13.	54,9	33,0	+10,38	-2,58	-26,7804	107,7444	6,6564
14.	58,7	32,3	+14,18	-2,38	-46,5104	201,0724	10,7584
15.	33,4	36,3	-11,12	+0,72	-8,0064	123,6544	0,5184
16.	34,5	40,3	-10,02	+4,72	-47,2944	100,4004	22,2784
17.	44,8	44,2	+0,28 u	+8,62	+2,4136	0,0784	74,3044
18.	29,2	54,5	-15,32	+18,92	-289,8544	234,7024	357,9664
19.	29,2	45,4	-15,32	+9,82	-150,4424	234,7024	96,4324
20.	34,6	28,9	-9,92 u	-6,68	+66,2656	98,4064	44,6224
21.	29,9	46,1	-14,62	+10,52	-153,8024	213,7444	110,6704
22.	41,3	23,3	-3,22 u	-12,28	+39,5416	10,3684	150,7984
23.	50,9	31,4	+6,38	-4,18	-26,6684	40,7044	17,4724
24.	50,6	26,1	+6,08	-9,48	-57,6384	39,9664	89,8704
25.	44,6	37,6	+0,08 u	+2,02	+0,1616	0,0064	4,0804
26.	37,9	43,2	-6,62	+7,62	-50,4444	43,8244	58,0644
27.	14,2	45,9	-30,32	+10,32	-312,9024	919,3024	106,5024
28.	32,8	51,6	-11,72	+16,02	-187,7544	137,3584	256,6404
29.	25,5	37,2	-18,92	+1,62	-30,6504	57,9664	2,6244
	1291,2	1031,9	+0,02 = 0	+0,08 = 0	-2822,4295	5667,8476	2389,1416

Ebben a helyzetben az „a” együttható értéke „0”.

Azt a tényt, hogy a $P(\bar{x}, \bar{y})$ pont rajta van az egyenesen, így is felírhatjuk, hogy $\bar{y} = a + b\bar{x}$, ebből az $a = \bar{y} - b\bar{x}$.

A mi esetünkben $a = 57,84$.

Ennek megfelelően a regressziós egyenesünk egyenlete, $Y = 57,84 - 0,5x$ lesz.

Az x -nek megfelelő értéket adva, megszerkeszthetjük az egyenest.

$x =$	0	10	20	40	80	115,68
$y =$	57,84	52,84	47,84	37,84	17,84	0

Értelmezzük a kapott regressziós egyenes egyenletét. Ebben különös jelentősége van a regressziós együtthatónak, a „ b ” értéknek, mely az egyenes iránytangense. A korrelációs kapcsolat elemzésével meg tudjuk állapítani, hogy a tölgy rönkszázalék (x) egységnyi változását a tölgy fagyártmányfa százalék (y) mekkora változása idézi elő. Konkréten a tölgy fagyártmányfa termelés mennyiségi növelése a tölgy rönktermelés rovására történik, mégpedig a növelés minden 2%-a (összes tölgy iparifára vonatkoztatva) a tölgy rönktermelés mennyiségét az összes tölgy iparifa 1%-ával csökkenti. Az így kiszámított függvény „értelmezési tartománya” az x és az y minden pozitív értékére, vagyis a koordinátarendszer I. negyedére vonatkozik.

A regressziós egyenest és a pontdiagramot együttesen vizsgálva megállapíthatjuk, hogy annál szorosabb a korreláció, minél közelebb állnak a pontdiagram egyes pontjai a regresszióvonathoz. Matematikailag

$y = Y + (y - Y)$, ahol a $(y - Y)$ különbséget rezidumnak (R) szokás nevezni, vagyis

$y = Y + R$, az egyes változók helyébe a megfelelő szórásnégyzeteket írva.

$\sigma_y^2 = \sigma_x^2 + \sigma_R^2$, vagyis függvényünkre vonatkozó általános szórásnégyzet (σ_y^2) egyenlő a pontdiagram egyes pontjainak szórásnégyzete és a rezidumok szórásnégyzete összegével.

Ha a pontdiagram összes pontjai egyetlen egyenesen, a regressziós egyenesen fekszenének, tökéletes lineáris függvénykapcsolatról volna szó, ebben az esetben a $\sum(y - Y)^2 = 0$, vagyis $\sigma_R^2 = 0$, akkor pedig a $\sigma_y^2 = \sigma_x^2$. Vagyis az y alakulása kizárólag x -től függ. — Ha x és y egymástól teljesen függetlenek, vagyis x változása az y változását nem vonja maga után, akkor a $\sigma_x^2 = 0$, ebben az esetben $\sigma_y^2 = \sigma_R^2$. Ez azonban csak akkor állhat elő, ha az összes ismérvértékek egyenlők, vagyis a Y függvény vízszintes volna.

A mi példánk esetében azonban világos, hogy a tölgy rönktermelésnek az összes tölgy iparifából való részesedése csak kis részben függ a tölgy fagyártmányfa-termeléstől. Nagyobb súllyal más tényezők hatnak rá. Hogy a tölgy rönktermelést mennyiben befolyásolja a tölgy fagyártmányfatermeléssel való lineáris korrelációja, hogy mennyire szoros a korreláció, milyen a tölgy fagyártmánytermeléstől való függőség aránya az egyéb tényezőktől való függőség arányától, megkapjuk, ha elosztjuk a szórásnégyzetekkel kapcsolatban felírt $\sigma_y^2 = \sigma_x^2 + \sigma_R^2$ egyenletet σ_y^2 -tel, kapjuk:

$$1 = \frac{\sigma_x^2}{\sigma_y^2} + \frac{\sigma_R^2}{\sigma_y^2}$$

Mivel a lineáris regresszió és a korrelációs együttható összefüggésben vannak, $\frac{\sigma_x^2}{\sigma_y^2} = r^2$, következik, hogy $r = \frac{\sigma_x}{\sigma_y}$, illetve hogy $\sigma_x = r \cdot \sigma_y$.

Így az előbbi egységre redukált egyenlet, vagyis a korreláció szorosságának komponensei számíthatók.

A példánk esetében:

$$\sigma_x = -6,9643$$

$$\sigma_x^2 = 48,50$$

$$\sigma_y^2 = 82,44. \text{ A } \sigma_y^2 \text{ és a } \sigma_x^2 \text{ különbsége adja a } \sigma_R^2\text{-et,}$$

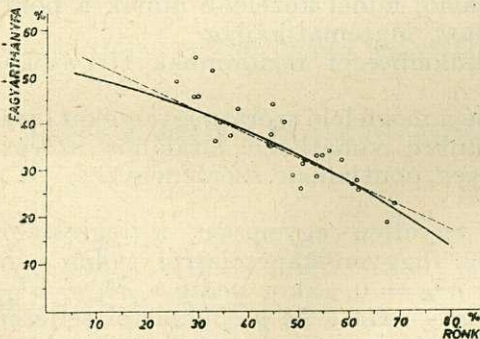
$$\sigma_R^2 = 33,94$$

Azaz $82,44 = 48,50 + 33,94$; az arányok pedig, az egyenletnek 82,44-gyel való osztása után: $1 = 0,5883 + 0,4117$.

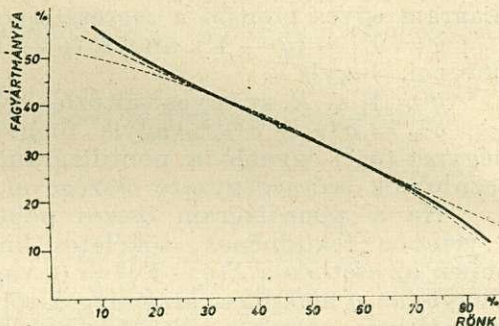
Mivel a $\frac{\sigma_x^2}{\sigma_y^2} = r^2$, azaz 0,5883, ez az érték $r(-0,767)$ értékének négyzete.

Fenti számításokkal tovább bővül tehát a korrelációs együttható értelmezése azzal, hogy a tölgy rönktermelés mennyiségi alakulását, az összes tölgy iparfán belüli részesedését, döntő mértékben, 58,85%-ban, kerekén 60%-ban a tölgy fagyártmányfatermelés mértéke határozza meg, míg kerekén 40%-ban egyéb tényezőktől függ a tölgy rönktermelés alakulása.

A regressziós egyenes segítségével végzett korrelációs kiegyenlítőszámítással tehát megállapíthattuk, hogy a tölgy fagyártmányfatermelésnek az összes tölgy iparifához képest 2%-kal történő emelése a tölgy rönktermelés 1%-os csökkenését vonja maga után és az összefüggés 60%-ban kizárólag a tölgy fagyártmányfatermelés mennyiségi alakulásától, míg 40%-ban egyéb tényezőktől függ.

3. ábra

4. ábra

A bevezető részben már jeleztem, hogy a kiegyenlítési eljárások során a pontdiagram alakjából parabola lefutású függvényre is lehet következtetni. Ezért megvizsgáltuk a fagyártmányfa és rönktermelés közötti összefüggések alakulását másod-, és harmadfokú parabola kiegyenlítéssel is (3—4. ábra).

Megállapítható, hogy mindkét esetben az egyes értékek leggyakoribb előfordulása egybeesik az egyenesnek azzal a szakaszával, ahol a másodfokú parabolával közel egyenlő értékeket ér el, és ahol a harmadfokú parabola is (mint érintőhöz) egészen közelálló értékeket mutat. Tekintettel arra, hogy a másod- és a harmadfokú parabolával való kiegyenlítés lényegesen munkáigényesebb és egyik parabolakiegyenlítés sem ad gyakorlatilag és tendenciájában eltérő következtetésekre lehetőséget, részletes ismertetése is meghaladná a cikk terjedelmét, nem tárgyaljuk és elfogadjuk a regressziós egyenessel való kiegyenlítést és az abból levont törvényszerűségeket.

A tanulmányban a fagyártmányfa és a rönk termelésének, illetve választékarányának kapcsolatát példával csak az 1962/63. évi tölgy tervszámok viszonylatában vizsgáltuk. (A tölgy fafajra vonatkozólag 1962/63. évre csak tervszámok állnak rendelkezésre, sajnos fafajrésztettségű ténytábláink nincsenek.) Elvégezve a számításokat több év összes fafaj fagyártmányfája és rönkje ténytáblájára a következő kiegyenlítő egyeneseket kapjuk:

$$1959/60 \quad y = 42,048 - 0,414x$$

$$1960/61 \quad y = 48,560 - 0,443x$$

$$1961/62 \quad y = 47,859 - 0,417x$$

$$1962/63 \quad y = 44,838 - 0,397x$$

Az egyeneseket az 5. ábra tünteti fel. Megállapíthatjuk, hogy a fagyártmányfának (y) az összes iparifához vonatkoztatva 1%-os mennyiségi növeke-

dését a rönknek 0,4%-os csökkenése követi. Az egyes vizsgált éveket tekintve az 1960/61 volt a legkedvelegzőtlenebb, míg az 1962/63. év a kedvezőbb. Ez a körülmény jó irányú fejlődést mutat.

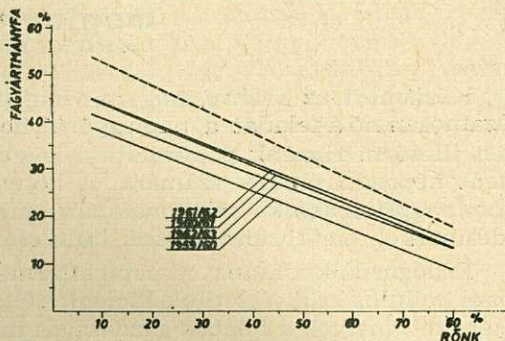
A lineáris korrelációs együtthatókat vizsgálva :

$$1959/60 \quad r = -0,5405$$

$$1960/61 \quad r = -0,5170$$

$$1961/62 \quad r = 0,3730$$

$$1962/63 \quad r = -0,3771,$$

5. ábra

megállapíthatjuk, hogy a két legjelentősebb faválaszték választékaránya között az összefüggés szorossága gyengült és csak alig közepes, bár a legutolsó év lényegtelen visszaesésről tanúskodik. Variancia analízissel elemezve a korrelációs együtthatót a következő eredményeket kapjuk :

$$1959/60 \quad 1 = 0,29 + 0,71$$

$$1960/61 \quad 1 = 0,27 + 0,73$$

$$1961/62 \quad 1 = 0,14 + 0,86$$

$$1962/63 \quad 1 = 0,13 + 0,87.$$

Ebből láthatjuk, hogy a rönktermelésnek a fagyártmányfa termeléssel való korrelációjában a fagyártmánytermelés mennyiségi változásától a rönktermelés mennyiségi alakulása csak 29—31%-ban függ. A közvetlen függőség az évek során jelentősen csökkent, ami részben azt is jelenti, hogy a fagyártmánytermelés mind kisebb mértékben történik a rönktermelés rovására. Az 1962/63. évi javulás az előző évihez képest csak jelentéktelen, mégis arra intse a termelés irányítóit és ellenőrzőit, hogy a választékolás (hossztolás) munkájában még fokozottabban ellenőrizték a rönkre alkalmas anyagnak rönkké történő választékolását. Az a körülmény viszont, hogy az 1962/63. évi tölgytervszámokra rosszabb eredményeket kaptunk, az összes többi fafaj együttes értékeivel szemben, arra int, hogy a fent javasolt irányítási és ellenőrzési tevékenységet különösen szigorúan kell venni a tölgy esetében. Az, hogy mi a helyzet más fafajok esetében, elsősorban tényszámokkal és nem tervszámokkal kellene megvizsgálni.

A lucfenyőtermesztés szerepe papírfaelátásunk megjavításában

Dr. SOLYMOS REZSŐ

Közismert az a tény, hogy a világ papírigénye egyre növekszik. Ezzel párhuzamosan nő a feladat a papírgyártáshoz szükséges cellulóz alapanyag előteremtését illetően. Hazánk papírellátása is súlyos gondot és nagy anyagi befektetést jelent népgazdaságunk számára. A könyv és lapkiadás folyamatos növekedése, a csomagolóstechnika színvonalának emelése együtt jár anyagi és szellemi fejlődésünkkel, életkörülményeink kultúrfokának állandó javulásával.

Erdőgazdálkodásunk a papírfatermelés mennyiségének növelésével járul hozzá cellulóz szükségletünk kielégítéséhez. Fel kell deríteni mindazokat a lehetőségeket, melyek a feladat gazdaságos megoldását elősegítik. Ezen a téren a legnagyobb eredményt a *több mint egy évtizede folyó céltudatos nyártelepítés* hozta, melynek kihatása papírfatermelésünk mennyiségének jelentős növekedésében is megmutatkozik. A nyárfatelepítések azonban csak addig folytathatók és növelhetők, amíg a rendelkezésre álló területek termőhelyi viszonyai erre alkalmat adnak. Ezek a lehetőségek viszont nem elégségesek a tervezett cellulóz-igények kielégítésére. Meg kell ezért vizsgálni a nyárákon kívül a papírfának alkalmas többi fafaj termesztési lehetőségeit.

Ezek közül kiemelve a *lucfenyőt*, néhány gondolattal szeretnék a probléma megoldásához hozzájárulni. A luc papírfá értékes és kiváló minőségű cellulózt szolgáltat viszonylag rövid időn belül. Érdemes tehát ennek érdekében alaposabb vizsgálatokat folytatni.

Hazánk területén a lucfenyő nem őshonos fafaj. Vannak, akik a nyugati határszáron őshonosnak tartják. Jobban egyet lehet azonban érteni *Gayer Gyulával* (1928), aki szerint a lucfenyő elterjedése ezenken a területeken is emberi beavatkozás következménye. A lucfenyő számára kedvező termőhelyek Magyarországon csak igen kis számban találhatók. A levegő nagy relatív páratartalmát igényli. Ugyanakkor üde, sekély, sziklás talajon is nagytömegű értékes faanyag megtermelésére képes. Így elsősorban klimatikus viszonyainktól függ lucfenyőtermesztésünk lehetősége és eredményessége. Sekély gyökérzetével főleg a felső talajrétegeket sűrűn behálózza, s ezeket kellő mennyiségű csapadék és légnedvesség hiányában úgy kiszárítja, hogy vagy a nedvességihiány miatt közvetlenül, vagy pedig a másodlagos károsítók közvetett hatására maga is elpusztul. A gomba és rovarkárosítók ezekben a lucosokban mindig megtalálhatók, de nem hiányoznak a vad által alaposan meghántott és rágott törzsek sem. Mindezek a lucfenyő telepítése és termesztése ellen szólnak és alaposabb elemzés nélkül hajlamossá teszik a szakembert arra, hogy a kérdést egészében negatívan ítélje meg. Mielőtt ezt tovább kifejtenénk, ismételten meg kell állapítani, hogy erdőtájaink nem felelnek meg a lucfenyő őshonos termőhelyének. Ezért termesztése számos olyan erdőművelési és erdővédelmi feladattal jár, ami eredeti termőhelyén nem jelentkezik.

Mindezek ellenére gazdasági célkitűzéseink, a jó minőségű papírfá rövid idő alatt való gazdaságos megtermelésének lehetősége indokoltá teszik a lucfenyőtermesztést hazánkban is. A termesztési kérdések előbbi hátrányainak csökkentésére három alapvető tételt kell elfogadnunk és érvényesítenünk.

1. A lucfenyő fenntartási idejét a termőhelytől függően 40, 60 és kivételes esetekben 80 évben célszerű megállapítani.
2. Elsősorban elegyes állományokat kell létesíteni.
3. Elegyetlen lucosokat csak az optimális termőhelyekre szabad telepíteni.

A vágásker leszállításával a nagyobbmértvű biotikus és abiotikus károsítá-soknak elejét vehetjük. Ugyanakkor 40—50 éves korra zömmel papírfát, kisebb részben farostfát, fűrészrönköt és bányafát kapunk. Amíg a folyónövedék 30—40, addig az átlagnövedék 40—50 éves kor körül tetőzik, így a leszállított vágásfor-duló ellenére is a kitermelés általában a fatömegtermelés kulminációjának végén történik. Ugyanakkor a papírfa termelési cél is maradéktalanul kielégíthető, te-kintettel arra, hogy a luc a 10 cm-es átlagos mellmagassági átmérőt 20—25 éves korában már eléri.

Magyarországon a lucot elsősorban *elegyítésre*, illetve *elegyes állományok* kialakítására célszerű felhasználni és a termőhelytől függően

- a) luccal elegyes lombos erdőket,
- b) lombos fafajokkal elegyes lucosokat kell létrehozni.

A luccal elegyes lombos erdők kialakításakor elsősorban a félszáraz, üde és félnedves vízgazdálkodású bükkösökre gondolok, ahol ültetéssel bükk által fel nem újított foltokba csoportosan, a kisebb hézagokba szálanként helyes a tele-pítése. Ugyanez kisebb arányokban és eredménnyel a hasonló vízgazdálkodású tölgyesekben is megoldható. Mindkét esetben a luc mint előhasználati fatömeg egyrészt növeli az egységnyi területen elérhető fatermés mennyiségét, de egy-ben a népgazdaság számára értékes alapanyagot ad. Kitermelése a bükk és a tölgy fatömegnővekedésének kulminációja előtt történik meg, melynek eredmé-nyeként mindkét fafaj kellő növértérhez juthat. Így egy vágásforduló alatt mind a luc, mind pedig a lombos fafajok növekedési energiájuk maximumának kifej-tésére képesek lehetnek.

A lombos fafajokkal elegyes lucosok létrehozásának szintén két esetben van különös jelentősége:

1. A rontott erdők átalakítása során.
2. Azokon a termőhelyeken, ahol a bükk térhódítását növelni kívánjuk.

A rontott erdők átalakításakor elsősorban a lábazati gyertyánosokra gondo-lok, amikor a luc mesterséges betelepítésével ezeket a fatermelésre kiválóan al-kalmas termőhelyeket értékesen hasznosíthatjuk.

A második eset inkább a hegyvidéki kopárosodó területeken tapasztalható, amikor a lucfenyő védelme mellett a bükk elegyarányának állandó fokozásával a bükkös lucosokból lucos bükkösöket alakíthatunk ki.

Végül pedig az elegyetlen lucosok telepítését illetően csak a legnagyobb óva-tossággal járhatunk el. Kizárólag a luc számára legjobb termőhelyeken telepít-hetők ilyen állományok egy, esetleg két vágásfordulón keresztül. Hazánkban erre van a legkevesebb lehetőség, de a lucfenyővel az előbbiek szerint egyéb-ként sem ez a fő célunk.

Az előbbiekben vázolt módon a lucfenyőtelepítések fokozására jelentős te-rületek állnak rendelkezésre: 1. Nyugat-Dunántúlon, 2. Magyar Középhegység-ben, 3. Északi Középhegységben. Kisebb mértékben van lehetőség a Dél-Dunán-túlon, Somogyban is eredményes lucfenyőtermesztésre.

A gazdaságosság szem előtt tartásával redukált területben számítva 20—25 ezer ha-ral növelhetnénk lucosaink területét. Ezeket 35—40 évig fenntartva 300 m³/ha-os fatermással számolhatunk. Így 40 év alatt 6—6 és fél millió m³ luc-fanyagot termelhetünk. Ez a faanyag 20—40 éves kor között kerülne ki az állo-mányokból, *ami évi háromszázezer m³ luc faanyagot jelent*. Belőle 150—180 ezer m³ papírfa lenne nyerhető szerény számítások mellett is. Papírellátásunkban, im-port és devizahelyzetünkben ilyen tétel már súlyos összegeket képvisel. Az im-port mennyiségének csökkentése pedig elsőrendű feladat. Ha ehhez még figye-lembe vesszük azt, hogy a lucpapírfa hiánya világviszonylatban fennáll, nem le-

het kétséges, hogy az előbbieken javasoltak gyakorlati megvalósítása indokolt. Célszerű ezt elfogadni még akkor is, ha a természetszerű erdőgazdálkodás előnyeinek rovására történik a lucfenyő adott lehetőségeink közötti nagyobbarányú felkarolása és természetése.

Hazánk általában elegendő mennyiségű és elfogadható minőségű lucfenyő maggal rendelkezik, amiből sok esetben még exportra is jut. Csemetetermelése gazdaságos és biztonságos. Az átültetést is kiválóan bírja és csak a gyomok erős gyökérkonkurrenciája képes elsősorban az erdősítésekben kipusztítani. Az eddigi gyakorlattól eltérően kerülni kell a sűrű hálózatban való telepítését és minden fáska részére 2 m² növényteret célszerű biztosítani. Ez 5000 db/ha csemete felhasználását jelenti. A tágabb hálózat eredményeként:

1. Megfelelő növényter mellett a luc fiatalon földig ágas lesz, ami a növedék-képzés első periódusában lényeges faterméshez vezet.
2. A tisztítások száma csökkenthető, ami pénz és munkamegtakarítást is jelent.
3. Kevesebb csemetefelhasználással, kevesebb ráfordítással gyorsabban érjük mégis el a szükséges papírfaméreteket.

A lucfenyő ápolását, nevelését és fatermését illetően kiterjedt kísérleteket folytat az ERTI Erdőművelési és Faterméstani Osztálya. A kísérletek eredményei igazolják az előbbieken leírtakat. Az ültetést követően a talajápolási kísérleti területeken nyert adatok szerint a félszáraz és üde termőhelyeken évente kétszer célszerű a gyomnövényeket és sarjakat lasarlózni. A kapálás nem mutatkozott gazdaságosnak. A tisztításokat célszerűnek látszik olyan eréllyel végrehajtani, hogy a visszamaradó fák törzsének $\frac{2}{3}$ részét képes legyen a tűvel borított korona elfoglalni. A satnya, gyenge koronájú egyedeket el kell távolítani, ezek zöldgally céljára mindig értékesíthetők. Kedvezni kell a legnagyobb méretű fáknek, ha azok minősége is megfelel. Lucfenyő böhönc még a szabad állás mellett sincsen. Így a nagyobb erélyű korai belenyúlás segíti a növedékgyorsítást. Másrészt pedig az ismételt nevelő vágások számát is csökkenthetjük ezzel az összfatermelés mennyiségének jelentős csökkenése nélkül. Meglevő lucosaink túl sűrűek, fatömegük mennyisége és értéke általában mindig meghaladja azon természetes erdőknek a fatermését, melyek helyére telepítették őket. Az első lucfenyő gyérítési kísérleti sort 1958-ban létesítettük Velem 1/e és 1/d erdőrészletben. A termőhely félszáraz, a természetes erdőtípus itt *Luzula albidula*-bükkös. A faállomány akkor 51 éves volt és a törzsenkénti felvétel szerint fatömege 572 m³-t tett ki ha-onként, ami 11,2 m³-es átlagnövedéket jelent. Ezt az állományt 1961-ben ismét felvettük. Erre az időre fatömege 626 m³/ha-ra növekedett. A faanyagból farostfa, papírfa, vezetékoszlop és fűrészlőnk volt nyerhető. A mellmagassági átmérő az állományban 9,33 cm és 37,4 cm között volt, a magasság 12,5 és 23,5 m között. Ez rámutat az állományban végzett előző nevelővágások minőségére is. A kísérleti területhez közel fekvő 67 éves bükkös fatömege 464,7 m³ volt (Fekete Z. féle próbaterület), ennek átlagnövedéke 6,9 m³. Egy másik ugyancsak itt levő bükkös (Fekete Z. 46.) fatömege 57 éves korban 361 m³/ha volt. Tehát közel azonos korban, hasonló termőhelyen a lucfenyő majdnem dupla fatömeget adott mint a bükk. 1962-ben létesítettünk Velem 2/c és 3/d erdőrészletekben az előzőhöz hasonló kísérleti területeket. A 2/c erdőrészlet faállományának kora 52 év, a 3/d-é 42 év. A fatömeg a 2/c erdőrészletben 571,2 m³/ha, a 3/d-ben 488,6 m³/ha. Eszerint az átlagnövedék az elsőben 11 m³/ha, a másodikban 11,6 m³/ha volt.

1963-ban Felsőmarácon végeztünk szintén félszáraz termőhelyen álló lucosokban faállományfelvételeket. A 2/b erdőrészletben a faállomány kora 37 év, fatömege 351 m³/ha volt, az átlagnövedék tehát 9,5 m³/ha.

1. táblázat

Szilvásvár 59/a erdőrészletben létesített kísérleti terület fatermési adatai

Parcella szám	Kis. parc. jele	Fafaj	Darab szám	Körlap. Σg m^2	Fatömeg Σv m^3	Átlagos átmérő	Átlagos magass.	Biológiai felső magas- ság (Hf) m
						$\frac{\Sigma g}{v}$ -ből cm	$\frac{\Sigma gh}{\Sigma g}$ m	
I.	a	Lf	1760	18,96	157,71	11,7	11,7	12,7
		B	2192	7,74	66,20	6,7	10,3	
		Egyéb	32	0,09	0,32	6,2	7,0	
		$\Sigma =$	3984	26,79	224,23			
	b	Lf	1936	21,10	168,52	11,8	10,8	12,5
		B	1664	5,76	35,36	6,6	8,6	
		Egyéb	—	—	—	—	—	
		$\Sigma =$	3600	26,86	203,88			
	c	Lf	2144	21,38	161,18	11,3	10,6	12,3
		B	2928	8,97	56,49	6,2	9,3	
		Egyéb	64	0,54	3,60	10,4	8,6	
		$\Sigma =$	5136	30,89	221,27			
	d	Lf	1808	21,71	183,31	12,4	11,6	13,4
		B	1904	6,57	41,24	6,6	9,0	
		Egyéb	16	0,10	0,56	9,1	8,0	
		$\Sigma =$	3728	28,38	225,11			
	I Σ	Lf	1912	20,79	167,68	11,8	11,2	12,7
		B	2172	7,26	49,72	6,5	9,3	
		Egyéb	28	0,18	1,120	6,7	8,3	
	$\Sigma \Sigma =$		4112	28,23	218,52			
II.	a	Lf	2900	25,87	204,30	10,7	10,7	12,3
		B	1940	4,18	26,24	5,2	9,0	
		Egyéb	—	—	—	—	—	
		$\Sigma =$	4840	30,05	230,54			
	b	Lf	3460	27,45	209,16	10,1	10,9	11,7
		B	820	2,75	16,06	6,5	10,5	
		Egyéb	20	0,24	1,32	12,3	8,0	
		$\Sigma =$	4300	30,44	226,54			
	c	Lf	1880	17,56	141,92	10,9	10,9	12,1
		B	2880	7,63	47,56	5,8	9,5	
		Egyéb	—	—	—	—	—	
		$\Sigma =$	4760	25,19	189,48			
	d	Lf	1920	18,64	147,34	11,1	10,7	12,3
		B	1860	3,71	22,94	5,1	9,8	
		Egyéb	—	—	—	—	—	
		$\Sigma =$	3780	22,35	170,28			
	II Σ	Lf	2540	22,38	175,68	10,6	10,8	12,1
		B	1875	4,57	28,20	5,6	9,6	
		Egyéb	5	0,05	0,33	12,3	8,0	
	$\Sigma \Sigma =$		4420	27,00	204,21			

Az Országos Erdészeti Egyesület ez évi vándorgyűlésén mutattunk be Szilvásvárad 59/a erdőrészletben bükkal elegyes lucfenyő állományban egy öt parcellából álló erdőnevelési kísérleti sort.

Az 1. táblázat a kísérleti terület sor első és második parcellájának négy egyenlő részre osztott kisparcelláján mutatja be a fatermési adatokat. Az állomány mész-kövön kialakult barna rendzina talajon áll, a terület északnyugati kitettséggű. Kora 30 év. Ha a két parcella fatömegének átlagát vesszük, $211,36 \text{ m}^3/\text{ha}$ -t kapunk, ami $7,04 \text{ m}^3/\text{ha}$ átlagnövedéket jelent. Ez viszont a termőhelyi viszonyok figyelembe vétele mellett igen kimagasló teljesítmény. A táblázatból kitűnik, hogy a lucfenyő átlagos átmérője a 10 cm-t minden területen túlhaladja és általában ott a legnagyobb, ahol a fenyők tág hálózatban állnak. A fatömeg viszont majdnem arányosan emelkedik a lucfenyő darabszámának emelkedésével. Adott tehát a kutatási cél: meghatározni azt a hektáronkénti darabszámot, amely mellett a legrövidebb időn belül a legkevesebb ráfordítással a legtöbb papírfát termeli a lucfenyő a Bükkhegységben.

Természetesen az adatok feldolgozása az itt ismertetett területeken, ezeken kívül még számos összefüggésben megtörtént. Közülük csak néhány jellemzőt ragadtam ki, hogy velük alátámasszam állításaimat. A matematikai — statisztikai módszerek alkalmazásával Hollerith rendszerű lyukkártyás adatfeldolgozással korszerűen értékeltük az állományfelvételi adatokat. A cél, hogy ezek segítségével a gyakorlat számára lényeges kérdések tisztázását megbízhatóan elvégezzük. Mindezek ismertetésére egy tanulmány keretében nincsen lehetőség. Az egész lucfenyőtermesztést illetően nem térhettem ki a teljes vizsgálati anyagra. A teljessége nem is törekedhettem, inkább azokat a tételeket emeltem ki, amelyek ma népgazdaságunk számára a legtöbbet jelentik.

Mindezek alapján papírellátásunk növelése érdekében:

1. Célszerű a nyárfatermesztésre alkalmatlan félszáraz, üde és félnedves vízgazdálkodású termőhelyeken megvizsgálni a lucfenyőtermesztés kiszélesítésének lehetőségeit.
2. A lucfenyő térfoglalásának növelését elsősorban elegyfaaként kell hazai bükköseinkben, tölgyeseinkben és fenyveseinkben szorgalmazni.
3. A legjobb termőhelyeken (magas páratartalom, üde talaj) elegyetlen lucosokat is célszerű a nagyobb tömegű papírfá megtermelése érdekében létrehozni.
4. A lucfenyő papírfá méretek gyorsabb elérése miatt a telepítést követően szabad állásban, majd később úgy kell a lucfenyőt nevelni, hogy a koronák lazán érintkezzenek egymással.
5. A vágáskort a termőhelytől függően 40—60, kivételesen 80 évben helyes megállapítani.

A bevezetőben abból indultam ki, hogy népgazdaságunk papírigénye állandóan növekszik. Meg kell tehát minden lehetőséget teremteni arra, hogy hazai viszonyaink figyelembevételével elősegítsük e súlyos probléma megoldását. A megoldáshoz járul hozzá a lucfenyőtermesztés ésszerű és szélsőségektől mentes fokozása.

1964 tavaszának időjárása

A tél ebben az esztendőben is nehezen akart távozni, úgy hogy az egész március erősen télies jellegű volt. A hőmérséklet a hónap legnagyobb részében az átlag alatt maradt 2–3 fokkal. A legnagyobb hideg 9., 10., és 17., 18. között jelentkezett, amikor az abszolút minimum helyenként a –15 fokot is túllépte. Csak a hónap utolsó hetében kezdődött el a fokozatos felmelegedés, s a 30., 31-én jelentkező maximum elérte a 15,5–22,5 C°-ot. A hónap érdekessége, hogy a fagyos napok száma helyenként a 20-at is meghaladta. Azt is érdemes megjegyezni, hogy a levegő mintegy 10%-kal volt nedvesebb a szokottnál.

Az ország legnagyobb részén a lehullott csapadék meghaladta az átlagot. Csupán Tatabánya, Székesfehérvár, Vác, Jászapáti és Kecskemét körzetében maradt az alatt. Az átlag kétszeresét meghaladó csapadék jelentkezett az északkeleti határszéleken, Sopronban, Tiszakécskén, Körösszakálón. A hazai legnagyobb csapadék a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Gagybátoron esett, 100 mm. A legkevesebb csapadékot pedig a Fejér megyei Mohárról jelentették, 25,2 mm-t.

Az átlaghoz képest sok volt a havas napok száma. 6-án és 7-én az egész országra kiterjedő havazás volt, s az országot ismét összefüggő hótakaró fedte. Ez kisebb havazásokkal meg is maradt a hóvégi felmelegedésig. Ekkor gyors olvadás következett be, s a hó végére a hegyeken is eltűnt a hótakaró.

Rendkívül kevés volt a napsütés, az átlagnak csupán 50%-a körül mozgott. Mióta ilyen irányú észlelés folyik, Budapesten még nem volt ennyire napfényben szegény március.

Április időjárása kissé melegebb és szárazabb volt a szokásosnál. A havi középhőmérséklet 10,5–12,8 fok között változott, ami kismértékben mindenütt meghaladta a sokévi átlagot. A legerősebb felmelegedés 18., 20. és 21-én jelentkezett 20,5–26,6 fokkal. Miskolcon és a Tiszántúlon ekkor nyári nap is előfordult. Az abszolút minimum +1,5 és –3,4 fok között ingadozott, 9–11-ig és 27., 28-án. A talajmenti légrétegben 27-én volt a legerősebb lehűlés. Szombathelyen pl. e napon –6, Székesfehérváron –7 C°-ig hűlt le a levegő.

A napfényviszonyok is megfeleltek az átlagosnak. Csupán az ország déli és keleti része kapott 10–20%-kal több napsütést.

Igen száraz volt a Börzsöny, a Cserhát és a Gödöllői Dombvidék s annak folytatásaként egészen Nyársapátiig húzódó sáv. Itt a havi csapadék az átlag 50%-a alatt maradt. Az Alföld legnagyobb részén viszont inkább az átlagot közelítette meg. Kiadósabb csapadék csak Lenti, Csorna–Kapuvár körzetében esett.

Májusban a középhőmérséklet 15,0–17,5 fok között változott, s így kissé hűvösebb volt az átlagosnál. Az éjszakai lehűlések azonban a szokottnál gyengébbek voltak. Csak a hónap első napjaiban volt helyenkint gyenge talajmenti fagy. A hó utolsó napjaiban hirtelen felmelegedés lépett fel, s a maximum elérte a 26,0–29,6 C°-ot.

A hónap nagyrészen át tartó változékony időjárás sokszor idézett elő csapadékot. Ennek ellenére csak igen kis részen haladta meg annak havi összege az átlagot. Így kissé csapadékos volt Túrkeve, Eger, Hajdúdorog, Csenger, Mezőhegyes, Tatabánya, Komárom, Magyaróvár, Szentgotthárd és Keszthely környéke. Az ország centrumában Budapesttől Kiskunfélegyházáig viszont az átlag felét sem érte el a csapadék.

Az elmúlt tavasz időjárásának értékelése erdőgazdasági szempontból eléggé tarka eredményre vezet. A téli szárazság után jelentkező esős március a talajvíz készletének pótlása tekintetében igen jó volt. De a hosszan tartó hótakaró meggátolta az erdősítési és csemetékerti munkák időben történő elvégzését. Sok csemetékertben akkor lehetett a vetést elkezdeni, mikor normális időjárás esetén már a csemetékerti munkák zöme lezajlott. Viszont a faanyagmozgatást a télies idő nagyban elősegítette. Káros volt a hosszú ideig tartó hótakaró a vadgazdaságra nézve is, mert a vad nehezen jutott természetes táplálékhoz, sokáig kellett az etetésről gondoskodni.

A szokottnál enyhébb és szárazabb április a lemaradt vegetációt kissé lendületbe hozta, s az erdősítési és csemetékerti munkákat nagyban pótolni lehetett. A kissé hűvös május kedvező volt a megkésített erdősítésekre és dugványozásokra, mert a fakadást késleltette. Viszont vontatottan indult meg főleg az fenyők és az akác kelése, s a hónap végén fellépő gyors felmelegedés a megkésített kelésekben jelentékeny kárt okozott. Sőt az ország nagyrészt kiterjedő csapadékhiány az előbbivel párosulva sok csemetékertben idézett elő tavaszi aszálykárt. (Táblázatot lásd a következő oldalon.)

Nagy jelentősége viszont a tavaszi időjárásnak, hogy a szokásos kései fagyok elmaradtak, s ebből eredő károsodás sehol sem lépett fel. Így összességében nézve az elmúlt tavasz időjárása inkább kedvezőnek mondható még az erdőművelés terén is.

Dr. Papp László

Hónap	Megnevezés	Magyar- óvár	Keszthely	Szent- gotthárd	Pécs	Budapest	Kalocsa	Szolnok	Miskolc	Kisvárd	Debrecen	Békés- csaba	Kékestető
1964. március	Havi középhőmérséklet C°	1,9	2,9	1,9	4,2	3,3	3,8	2,8	1,3	1,2	2,0	- 2,9	- 3,0
	Eltérés a sokévi átlagtól C°	- 2,8	- 2,6	- 2,5	- 1,9	- 2,5	- 1,8	- 2,1	- 2,8	- 2,6	- 2,5	- 2,5	- 2,7
	Abszolút max. nap	16,4	18,0	15,5	20,0	16,2	19,9	17,9	16,5	18,2	18,9	22,6	10,0
	Abszolút min. C°	31	30	30	30	30	31	31	30	31	27	31	31
	Abszolút min. nap	- 8,8	- 7,0	- 10,9	- 8,0	- 5,8	- 8,4	- 8,4	- 15,4	- 9,3	- 10,5	- 10,0	- 11,9
	Havi csapadékösszeg mm	18	18	9	9	18.	9	17 18	17	9	17	17	17
	Eltérés a sokévi átlagtól nap	46	79	65	47	54	30	29	61	72	56	56	80
	Eltérés a sokévi átlagtól nap	+ 7	+ 43	+ 23	+ 16	+ 15	- 5	- 2	+ 33	+ 32	+ 26	+ 23	+ 24
	Napútás havi összege, óra ...	78	83	58	74	59	64	61	75	87	76	70	71
1964. április	Havi középhőmérséklet C°	11,3	11,6	10,5	12,5	12,8	12,7	11,8	11,0	11,1	11,3	11,7	6,2
	Eltérés a sokévi átlagtól C°	+ 0,7	+ 0,2	+ 0,6	+ 0,6	+ 1,0	+ 1,2	+ 0,9	+ 0,7	+ 0,8	+ 0,3	+ 0,1	+ 0,9
	Abszolút max. nap	21,9	21,5	21,5	24,1	24,2	23,4	25,4	25,2	24,5	26,6	25,3	18,8
	Abszolút min. nap	21	20	18,2	20	21	20	21	21	21	21	21	21
	Abszolút min. C°	0,0	- 1,0	- 1,6	0,7	1,5	1,4	1,4	- 0,8	0,0	- 1,4	1,0	- 4,9
	Abszolút min. nap	9	9	9	9	9	9	9	9	27	28	17	9
	Havi csapadékösszeg mm	78	56	91	70	25	43	29	39	61	40	45	34
	Eltérés a sokévi átlagtól nap	+ 40	+ 13	+ 38	+ 13	- 20	- 6	- 8	0	+ 20	+ 4	+ 3	- 37
	Napútás havi összege, óra ...	183	19 1	180	198	184	197	219	180	210	213	205	202
1964. május	Havi középhőmérséklet C°	14,7	15,4	14,3	16,2	16,5	16,2	15,6	15,0	15,2	14,9	15,2	9,6
	Eltérés a sokévi átlagtól C°	- 0,9	- 0,7	- 0,3	- 0,7	- 0,3	- 0,6	- 0,9	- 1,0	- 0,7	- 1,6	- 1,9	- 0,5
	Abszolút max. nap	27,1	26,0	26,1	28,4	28,7	27,2	27,4	29,6	28,1	27,6	27,8	20,7
	Abszolút min. nap	30	14	30	14	30	14	30	30	30	30	31	14
	Abszolút min. C°	2,6	5,0	3,3	4,0	5,5	6,0	3,0	1,4	2,5	1,7	3,9	2,0
	Abszolút min. nap	7	7	7	7	7	7	3	3	20	3	3	3
	Havi csapadékösszeg mm	65	79	93	55	29	47	42	33	39	48	46	78
	Eltérés a sokévi átlagtól nap	+ 3	+ 5	+ 6	- 11	- 43	- 16	- 17	- 37	- 23	- 13	- 21	- 22
	Napútás havi összege, óra ...	237	235	204	208	238	221	256	271	279	280	237	234

HRAZDIRA, A.: FÁK, ERDŐK ÉS EMBEREK

Az emberiség már régen felismerte az erdők nagy fontosságát, azért azokat figyelemmel kíséri és sokra becsüli. A primitív népek pogány vallásos tisztelete sokszor az egész népet átható fák és erdők ünneplésévé változott át. Ezek az ünnepségek, amelyek ma már majdnem a világ összes országaiban elterjedtek, alapjában véve két dolgot kívánnak elérni. Egyrészt érdeklődést kívánnak felkelteni az egész lakosság körében, de főleg a fiataloknál, a fák és erdők iránt, megismertetve az ember szempontjából az erdő sokoldalú hasznát. Másrészt ezekkel az ünnepségekkel gazdasági eredményt is kívánnak elérni azzal, hogy fákat ültetnek, erdőket telepítenek.

Ezeknek az ünnepélyeknek a lefolyása az egyes országokban különféle. Lengyelországban az „Erdők napja és országfásítás” és az „Erdők napja és természetvédelem” keretében javítják az erdők állapotát. Romániában ennek a célnak érdekében „Erdők ünnepe” napokat rendeznek. Jugoszlávia 1947-től kezdődően minden évben ősszel „Erdőtelepítési hetet”, tavasszal pedig „Erdők napját” rendez.

Görögországban és Itáliában, ahol a lakosság viszonya a fákhöz már régóta nagyon bensőséges, már 1899. óta évente ünneplik a fákat és erdőket. A fák és erdők ünnepét november 21-én, a hegyvidéken március 21-én tartják. Hasonló módon ünneplik az erdőt Norvégiában, ahol azonban az ünneplés nem általános jellegű. Svédországban minden év márciusában rendezik az „Erdők hetét”. Írországból a Trees For Ireland egyesület szervezi meg minden év márciusában a „Fák hetét”. Nyugat-Németországban 1952. óta április hónapban ünneplik a fákat, amikor is csemetéket ültetnek.

A fák és erdők ünneplésével más világrészekben is találkozunk. Japánban április 1–7-ig általánosan ünneplik a „Zöld hetet”. Indiában július elején ünneplik a „Fásítás hetét”. Pakisztánban is ünneplik a „Fásítás hetét”. Még Kisáziában is találunk hasonló ünnepeket. Jordániában január 15-én ünneplik a „Fák napját”, az ünnepélyeken a király is gyakran részt vesz. Libanonban a kormány részvételével ünnepelnek és fákat ültetnek. Szíriában és Törökországban az iskolás fiatalság részvételével ünnepelnek. A „Fák napján” az iskolákban nincs tanítás, a hivatalokban szünetel a munka, hogy minél többen részt vehessenek a fák ültetésének munkájában.

Ausztráliában a „Fák napját” csemeték ültetésével ünneplik meg. Új-Zélandban minden év augusztus első szerdáján ünnepelnek.

Egész Amerikában nagyon elterjedt a fák és erdők ünneplése. Az USA éppúgy ünnepli a „Fák napját”, mint Ausztrália. Kanadában májusban ünneplik az „Erdők védelmének hetét”.

Közép-Amerikában már a múlt század vége óta rendeznek évente ünnepeket és ezek mindenütt nemzeti ünnep jellegűek. Az ünnepeket júliusban tartják az egész lakosság részvételével. A fővárosokban rendezett ünnepélyeken részt vesznek a kormány tagjai, a diplomáciai testület tagjai, tudományos intézetek, sajtó, hadsereg, iskolák, munkások és parasztok.

Dél-Amerika legtöbb országa felismerte már az erdők és fák fontosságát. Argentínában 1940. óta, Bolíviában 1939. óta ünneplik az „Erdők napját”. Hasonló a helyzet Chilében, Uruguayban és Venezuelában.

(Hrazdira, A.: Stromy, lesy a ludia című a Les 1964. évi 6. számában megjelent cikke alapján ref.: dr. Keresztesi Béla)

UTASÍTÁS A ROMÁN NÉPKÖZTÁRSASÁG MAGTERMELŐ ÁLLOMÁNYAINAK TÖRZSKÖNYVEZÉSÉRE

(A román erdészeti minisztérium 1963. évi 300 oldalas kiadványa).

A Román Munkáspárt III. Kongresszusa 1965. év végéig 400 000 ha tarravágott és rontott erdőállomány beerdősítését irányozta elő az Erdőgazdasági Minisztérium számára.

Ezeket az erdősítéseket értékes, kiváló állományokról származó ültetési anyaggal kell végrehajtani.

1953. óta az erdészetek 1350 magtermelő állományt jelöltek ki 35 700 ha területtel. 1959-ben a kijelölt állományokat feülvizsgálták és 852 állományra redukálták 19 200 ha területtel. Ezek az állományok 21 állományalkotó fafajra terjednek ki, főleg a tűlgyfélékre.

Az újabb tudományos és gyakorlati felismerések alapján 1961. óta *magtermelő plantázsokat* is telepítenek (Vf, Df, Ff, Ef, simafenyő), melyek a tervek szerint 10—15 év múlva a fenyőmagszükségletet fedezni fogják. A plantázs-telepítés más főbb erdészeti fajokra is ki fog terjedni.

A *magtermelő állományok szervezését* 24 erdőgazdasági fajra vonatkozólag újból alapjaiból rendezik. A munkát az Erdőrendezési és Tervezési Intézet (Institutul de Studii si Proiectari Forestiere) a gyakorlati erdőmérnökök bevonásával indítja el.

Az utasítást az Erdészeti Főigazgatóság, az Erdészeti Alap, az Erdészeti Kutató Intézet és az Erdőrendezési Intézet munkatársaiból alakult kollektíva írta. A ténylegesen kijelölendő legkiválóbb állományok tanulmányozása hozzájárul a főbb állományalkotó fajok ökológiájának részletes megismeréséhez. A magtermelő állományok ezek szerint nemcsak a gyakorlat, hanem a tudományos kutatás számára is fontos jelentőségűek.

A törzskönyvezett állományok a fatömeghozam, minőség, abiotikus és biotikus károsítók elleni rezisztencia szempontjából kerülnek elbírálás alá. Csak magtermő korban levő állományokat törzskönyveznek az alábbi fajokból:

luc-, jegenye-, vörös-, duglász-, erdei-, fekete-, simafenyő, cirbolya, bükk, kocsányos- és kocsánytalantölgy, hamvastölgy, magyartölgy, cser, vöröstölgy, akác, nagylevelű-, kislevelű- és ezüsthárs, magaskóris, éger, fehér-, szürke- és rezgőnyár. A törzskönyvezést három fázisra bontják:

1. Dokumentációs fázis.

Az erdőrendezési és egyéb nyilvántartások alapján összeírják az alkalmas állományokat. Megállapítják ezek feltételezett maghozamát, valamint az erdészetek magszükségletét. A szükségletet és a várható magterméshozamot táji vonatkozásban kiegyenlítik. Ezzel kapcsolatban szabályozzák a származási- és felhasználási körzeteket (melyet az Erdészeti Kutató Intézet dolgozott ki) és amelynek táblázatai 98 oldal terjedelműek.

Ezután megtartják az első alaptárgyalást a végzett munkáról és azt véglegesen jóváhagyják. Megállapítják a szükséges és a terepen is felülvizsgálandó állományokat.

2. Terepmunka.

Ez a helyszíni felülvizsgálatból áll, amikor az állományokat minősítik és kezelésüket meghatározzák. Ugyanakkor termésbegyűjtő központokat szerveznek.

Ez után a második tárgyalás következik, mely a javaslatokat, a magszükséglet fedezését, a tobozbegyűjtő központok helyét véglegesen eldönti.

3. A szerkesztő fázis (faza de redactare)

Az előbbi megállapításokat az erdészetekre lebontják és az erdőgazdaságok szempontjából összehangolják.

A törzskönyvezés alapjai.

a) A *származás*. A természetes kiválasztódás alapelvét figyelembe véve elsősorban a természetes állományokra támaszkodnak, de mesterséges (autochton) vagy ismeretlen származású telepítéseket is kijelölnek. Ez utóbbiak magját azonban csak helyben használják fel.

b) *Termőhelyi (fatermési) osztály*. Az állományokat kiváló és közepes (I—II és III tho.) osztályokra bontják. Különleges célokra (pl. a vörös- és erdeifenyő természetes előfordulásait) esetleg rosszabb külemű, de származásilag értékes állományokat is kijelölnek.

c) Az *állomány minőségét* a minőségi osztály (I A, I, II) valamint a feltisztulás alapján bírálják el. Ez utóbbi átlagban legalább a famagasság egyharmada kell legyen.

d) *Egészségi állapot*. Csak tökéletesen egészséges állományokat jelölnek ki, de fajok és azok magszükséglete szerint két csoportot különítenek el:

A) kategória

— A fajoktól függetlenül, különleges értékű (elit) állományok.

— Olyan fajokból, melyekből az országos magszükséglet fedezésére nincs elegendő állomány, 0,3 elegyarány feletti elegyes állományok is kijelölhetők.

— Olyan erdőrészek, amelyekben Vf, Df, simafenyő elegy van, az elegyaránytól függetlenül kijelölendők.

B) kategória

— Olyan magtermelő állománynak tartoznak ide, melyeket továbbra is az üzemterv szerint, (tehát fatermési céllal) kezelnek, és amelyekben főleg a ledöntött fákról a ki-termelés alkalmával gyűjtik a magot.

*

Az utasítás a részletekben kiterjed az állományok fafajonkénti korviszonyaira, termőhelyi osztályára, magassági övezetére, elegyarányára, sűrűségére, kezelési állapo-tára.

Az előkészítő, vagy dokumentációs eljárás részére közli a részletes kimutatásokat, nyomtatványokat és azok kitöltési utasítását.

A magszükségletet az 1000 csemete előállításához szükséges magmennyiségből fafa-jonként állapítja meg.

Országos átlagban rögzíti az állományok évi maghozamának feltételezett mennyi-ségeit.

Az állományok kimutatására, egyedi nyilvántartására igen komplikált és minden részletre kiterjedő nyomtatványokat szerkesztettek.

A terepmunkára vonatkozólag az összes maggazdálkodási alapfogalmak és a hely-színi felvételezési módszerek rögzítve vannak. Az állomány magasságát és minőségét legalább 10 db átlagfa pontos értékelésével állapítják meg.

Az eredet szerint magról kelt, tuskó- és gyökérsarjról keletkezett, valamint vegyes eredetű állományokat különböztetnek meg.

Az állományszerkezet szempontjából egykorú, megközelítőlegesen egykorú és vegyeskorú állományokat is jelölnek ki.

Az erdőtípust az Erdészeti Kutató Intézet osztályozása szerint határozzák meg. A termőhely szerint 10 főcsoportot állítottak fel. Részletesen elemzik a kitettséget, lejt-fokot, alapkőzetet és a genetikai talajtípust. Mindezek megállapítására a könyv egé-szen részletes utasítást ad. Az állományokat vegetációs zónákba és alzónákba sorol-ják, a termőhelyi körülmények és a természetes növénytakaró alapján.

Figyelembe veszik a szeldöntés és hótörés ellenállóképességet és főleg a virágzó- és termőképességet is.

Az állományok gyéritésénél még mindig (valószínűleg a szovjet irodalom alapján) az átlagos 0,6 záródást írják elő. A gyérités ütemét fafajonként és termőhelyenként részletezik. A cserjeszint tisztítását a földről gyűjtendő magvaknál, a talaj megmű-velését sík területen, a károsítók elleni védekezést általában előírják.

Az állományok határait egységes jelölésekkel rögzítik. Külön kiemelik az elegyes állományok kijelölését, melyekben több fafaj ugyanazon a területen törzskönyvez-hető. A luc- és jegenyefenyő hangszerfa és a későnvirító tölgy állományok külön nyil-vántartásba kerülnek.

A fenyő magtermelő állományok súlypontos központjaiban, gépkocsival megköze-líthető helyen tobozgyűjtő állomásokat szerveznek a származás szerinti elkülönítés biz-tosítása mellett.

A mellékletekben fatermési táblák grafikonjai (16 db) és a genetikai talajtípusok 33 oldal terjedelmű meghatározó kulcsa található.

Az utasítás mindenre kiterjedő alapos munka, gyakorlati megvalósítása hatalmas feladat elé állítja az illetékeseket.

Ref.: Mátyás Vilmos

A gyomirtó vegyszerek új utat mutatnak az erdőgazdaságban címmel Tauchnitz E. egy 56 oldalas füzetben a gyomirtó vegyszerek alkalmazásának szükségességét bizo-nyítja, majd ismerteti az NDK-ban gyártott vegyszereket, azok alkalmazási módját, a permetező gépeket és védelmi eszközöket.

A vegyszeres gyomirtó kísérleteket az NDK-ban a tharandti egyetemen kezdték meg, de ugyanekkor számos gyakorlati erdősz is bekapcsolódott ebbe a munkába, ami-nek eredményeként kialakult egy munkaközösség. Ennek nagy előnye, hogy a kísérle-teket a legkülönbözőbb termőhelyi viszonyok között végzik.

A füzet kiadásának célja az, hogy minden gyakorlati erdősz is megismerje az ezzel kapcsolatos problémákat, mert a siker csak akkor biztosított, ha a dolgozó megismeri az egyes vegyszerek hatásmódját és a kezelés kivitelezését. Csak így érhető el, hogy a gyakorlat minél szélesebb körben, eredményesen alkalmazza.

A vegyszereket — hatásukat illetően — totalis és szelektív vegyszerekre osztja. E hatáskülönbség okát részben a vegyszer összetételében, részben a növények különböző anatómiai felépítésében kell keresni, de van olyan eset is, amikor a kezelés időpont-

jától, vagy az egységnyi területre kipermetezett vegyszer mennyiségétől függ annak totalis, vagy szelektív hatása.

Egyes vegyszerek a növény felületén roncsoló hatást fejtenek ki, másokat a növény felszív s az nedvkeringésébe jutva ott különféle növekedési zavarokat okoz.

Az NDK-ban az alábbi növényirtó vegyszereket gyártják és alkalmazzák:

Klorátok:

A bitterfeldi VEB gyár *Anforstan* néven hozza forgalomba káliumklorát hatóanyagú totális gyomirtó szerét. (Hasonló a nálunk alkalmazott nátriumkloráthoz).¹

Fenoxysavak:

Spritz-Hormit. Hatóanyaga 2,4—D. (Azonos a nálunk gyártott és alkalmazott *Dikonirt*-tal).¹

Select. Hatóanyaga 2,4—D + 2,4,5—T. (Vegyí összetétele azonos a nálunk alkalmazott *Tormona 80*, és *Tributon*-nal).¹

Select 100. Hatóanyaga azonos a *Select*-ével, de amíg előbbiben a kétféle hatóanyag mennyisége 20—20%, addig a *Select 100*-ban 50—50%. Fás növények irtására alkalmazták gázolaj keverékkel. (Mi erre a célra a *Tormona 100*-at alkalmazzuk, melynek hatóanyaga 2,4,5—T).¹

Leuna M. Nemzetközi jelzése *MCPA*. Hatása azonos a *Spritz-Hormit*-ével, de ez vízben valamivel jobban oldódik.

Klórozott zsírsavak:

3 *Ef.* Nemzetközi jelzése *TCA* (Triklórecetsav). Vízben jól oldódik, a növények gyökereiken át szívják fel. Hatása 4—7 hónapig tart. Állomány alatt csak akkor alkalmazható, ha az állomány kitermelés előtt áll. Telepítésekben alkalmazása veszélyes.

Omnidel szerial. (Hatóanyaga azonos a nálunk alkalmazott *Dalapon*, vagy *Dowpon*-nal).¹

Fenolok, krezolok:

Hedolit koncentrat. Hatóanyagának nemzetközi jelzése *DNOC*. Mérgező és maró hatású sárga por. Vetőágyásokra a várható kelést megelőző 8—10 nappal kell kipermetezni. Az addig kikelt gyomokat pusztítja el. Hatása napokon belül megszűnik. (Az *Alipur* nevű vegyszert használjuk erre a célra).¹

Selinon Konzentrat. Hatása előbbivel közel azonos. Ezzel még csak kevés kísérletet végeztek.

EP 30. Nemzetközi jelzése *PCP*. Hatása hasonló a *Hedolit koncentrat*-éhoz. Még kísérletezés alatt áll.

Triazinok, Triazolok:

W 6658. Nemzetközi megjelölése: *Simazin*. (Nálunk is alkalmazott vegyszer, újabban *Hungazin* néven).¹

Azaplant. Nemzetközi jelzése: *ATA*. Totális gyomirtó, még kísérleti stádiumban van.

Azaplant-Kombi. A *W 6658* és *Azaplant* keveréke. Kísérletezés alatt áll.

Ásványi olajok:

Magas ára, nagyobb mennyiségbeni beszerzések nehézségei és kevés kísérleti eredményei miatt egyelőre nem vehetők figyelembe.

(Fenti vegyszerekkel kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy a gyártás egyelőre a hazai szükségletet sem tudja kielégíteni).¹

G é p e k.

Az *RS 09* erőgép adaptere az *S 293* permetező, melynek szivattyúval felszerelt 600 literes tartálya van, benne keverőszerkezettel. A permetező munkaszélessége 9 m, óránkénti teljesítménye 1 ha.

CL 300 lövontatású permetezógép. Tartálya 300 l, munkaszélessége 5 m, óráteljesítménye 0,5 ha.

Pomosa motoros permetező. 2 db 50 literes tartálya van, melyekből 2 cső nyúlik ki, végén porlasztóval. A 6 atm. nyomást a motor biztosítja.

D 020-as porozógép traktorra szerelhető. Tartálya 300—400 kg vegyszer helyezhető el. Óránkénti teljesítménye 2—3 ha.

D 344-es porozógép teljesítménye kisebb, csak *Anforstan* porozására alkalmas.

¹ A füzet ismertetőjének megjegyzése.

Kézi eszközök:

Pomosa háti permetező. 2 típusát gyártják: 10 és 14 literest. (Hasonló a nálunk gyártott magasnyomású permetezőgéphez.)¹⁾

Pomosa háti porozógép. Csak elvétve használják.

Védelmi előírások.

A gyomirtó vegyszerek közül az alábbiakat tartják méregként nyilván:

Méregcsoport I.

Méregcsoport II. Hedolit-Konzentrat; Selinon-Konzentrat.

Méregcsoport III. Anforstan; EP 30; Omnidel szerial.

Bár a többi vegyszer az emberre veszélytelen, azokra is érvényesek a védelmi rendszabályok, melyeket szerző 18 pont alatt sorol fel.

Ref.: Vlaszaty Ödön

A „Select 40” hatása elegyes állományokban az akác és a nem kívánatos lágy lombfák irtására címmel Hoffmann, G. az *Archiv für Forstwesen* 1964. 1. számában számol be vonatkozó kísérleteiről.

A *Select 40*-et a bitterfeldi VEB gyár készíti (NDK), mely 2,4-D és 2,4,5-T eszterek keveréke, 40%-os hatóanyaggal. Vizes oldatát permetezik. A *Select 40* totális gyomirtó, melynek hatása a hatóanyag koncentrációjától, a növények fiziológiai állapotától, a levelek és kéreg áteresztőképességétől függ. A vegyszer a növény szöveteiben nagyfokú, de rendszertelen növekedést idéz elő, aminek hatására a növények elpusztulnak vagy oly mértékben károsodnak, hogy nem lehetnek többé versenytársai a főfajoknak.

6—12 éves, átlag 4 m magas állományt permeteztek le különböző időben és oly mértékben, hogy minden levél jól megnedvesedett. A kísérlettel kapcsolatosan nitrogén-vizsgálatokat is végeztek.

Kísérletei során megállapította, hogy *elegyes állományokban az akác* kiirtására az ősz a legalkalmasabb idő (a korai fagyok beállta előtt legalább 2—3 héttel), amikor a tölgy, bükk és fenyők a vegyszerre már nem érzékenyek, az akác levelei pedig még zöldek. Ez esetben 1,5—2%-os *Select 40* permetezésével az akác elpusztult, gyökér- és tuskósarja nem verődött fel. Ebben az időpontban csupán a lágyfákat, a nyírt és fűzet károsíthatja a vegyszer.

Elegyes állományokban az akácot csak akkor szabad permetezni, amikor a főfajok növekedésüket már befejezték.

Az *elegyetlen akácot* tenyészidő alatt 1%-os *Select 40* oldattal is ki lehet irtani, sőt kedvező körülmények között a 0,6%-os oldat is hatásos. A 0,3%-os oldattal azonban már nem lehet jó eredményt elérni.

A *Select 40* kezeléssel kapcsolatban végzett nitrogéntartalom-vizsgálatok során megállapították, hogy 1%-os *Select 40* oldattal történő permetezés esetében a nitrogén a levelekből leáramlik a törzsbe. Amikor azonban 2,5%-os oldattal permeteztek, a levelek gyors elhalása miatt a nitrogén leáramlása nem történt meg.

Ref.: dr. Vlaszaty Ödön

DUCHAUFOR, PH.: TALAJTANI KÉZIKÖNYV

(*Précis de pédologie*) — Masson & Cie, Éditeurs Paris, 1960.

A „*Talajtan erdészek és mezőgazdák számára*” (*Pédologie, applications forestières et agricoles*) című 1956-ban Nancyban megjelent munka volt az első kísérlet arra, hogy az akkor még frissebb tudományág első francia erdészeti összefoglalását adják. Az 1955-ben szerkesztett kézirat természetszerűleg nem volt teljes és több hiányossága is volt.

A következő években a talajtan különösen gyorsan fejlődött. Új módszereket vezettek be. A szakemberek egyre gyakrabban vetették egybe elképzeléseiket, eredményeiket. A legtöbb alapvető kérdésben egységre jutottak. Lényegesen világosabbá vált a terminológia. Az ágazaton belüli irányzatok jelentősen közeledtek egymáshoz. Új szemléletű, lehetőleg teljesebb munka kiadása vált szükségessé. Ezt a feladatot tölti be ez a mű, 438 oldalának közel 60%-a új szöveg.

A szerző arra törekedett, hogy munkája kézikönyv („Précis”) jellegű legyen. Érdekelje az egyetemi hallgatókat, a gyakorlat szakembereit, a kutatókat egyaránt. Ennek érdekében tömören, érezhető szándékossággal vázlatosan írt. Ha néhol többet várnánk is, el kell fogadni célkitűzését annál inkább, mivel a tudományos pontosság és a világos fogalmazás terén tett engedmények nélkül mond igen röviden nagyon sokat, helyenként bő adatokkal.

Különösen gondos a szemléltetés: 62 ábra, 16 több fényképet tartalmazó táblája — köztük 2 nagyon jó kivitelű színes — a talaj, illetőleg a növényzet kialakulása tekintetében legjellemzőbb szerkezeti tulajdonságokat és környezeti tényezőket mutatja be igen jó témaszerkesztéssel és kivitelben. A talajszelvényeket egységes jelzési rendszer segítségével vonalasan is ábrázolja. (Fizikai, kémiai, genetikai tulajdonságok, alapközet stb.) Egybeveti 14 talajtípus különböző klímaövekben (boreális, trópusi és mérsékelt) jelentkező változatait.

490 irodalmi hivatkozás közül három magyar szerepel (2 Fehér Dániel és 1 Sigmond műve), 31 a szerzőé, akinek gyakorlatias beállítottságára jellemző, hogy munkái közül 6 talajföldrajzi és ökológiai, 8 pedig talajtérképezési, ill. talajjavítási tárgyú.

Tartalmi arányát tekintve mintegy 40—40% a talaj különböző tulajdonságaival, ill. a talajgenetikával, közel 10% az alkalmazási lehetőségekkel, 4% vizsgálati irányelvekkel, ill. tételes módszerekkel foglalkozik.

A talaj tulajdonságainak (morfológia, fizika, kémia, biokémia) ismertetéseit fejezetenként *alkalmazott rész* követi; ezek sorában foglalkozik elsősorban a francia viszonyokat szem előtt tartva általánosságban, nem ritkán azonban egyes módszerek leírásának részletességéig az erdei növények vízgazdálkodásával, a talajok fizikai tulajdonságainak megjavításával, a növények ásványi táplálkozásával, a talajok ásványi trágyázásával, a zöldnövények nitrogén-forgalmával, a homok elsavanyodása elleni eljárásokkal. Fogalmazása franciásan világos, tömör. A különböző szerzők adatait saját állásfoglalásával közli.

A talajgenezissel foglalkozó részben az alapfogalmak megfogalmazása, a folyamatok leírása után a talaj fejlődésére ható egyes tényezőket ismerteti külön-külön, majd együttes hatásukban. Számunkra különösen tanulságos a talajfejlődési folyamatok ismertetése. Mintegy 120 oldal terjedelemben foglalkozik a francia talajosztályozással. A genetikus, kémiai és a kombinált különböző eljárások rövid ismertetése után részletesen írja le a francia talajosztályozási rendszert. Ennek alapjai egyrészt a talajfejlődés állapota, amely jellegzetes morfológiai szintekről ismerhető fel (A/C—AC—A/B/C vagy ABC), másrészt a talajfejlődés fizikai-kémiai folyamatai. Az utóbbi esetben a különböző változások körülményeit, a humuszformát és az abszorbeáló komplexum vegyi természetét veszi figyelembe. A 10 fő osztályt, a talajfejlődést elsősorban befolyásoló környezeti tényezők (alapközet, klíma, vízgazdálkodást befolyásoló viszonyok) figyelembe vételével, 21 alosztályra, ezeket a folyamatok sajátosságai alapján további, összesen 42 csoportra bontja. Táblázatosan ábrázolja és közli a meghatározó kulcsot. Az utóbbihoz hasonló kidolgozás nálunk is igen jó szolgálatot tehetne.

Az alkalmazott talajtani rész a talajvédelemmel, leromlott erdőtalajok talajának javításával és trágyázásával, a talajok térképezésével és a termőhely tanulmányozásával foglalkozik. Részletesen tárgyalja a helyszíni és laboratóriumi vizsgálatok tudnivalóit. Számunkra különösen érdekesek a termőhelytérképezéssel kapcsolatos részek. Ebben a fejezetben ismerteti a talaj-, a termőhelytérképezés lényegét, célját, módszereit.

A termőhelytérképezés német módszerét alapelgondolásában kiválóan tartja. Az eljárás széleskörű, különleges analitikai munka eredményeként a geológiai talajfeleléség, a genetikai talajtípus és a növénytársulási térképek után alkotja meg ezek szintézisét, a termőhelytérképet. Ennek ellenére világosan látja az eljárás hátrányait. A

német eljárás hosszadalmas és nagyon költséges. Az egymástól függetlenül kidolgozott talajt és növényzetet ábrázoló térképek egyes esetekben nem egyeztetethetők. A végső értékelés ezért nem mentes bizonyos egyéni értékeléstől. Az erdei fafajok életének jelenlegi ismerete még nem elegendő ahhoz, hogy egy ennyire részletes elméleti előkészítéssel egybevethető legyen és gyakorlati következtetések levonását tegye lehetővé.

A *francia termőhelytérképezés* éppen ezért más módszert követ. Jellemzője a módszerek tekintélyes időnyerességgel járó egyszerűsítésére való törekvés. Arra az alapelvekre épül, hogy az állomány és az erdei növényzet, valamint a környezet többi tényezői és a talaj típusa között valóságos kapcsolat áll fenn. Ezeknek a kapcsolatoknak a gondos, helyszíni tanulmányozása vezeti be ezért a munkát. Ennek alapján vonják meg az egyes termőhelyek határait. Így kevesebb talajfelvétel szükséges, azokat nem önmagában való rendszer, hanem a fentiek szerinti elhatárolás keretei között végzik el. Az eljárással igen gyorsan meghatározhatók az „erdőtípusok” („—” között a következőkben is a szerző kiemelései, illetőleg az eredeti szöveg fordítása) és ezekre épül a termőhely térkép. „Minden erdőtípus olyan összhatás (ensemble), amely jellemez egy bizonyos termőhelyet. A környezet (klíma általában, talaj, földfelszín, helyi klíma) és a növényi tényezők (faállomány állapota, növényi csoportok) szintézise.

Három alapvető összefüggést emel ki. A *talaj-állomány* kapcsolatát, a fák előfordulásával, növekedésével, életképességével és magasságával jellemzi. A *talaj* — és a tágabb értelemben vett *növényzet* kapcsolatában az „ökológiai csoportok” rendszerével dolgozik, mivel azok „jó felvilágosítást” adnak 1. a talaj mikroklímája és a vízgazdálkodási viszonyokra, 2. a kémiai, közelebből a felvehető nitrogénnel való ellátottságról. „Az ökológiai és a humuszformák között is egyszerű összefüggés áll fenn. A *talajdomborzat* kapcsolata a lejtő „közvetlen” hatásában, „talajláncok” (catenas) kialakulásában ismerhető fel. Ezek a felszín, a kitettség, tehát a helyi klíma hatását közvetlenül tükrözik.

Az „egyszerűsített” eljárás alkalmazásakor nem szabad szem elől téveszteni az „összefüggéseknek” azokat a kivételes eseteit, amikor „a talajban jelentkező különbségek nem ismerhetők fel a növényzeten, vagy amikor az állomány vagy a növényzet különböző képe nem magyarázható a nagyobb talajbeli különbségekkel.” Ilyen esetekben behatóbb feltárásokra van szükség annak eldöntésére, hogy az emberi tevékenység vagy a talaj tulajdonságai idézték-e elő a helyzetet. Esetleg külön állomány és talaj-térképre lehet szükség. Ilyen esetekben a munka hosszadalmasabb, de az azonos termőhelyen növekvő változatos állományok elemzése sok gyakorlati útmutatást adhat a kezelőnek és az erdőművelőnek.

Szerző számunkra nagyon hasznos, gyakorlatias gondolkodását tükrözik az ismertett termőhelytérképezés *gyakorlati jelentőségével* kapcsolatos megállapításai. Az erdőtelepítés, fásítás eljárásainak, alkalmazandó fafajoknak a megválasztásán kívül példa bemutatásával részletesen bizonyítja, hogy „a termőhelytérképezés igazi gyakorlati célja: segítségével az erdőgazdálkodást szilárdabb ökológiai alapra lehet helyezni.” Emberi tevékenységtől érintetlen tájakon ez nyilvánvaló, népesültebb, régebbi erdészeti kultúrával rendelkező tájakon megfelelő finomításokat igényel. „Úgy tekinthető már a legközelebbi jövőben, mint az erdőművelés alapja.”

Recenzió talán ritkán foglalkozik ilyen behatóan könyvrészlettel. Esetünkben azonban tárgyi szükségszerűség késztetett erre. A *magyar erdészeti termőhelyfeltárás* ugyanis számos alapvetően rokon vonást tartalmaz a franciával. A talaj-állomány szembetűnőbb kapcsolatának feltárásán kívül a magyar szakközönség is ismeri, és *üzemi gyakorlatában alkalmazza* a hasonló ökológiájú növénytársulások útmutatásait, a talaj-földfelszín kapcsolatában a hegyvidéki szerény kezdeményezés után a homoki tájakon nemzetközi elismerést kiváltott termőhelyláncok rendszerét. Milyen nagy kár, hogy alig van kapcsolatunk a franciákkal, akiket számtalanszor nagy szellemi korszaka-

kok kezdetén, ma pedig az erdészeti termelési kultúra új útjainak kibontakozása alkal-mával érzünk magunkhoz igen közelinek.

A munka *mint könyv* is élmény. A nagyvonalú nyomdai gépkihasználással ké-szült, négyzetet megközelítő, nagyméretű (17,7×24 cm) alak, az érett szöveges és szemléltető mondanivalót helyesen értelmezett cím- és betűnagyság, arány, forma használatával bátran, tagoltan tördelt nagyobb, nálunk szokatlan, de igen tetszetős tükörbe tördelten tartalmazza. Annyira sajátos ez, hogy a magyar nyomdai szabvá-nyok francia méretnek is nevezik. A könyv ragyogó példája a francia könyvnek. Kár, hogy a jól forma- és aránytervezett borító sajátosságait az alkalmazott textil nem engedi kibontakozni.

Ezt a könyvet ki kell nyitni és olvasni, hasznosítani kell.

Dr. Szőnyi László

A Forstliche Umschau című referáló folyóirat, amely Reinbek/Hamburgban J. Weck és C. Wiebecke professzorok irányításával egy nemzetközi szerkesztő bizott-ság szerkesztésében jelenik meg, az 1964. évi 2. számában a következő magyar szak-irodalmat ismertette:

1. Babos I.: Az aljtrágyázás eredménye a Duna—Tisza közti homokháton. MTA Agrár-tud. Oszt. Közl. 1962. 20. k. 3—4: 367—391.
2. Bánó I.: Mit der Anlage von Samenplantagen zusammenhängende Arbeiten in Ungarn. In: Sonderheft „Forstliche Samenplantagen III.” Soz. Forstwirtschaft. Berlin, 1963. 22—24.
3. Bencze L.: Egyes hazai erdőtípusok vadgazdálkodási vonatkozásai. Erd. Kut. 1962. 1—3: 85—101.
4. Birck O.: Fatermési vizsgálatok vöröstölgyre. Erd. Kut. 1962. 1—3: 261—309.
5. Halász A.: A második ötéves terv erdészeti vonatkozásai. Az Erdő, 1962. 5: 193—203.
6. Henzel J.: Kísérlet a rövidpályás kötélदारu hordkötele elaszticitási moduluszá-nak meghatározására. Erdészettud. Közl. 1962. 1: 149—160.
7. Járó Z.: Fontosabb fafajaink elterjedése. Az Erdő, 1962. 1: 7—22.
8. Káldy J.: A rezgőnyár szerepe erdeink fatermésének a fokozásában. Erdészettud. Közl. 1962. 1: 99—118.
9. Keresztesi B.: Anbau und Bedeutung der Fichte in der Forstwirtschaft Ungarns. In: Tagungsberichte 53. Berlin Dt. Akad. Landwirtschaftswiss. „Probleme der Waldökologie...” 1962. 57—62.
10. Keresztesi B.: A magyar nyárfatermesztés. Bp. Mezőgazd. K. 1962.
11. Majer A.: Erdő- és termőhelytipológiai útmutató. Bp. Orsz. Erd. Főig.
12. Majer A.: A feketefenyvesek természetes felújításának kísérleti eredményei. Erdé-szettud. Közl. 1962. 1: 91—105.
13. Pagony H.: Ursachen der Falschkernbildung und der Markfäule der Weiss- und Graupappeln. In: Holzerstörung durch Pilze. Intern. Sympos. Eberswalde 1962. Berlin, Akad. Verl. 1963. 243—247.
14. Pagony H.: A fehér- és a szürkenyár álgesztesedése. Erd. Kut. 1962. 1—3: 102—121.
15. Pankotai G.: A feltárhálózat sűrűségének kérdése hegyvidéki tölgyes és bükkös erdeinkben. Erdészettud. Közl. 1962. 1: 5—43.
16. Sopp L.: A vörösfenyő kéreg-, törzsalak- és fatömegvizsgálatainak eddigi ered-ményei. Erd. Kut. 1962. 1—3: 313—330.
17. Szepesi L.: A suhángkiemelő ekék nemzetközi összehasonlító vizsgálatának tapasztalatai. Erd. Kut. 1962. 1—3: 165—189.
18. Szodfridt I.: Adatok az óriásnyárak gyéritéséhez. Erd. Kut. 1962. 1—3: 51—59.
19. Tompa K.: Az amerikai fűz műtrágyázása. Erdészettud. Közl. 1962. 2: 121—132.
20. Tóth B.: A rövid vágásérettségi korú nyár főállományokról. Az Erdő, 1962. 9: 385—393.

A folyóirat számára a Magyarországon megjelent irodalmat rendszeresen Babos Imre referálja, míg a jelen számban a 2. alatti tanulmányt E. Rohmeder, a 9. alatti E. Wagenknecht, a 13. alatti pedig W. Liese ismertette.

Ref.: Kolossváryné

A Mátra-múzeum vadászati kiállítása Egerben

Az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa

Szerkesztő: KERESZTESI BÉLA, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora

Főmunkatárs: JÉROME RENE

Kiadja: a Mezőgazdasági Könyv- és Folyóiratkiadó Vállalat. Felelős kiadó: DR. SÁRKÁNY PÁL

Szerkesztő bizottság: AKOS LÁSZLÓ, BABOS IMRE, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora, BAKKAY LÁSZLÓ, DR. BALASSA GYULA, HARACSI LAJOS, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, KÁLDY JÓZSEF, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, KOCSARDY KÁROLY, KOLLÁR GYULA, MADAS ANDRÁS, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, PÁRIS JÁNOS, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, RADÓ GÁBOR, SALI EMIL, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, SZEPESI LÁSZLÓ, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, SZÓNYI LÁSZLÓ, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, TÓTH SÁNDOR

Példányszám: 5100

64 - 20110 - Révai Nyomda, Budapest

Index: 25 268

